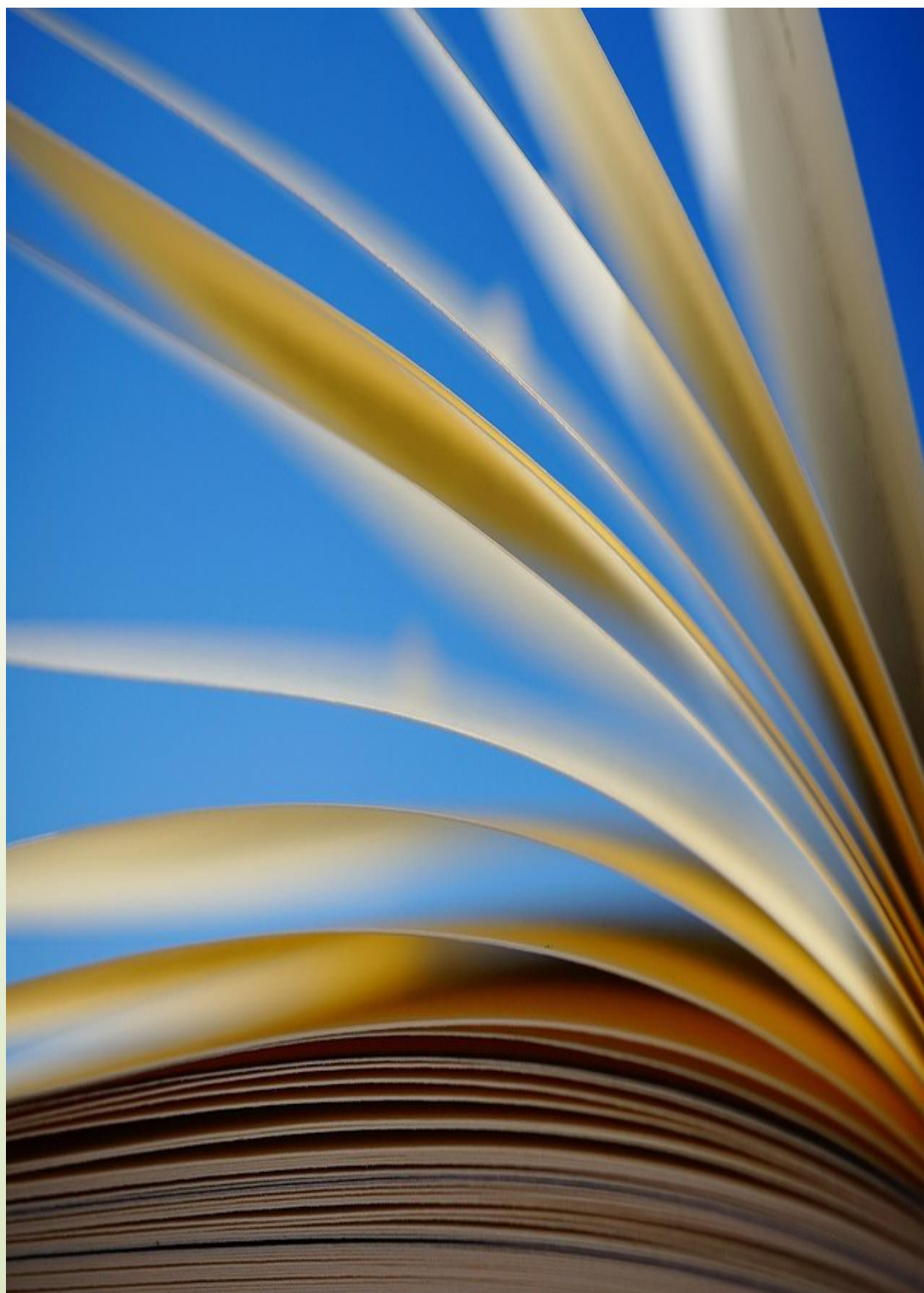

Casa Corpului Didactic ”*Alexandru Gavra*” Arad

ȘCOALA VREMII

Publicație periodică de educație, știință, cultură și opinie

Serie nouă, numărul 11, iulie 2026

ISSN: 2068-6099

CUPRINS

Argument	Director, prof. dr. Redeuș Adela Casa Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad	4
Abilitare curriculară		5
Rolul gândirii critice în stimularea creativității de grup	Profesor Romanta Marta Giura, Liceul Teoretic Sebiș	6
Reimaginarea basmului tradițional. Metoda SCAMPER în dezvoltarea creativității elevilor	Profesor Ionela Cristina Mateș, Liceul Tehnologic „Moga Voievod” Hălmagiu	9
Pătrate perfecte și identitatea lui Lagrange: O incursiune în teoria numerelor	Profesor Ștefan Nicoară, Școala Gimnazială ” Aurel Sebeșan ” Felnac	12
Competențe TIC/digitale		18
Autonomie pedagogică prin dezvoltarea abilităților digitale		
Competențele digitale – de la ora de TIC la viața profesională a elevului	Profesor Bogdan Dima, Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad	19
Inteligența artificială în bibliotecă: avantaje și dezavantaje	Bibliotecar Marius Andrei Pantea, Colegiul Economic Arad	22
Autonomie pedagogică prin dezvoltarea abilităților digitale	Profesor învățământ primar Voichița Ionela Brad, Școala Gimnazială Cărand	30
Importanța platformei TikTok în cadrul orelor de limba și literatura română	Profesor Adriana Rada, Școala Gimnazială Groșeni	32
Proiect didactic: Adjectivul	Profesor Andreea Ioana Colțiș, Școala Gimnazială „Virgil Iovănaș” Șofronea	36
Textul descriptiv - Padlet	Profesor Adriana Rada, Școala Gimnazială Groșeni	39
Textul narativ literar – activitate	Profesor Adriana Rada, Școala Gimnazială Groșeni	43
Instrumente digitale în ora de română: de la teorie la practică	Profesor Daniela Herbei, Școala Gimnazială Păuliș	46
Educație incluzivă și combaterea discriminării în școală		49
Bune practici la disciplina <i>Limba și literatura română</i> pentru elevii cu CES, clasa a VI-a – elev cu autism	Profesor Andreea Ioana Colțiș, Școala Gimnazială „Virgil Iovănaș” Șofronea	50
Școala pentru toți: incluziunea ca valoare și practică pedagogică	Profesor Daniela Herbei, Școala Gimnazială Păuliș	53
Egalitate și echitate în educație	Profesor învățământ primar Corina Ioana Ursu, Școala Gimnazială Păuliș, structura Școala Gimnazială „Sabin Manuilă” Sâmbăteni	56
Educație formală și nonformală. Metode inovatoare de învățare și formare		59
Dincolo de clasă: educația nonformală și informală în formarea elevului de gimnaziu	Profesor Daniela Herbei, Școala Gimnazială Păuliș	60
Educația nonformală și activitățile extrașcolare	Profesor Ioana Teodora Lung, Palatul Copiilor Arad	64

Nonformalul: Învățarea dincolo de sala de clasă	Profesor Andreea-Florina Boran, Palatul Copiilor Arad	66
Proiect educațional: <i>Împreună – pentru copii!</i>	Profesor învățământ primar Adriana Malița, Liceul Tehnologic de Științe Aplicate Arad	68
Educația dincolo de clasă	Profesor învățământ primar Carmina Cristiana Ranca Școala Gimnazială Zărand	72
Ziua mamei – o serbare surpriză în Grădinița P.N. Cinte	Profesor învățământ preșcolar Bianca Roxana Lovas Școala Gimnazială Zărand- Grădinița P.N. Cinte	74
Ziua Recoltei la Grădinița P.N. Cinte	Prof. învățământ preșcolar Florina Georgiana Măduța Grădinița P.N. Cinte	76

Educație interculturală, multiculturală și plurilingvism **78**

Limba română vorbită în școlile cu predare în limba maghiară – între provocare didactică și dialog intercultural	Profesor Crina Dima, Colegiul „Csiky Gergely” Arad	79
Dincolo de frontieră: multiculturalitate trăită de elevii din România și Serbia	Profesor învățământ primar Zagorca Stana Școala Gimnazială ” Aurel Sebeșan ” Felnac	81
Interculturalitate la Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad	Profesor Lavinia -Diana Pop, Profesor Olga-Iulia Ghinga, Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad	83
Educația interculturală - punte de legătură între culturi și valori	Profesor metodist Titiana-Petruța Vulpeș, Casa Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad	85

Educație pentru dezvoltare durabilă/ Educație pentru tranziție verde **89**

Planeta în bancă: educația pentru dezvoltare durabilă în școala de azi	Profesor Daniela Herbei, Școala Gimnazială Păuliș	90
Utilizarea deșeurilor ca substrat de înrădăcinare a plantelor în cadrul experimentului la lecțiile de biologie	Profesor Florina Cristina Lulușă, Liceul Teoretic Sebiș	94
Educație pentru un viitor sustenabil	Profesor Ramona Mihaela Posa, Liceul Teoretic Sebiș	98

Prevenirea și combaterea violenței școlare, bullying-ului, a consumului de droguri și a altor forme de adicție **101**

Literatura pentru copii și prevenirea bullying-ului în învățământul primar	Profesor Nicoleta Georgiana Candice Marc, Școala Gimnazială „Caius Iacob”, Arad	102
Boulling era și înainte dar nu se numea așa	Bibliotecar Iuliana Ciucă Liceul Tehnologic “Regina Maria” Arad	106
Prevenirea și combaterea bullying-ului în mediul școlar	Profesor învățământ primar Lucia Coșeri Liceul „ Ioan Buteanu” Gurahonț; Școala Primară Bontești	109
Bullyingul în învățământul primar: o problemă tăcută cu efecte profunde	Profesor învățământ primar Zagorca Stana, Școala Gimnazială ” Aurel Sebeșan ” Felnac	112
Bullyingul în mediul școlar: o problemă reală, consecințe profunde și soluții necesare	Profesor Ștefan Nicoară, Școala Gimnazială ” Aurel Sebeșan ” Felnac	114

Management educațional/Guvernare **116**

Asigurarea și administrarea manualelor școlare în parametrii legali de eficiență maximă	Bibliotecar Andrea – Anamaria Pintye, Casa Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad, Colegiul Național „Preparandia – Dimitrie Țichindeal” Arad	117
Contabilitatea - ce este și cum poate contribui la îmbunătățirea performanțelor într-o companie	Economist Mihaela Alina Neghina, Casa Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad	122

Apariția numărului 11, din iulie 2026, al revistei Școala Vremii, publicație a Editurii Casei Corpului Didactic Arad, propune cititorilor un conținut științific actual și relevant, remarcabil prin diversitatea tematică și prin deschiderea către perspective inovatoare asupra educației. De la managementul educațional al clasei de elevi și paradigmele pedagogiei interactive până la valorificarea educației formale și nonformale și abordarea noilor educații, revista se afirmă ca un autentic spațiu de reflecție, dialog profesional și diseminare a practicilor educaționale adaptate exigențelor școlii contemporane.

Contribuțiile semnate de colegii noștri evidențiază preocuparea constantă pentru creșterea calității educației preuniversitare arădene și pentru integrarea schimbării într-un cadru pedagogic coerent, fundamentat științific. Temele analizate, perspectivele teoretice și exemplele de bune practici reunite în paginile acestui număr conturează o viziune complexă asupra educației, înțelegă atât ca proces de formare, cât și ca resursă fundamentală a dezvoltării individuale și sociale.

În acest context, mentoratul și coachingul educațional dobândesc un rol semnificativ în susținerea dezvoltării profesionale a cadrelor didactice și în valorificarea potențialului fiecărui elev. Prin intermediul acestora sunt stimulate reflecția asupra propriei practici, învățarea experiențială, autonomia, creativitatea și capacitatea de adaptare. Totodată, cultivarea rezilienței și formarea deprinderilor de autoeducație contribuie la configurarea unor personalități responsabile, capabile să răspundă constructiv provocărilor unei societăți aflate într-o continuă transformare.

Aceste dimensiuni presupun un management educațional responsabil și vizionar, care să armonizeze valorile consacrate ale școlii cu noile realități tehnologice, culturale și sociale. Educația durabilă, concepută ca proces deschis, incluziv și orientat spre dezvoltare, susține formarea integrată a competențelor cognitive, socioafective și acționale. Din această perspectivă, școala devine un mediu al participării, colaborării și învățării permanente, în care diversitatea este recunoscută și valorificată ca resursă educațională.

Privită din perspectivă istorică și filozofică, educația și-a definit permanent finalitățile prin raportare la idealurile și nevoile societății, de la formarea virtuților individuale până la dezvoltarea deprinderilor sociale și culturale. În contextul transformărilor societale și tehnologice contemporane, paradigma noilor educații reconfigurează raporturile dintre actorii educaționali, plasând elevul în centrul procesului de învățare. Din perspectiva NextGen Teachers, această reconfigurare presupune asumarea unei practici pedagogice reflexive, fundamentate pe inovare, adaptabilitate și integrarea critică a tehnologiilor emergente, în vederea proiectării unor contexte educaționale incluzive, participative și relevante pentru dinamica societății cunoașterii.

Schimbările rapide și evoluția accelerată a erei digitale impun, de asemenea, reconsiderarea actului didactic prin integrarea critică și responsabilă a resurselor tehnologice, aplicarea strategiilor de învățare mixtă și online și promovarea unor modele educaționale centrate pe elev. În acest cadru, profesorii și partenerii educaționali devin actori ai schimbării, facilitatori ai învățării și promotori ai practicilor sustenabile, contribuind la dezvoltarea competențelor necesare „clasei viitorului”.

Prin diversitatea și valoarea contribuțiilor reunite, acest număr al revistei Școala Vremii reafirmă importanța reflecției critice, a cercetării pedagogice și a dialogului științific în configurarea unei educații permanente, incluzive și orientate spre viitor. Publicația oferă, astfel, repere de calitate și direcții strategice relevante pentru dezvoltarea școlii arădene și pentru consolidarea unei comunități educaționale capabile să răspundă responsabil transformărilor societății contemporane.

Director, prof. dr. Redeș Adela, Casa Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad

Abilitare curriculară

Rolul gândirii critice în stimularea creativității de grup

Tema abordată pornește de la faptul că noi, dascălii, urmărim să formăm oameni cu putere de decizie, oameni cu simțul răspunderii, oameni cu idei proprii, oameni în adevăratul sens al cuvântului. Gândirea critică îi învață pe elevi să-și emită și să-și susțină propriile idei. Elevul nu trebuie să fie o mașină de memorat, ci trebuie să fie creator. Avem obligația de a asigura atmosfera propice declanșării valului de idei personale, de a le da elevilor senzația că ei sunt adevărații descoperitori ai „noului”. Soluțiile problemelor supuse rezolvării presupun colaborare și cooperare. Toți copiii, indiferent de dezvoltarea intelectuală sau de vârstă, pot contribui la elucidarea situației necunoscute, spunându-și părerile. Ei trebuie învățați să asculte și să accepte. Numai astfel învățarea va fi eficientă, realizându-se obiectivele propuse. Iată de ce se pune atâta accent pe lucru în echipă. Relațiile elevului cu grupul-clasă influențează atât dezvoltarea personalității, cât și randamentul activității de învățare.

Schimbările care se petrec în societate reprezintă o provocare serioasă pentru cei a căror sarcină este să-i pregătească pe copiii secolului XXI. Cadrele didactice se confruntă cu problema de a-i pregăti optim pe elevi, pentru a reuși, pentru a fi productivi într-un viitor pe care nu-l putem prevedea. Este imposibil de anticipat ce vor face actualii elevi când vor termina liceul și vor intra în rândul forțelor de muncă. Pentru a funcționa cu eficiență în lumea viitorului va fi adesea nevoie de cunoștințe și perspective complet noi. În acest context, apare un concept nou, cel de „gândire critică”, care pare să fie o soluție în fața acestor schimbări.

Gândirea este un proces asemănător cititului, scrisului, vorbitului și ascultatului. Este un proces activ, coordonat, complex, care presupune că te gândești în mod autentic la ceva. Ea nu este ceva ce se poate preda în afara unui context.

S-a greșit adesea considerându-se gândirea critică o „materie” de studiu sau un set de deprinderi ce trebuie memorate și aplicate. Dacă nu este o materie de studiu, atunci ce este gândirea critică?

Se poate afirma că este un „produs”, un punct la care ajunge gândirea noastră, ca modalitate firească de a interacționa cu ideile și informațiile. Este un „proces” activ, care se produce uneori intenționat, alteori spontan și care îl face pe cel care învață să dețină controlul asupra informației, punând-o sub semnul întrebării, interogând-o, reconfigurând-o, adaptând-o sau respingând-o.

„A gândi critic” înseamnă a emite judecăți proprii, a accepta părerile altora, a fi în stare să privești cu simțul răspunderii greșelile tale și să le poți corecta, primi ajutorul altora și a-l oferi

celor care au nevoie de el. Capacitatea de a gândi critic se dobândește în timp, permițând elevilor să se manifeste spontan, fără îngrădire, ori de câte ori există o situație de învățare. Ei nu trebuie să se simtă stingheri, să le fie teamă de reacția celor din jur față de părerile lor, să aibă încredere în puterea lor de analiză, de reflecție. A învăța să gândești critic în școală se face cel mai bine când abordezi cunoștințele, ca și cum această abordare ar fi parte a programei sau un rezultat previzibil al acesteia.

Gândirea critică este un proces care are loc atunci când cel care învață își pune întrebări precum: „Ce semnificație au aceste informații pentru mine?”, „Cum pot folosi aceste cunoștințe?”, „Cum se leagă aceste cunoștințe de ceea ce știam dinainte?”, „Care ar fi consecințele aplicării în practică a acestor idei pentru mine și pentru ceilalți?”

Cercetările în domeniul psihologiei cognitive și educației multiculturale au identificat trăsături definitorii ale învățării și gândirii:

- Învățarea eficientă, care poate fi aplicată la situații noi, constă în principal în găsirea sensului informațiilor și ideilor cu care avem de-a face. Acest lucru se întâmplă când cei care învață participă activ la procesul de învățare, interiorizând, sintetizând și însușindu-și în felul acesta informațiile;
- Învățarea se îmbunătățește când elevii folosesc un repertoriu de strategii de gândire. Folosind aceste strategii, elevii interiorizează procesul învățării;
- Învățarea și gândirea critică sunt stimulate de ocaziile în care cunoștințele nou-învățate pot fi aplicate în rezolvarea unor sarcini autentice;
- Învățarea se îmbunătățește când se bazează pe cunoștințele și experiențele anterioare ale elevilor, permițându-le acestora să lege ceea ce știu deja de noile informații care trebuie învățate.

Caracteristici ale învățării eficiente:

- este întotdeauna secvențială și contextuală ;
- nu este niciodată completă, deplină, pe o secvență;
- este un proces individual chiar dacă se realizează prin cooperare în cazul unui grup;
- presupune depășirea unor dificultăți;
- dificultățile sunt benefice pentru că prin depășirea lor se ameliorează învățarea ulterioară;
- produce satisfacții cât rezultatele conduc la obținerea unor succese;
- conduce la autorealizarea individului.

Gândirea critică și învățarea au loc atunci când profesorii apreciază diversitatea de idei și

experiențe. Gândirea critică apare când nu există mentalitatea „unicului răspuns corect”.

Este necesar să se înțeleagă că în cadrul dezbatărilor, al schimbului de opinii, nu se critică omul, ci ideea. Trebuie să se expună acordul sau dezacordul, indiferent de relațiile existente (de simpatie sau antipatie) între participanții la situațiile de învățare.

Predarea gândirii critice nu este o sarcină simplă și nici una care se realizează într-o anumită lecție și apoi se uită. Nu există o listă de pași care trebuie urmați pentru a ajunge la gândire critică, există însă un set de condiții care sunt esențiale pentru promovarea acesteia.

1. Trebuie găsit timp și create condiții pentru experiențele de gândire critică;
2. Elevii trebuie lăsați să speculeze;
3. Trebuie acceptată diversitatea de idei și păreri;
4. Trebuie promovată implicarea activă a elevilor în procesul de învățare;
5. Elevii nu trebuie să aibă sentimentul că riscă să fie ridiculizați;
6. Trebuie exprimată încrederea în capacitatea fiecărui elev de a gândi critic;
7. Trebuie apreciată gândirea critică.

Gândirea critică este o abilitate care urmărește dezvoltarea elevului prin integrarea într-un grup, unde cooperarea contribuie la amplificarea creativității.

Profesor, Romanța Marta Giura, Liceul Teoretic Sebiș

Bibliografie:

Deutsch, M., *Șaizeci de ani de studiu sociopsihologic al conflictului*, în Stoica Constantin, A., Necolau, A.; *Psihologia rezolvării conflictului*, Iași.

Neculau, A., Zlate, M., (1983). *Clasa de elevi ca formațiune profesională*, în Radu, I., *Psihologia educației și dezvoltării*, Editura Academiei, București.

Ungureanu, D., (1999). *Fundamentele educației, note de curs*, Editura Mirton, Timișoara.

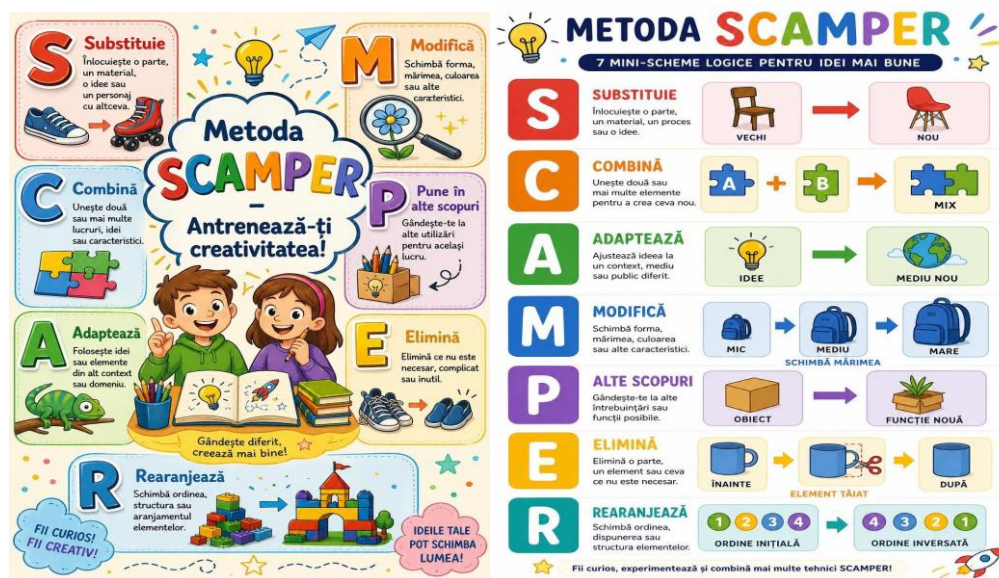
Reimaginarea basmului tradițional. Metoda SCAMPER în dezvoltarea creativității elevilor

În contextul educațional actual, provocarea majoră a profesorului de limba și literatura română nu mai este simpla transmitere a informațiilor, ci formarea unor cititori activi, capabili să interogheze textul și să îl remodeleze. Trecerea de la un model educațional reproductiv la unul creativ impune utilizarea unor strategii didactice inovatoare. Unele metode și tehnici ne oferă prilejul de a reflecta asupra modului în care metodele de stimulare a gândirii divergente pot revigora studiul textelor clasice. O astfel de tehnică, extrem de ofertantă în studiul literaturii, este metoda SCAMPER.

Acronimul SCAMPER (Substituie, Combină, Adaptează, Modifică, Pune în alte scopuri, Elimină, Rearanjează) a fost propus de Bob Eberle și reprezintă un instrument excelent de brainstorming dirijat. Aplicată pe un text narativ, metoda îi obligă pe elevi să iasă din tiparele receptării pasive și să devină co-autori, manipulând elementele lumii ficționale.

Pentru a ilustra eficiența acestei metode, propunem un studiu de caz realizat la clasa a V-a (sau a VI-a), pornind de la basmul popular „Zâna Munților”. Deși basmul tradițional este puternic ancorat în clișee compoziționale și motive literare specifice, aplicarea grilei SCAMPER pe un fragment suport demonstrează o uimitoare capacitate a elevilor de a deconstrui și reconstrui universul epic.

Activitatea debutează prin oferirea unui fragment-stimul: momentul în care fata de împărat se transformă în turturea și se așază pe o stâncă, plângând. De aici, elevii sunt ghidați prin cele șapte etape ale metodei, după cum reiese dintr-o fișă de lucru completată remarcabil de o elevă de clasa a V-a dintr-o clasă de zece elevi ai Liceului Tehnologic „Moga Voievod” Hălmagiu, din județul Arad. Prezentarea realizată îi poate ghida pe elevi sau un model de rezolvare pentru această metodă : <https://www.calameo.com/books/0063564200bd73821f394>

S (Substituie): *Cu ce alt animal s-ar putea preface fata?* Eleva alege înlocuirea prăpăstioasei turturele cu un vultur, schimbând astfel dinamica poveștii: pasărea nu mai este o victimă care plânge, ci preia inițiativa, luând prințul în zbor pentru a căuta stânca.

C (Combină): *Ce s-ar întâmpla dacă Zâna ar avea puterile unei super-eroine moderne?* Combinarea basmului cu universul Marvel/DC generează ideea unei Zâne care controlează plantele, aducând un suflu ecologist (eco-fantasy) narațiunii.

A (Adaptează): *Dacă basmul s-ar petrece în viitor?* Aici creativitatea atinge cote SF: acțiunea este mutată pe o "planetă de cristal", unde muntele devine un "crater vulcanic stins". **M (Modifică):** *Schimbă mărimea stâncii.* Apelând la tehnica miniaturizării (specifică textelor lui Lewis Carroll), stânca devine un bob de nisip, iar Zâna se micșorează la rândul ei, schimbând total perspectiva spațială.

P (Pune în alte scopuri): Obiectele magice capătă noi utilități. Rochia cu raze de soare, în loc să fie un simplu element de vestimentație, devine o armă: "emite o lumină pentru a orbi urmăritorii".

E (Elimină): *Ce s-ar întâmpla dacă eliminăm momentul în care fata își pierde pantoful?* Prin eliminarea acestui motiv literar central (tipic basmelor de tip Cenușăreasa), elevul este forțat să găsească un alt mecanism de recunoaștere pentru deznodământ.

R (Rearanjează): *Începe povestea cu nunta.* Modificarea cronologiei (începutul *în medias res* sau abordarea analitică, de tip flashback) transformă basmul dintr-o narațiune liniară într-una modernă.

Ultima etapă a fișei o reprezintă **Redactarea creativă**, unde elevilor li se cere să scrie un scurt text valorificând ideea preferată din etapele anterioare. În exemplul analizat, eleva integrează eliminarea pantofului și folosește "rochia de soare". Soluția narativă găsită este fascinantă și profund poetică: prințul nu mai caută posesoarea unui pantof, ci fata căreia o „pană de aur” îi răspunde la bătăile inimii. Căutarea devine una spirituală, ritmul inimii sincronizându-se cu lumina magică.

Din perspectivă didactică, metoda SCAMPER aplicată pe textul literar oferă multiple beneficii: sparge monotonia analizei literare tradiționale, exersează gândirea laterală, încurajează exprimarea liberă a ideilor (întrucât nu există răspunsuri greșite) și facilitează înțelegerea profundă a mecanismelor narative (motiv, personaj, cronologie, spațiu). Elevii nu doar că învață *despre* literatură, ci învață să *creeze* literatură, devenind conștienți de arhitectura unui text.

În concluzie, instrumentele educației nonformale și metodele creative integrate în curriculumul formal de limba și literatura română transformă spațiul clasei într-un laborator de imaginație. Prin tehnici precum SCAMPER, tradiția nu este anulată, ci este reinventată și adusă mai aproape de sensibilitatea și interesele generațiilor actuale.

**Profesor, Ionela Cristina Mateș,
Liceul Tehnologic „Moga Voievod” Hălmagiu**

Bibliografie:

- Bocoș, M., (2013). *Instruire interactivă*, Editura Polirom, Iași.
- Cerghit, I., (2006). *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași.
- Eberle, B., (1996). *Scamper: Games for Imagination Development*, Prufrock Press, Waco, Texas.
- Pamfil, A., (2008). *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*, Editura Paralela 45, Pitești.

Pătrate perfecte și identitatea lui Lagrange: O incursiune în teoria numerelor

Matematicianul și astronomul indian *Brahmagupta* (sec. VI) a introdus în matematică identitatea care- i poartă numele în contextul rezolvării **ecuației lui Pell**: $x^2 - ny^2 = 1$, unde n este un număr natural care nu este un pătrat. Brahmagupta a selectat mai întâi soluția inițială a ecuației, apoi a scris identitatea în forma următoare:

$$(x_1^2 - Ay_1^2)(x_2^2 - Ay_2^2) = (x_1x_2 + Ay_1y_2)^2 - A(x_1y_2 + x_2y_1)^2.$$

Aceasta arată că dacă tripletele formează o soluție a ecuației $x^2 - Ay^2 = k$, atunci mai poate fi găsit un triplet $x_1, y_1, k_1, x_2, y_2, k_2$: $(x_1x_2 + Ay_1y_2, x_1y_2 + x_2y_1, k_1k_2)$.

O metodă generală de rezolvare a **ecuației lui Pell**, publicată în 1150 de Bhaskara II (*metoda chakravala*) se bazează și pe identitatea lui Brahmagupta.

În matematică , *identitatea lui Brahmagupta* este o formulă utilizată pentru rezolvarea ecuațiilor diofantine (diofantice). Este evident bătrână: Diofant din Alexandria, un matematician grec care trăiește în perioada (n. 200 -214 î. Hr. – d. 284-298 î.Hr.) este întemeietorul algebrei, algebra fiind considerată *aritmetica universală*. Astfel, Diofant (Diophant) este autorul unor serii de cărți grupate sub titlul *Arithmetica*, despre care Pierre Fermat (1601 – 1665) susținea că ar conține o anumită ecuație fără soluții și care ar sta la baza demonstrației a propoziției ulterior numită **Marea teoremă a lui Fermat**. Diofant este primul matematician care recunoaște fracțiile ca numere. La Diofant este amintită pentru prima dată noțiunea de număr negativ, deși nu a operat cu astfel de numere. Ecuațiile care conduceau la numere negative le considera imposibile, absurde. Diofant a început să studieze rezolvarea sistemelor de ecuații prin eliminarea succesivă a necunoscutelelor. El stabilește un caz special pentru studiul unui strămoș al teoremei celor două pătrate Fermat.Brahmagupta (598 – 668) o stabilește în toată generalitatea sa pentru a rezolva o întrebare asociată cu ecuația Pell – Fermat. Școala indiană (hindusă) a dezvoltat ulterior un algoritm numit – *metoda chakravala*, al cărui ingredient de bază este *identitatea lui Brahmagupta*.

O primă formă, adesea numită ” *identitatea lui Diofant* ” (*Arithmetica*, Cartea III, 19) spune că produsul a două numere, fiecare egal cu o sumă de pătrate, este în sine o sumă de două pătrate.

Exact:

$$\forall a, b, c, d \in A, (a^2 + b^2)(c^2 + d^2) = (ac - bd)^2 + (ad + bc)^2,$$

unde A este un inel comutativ.

Demonstrație:

Este suficient să se dezvolte și apoi să factorizeze termenul din dreapta:

$$\begin{aligned}(ac - bd)^2 + (ad + bc)^2 &= a^2c^2 - 2acbd + b^2d^2 + a^2d^2 + 2adbc + b^2c^2 \\ &= a^2c^2 + b^2d^2 + a^2d^2 + b^2c^2 \\ &= (a^2 + b^2)(c^2 + d^2)\end{aligned}$$

Deci, identitatea este complet demonstrată.

Cea mai frecventă utilizare este în cazul în care A este inelul de numere întregi relative sau domeniul de raționale, reale sau complexe.

Este binecunoscut faptul că *identitatea lui Brahmagupta* este o formulă importantă din algebră și teoria numerelor, care se referă la produsul a două numere reprezentate ca sume de două pătrate. Mai exact, ea afirmă că produsul a două numere, fiecare fiind suma a două pătrate, poate fi exprimat la rândul său ca suma a două pătrate, în două moduri diferite.

Identitatea lui Brahmagupta: Dacă $a, b, c, d \in \mathbb{R}$, atunci are loc relația:

$$\begin{aligned}(a^2 + b^2)(c^2 + d^2) &= (ac - bd)^2 + (ad + bc)^2 \\ (a^2 + b^2)(c^2 + d^2) &= (ac + bd)^2 + (ad - bc)^2\end{aligned}$$

Aceasta este una dintre cele mai vechi forme ale identității privind pătratele numerelor complexe, echivalentă cu faptul că produsul a două numere complexe are modulul egal cu produsul modulelor.

Putem exemplifica pentru cazul banal: $a = 2, b = 3, c = 4, d = 5$ și obținem:

$$(2^2 + 3^2)(4^2 + 5^2) = (4 + 9)(16 + 25) = 13 \cdot 41 = 533.$$

Acum vom verifica cele două moduri de a exprima numărul 533 ca sumă de două pătrate perfecte:

1. $(2 \cdot 4 - 3 \cdot 5)^2 + (2 \cdot 5 + 3 \cdot 4)^2 = (8 - 15)^2 + (10 + 12)^2 = (-7)^2 + 22^2 = 49 + 484 = 533.$
2. $(2 \cdot 4 + 3 \cdot 5)^2 + (2 \cdot 5 - 3 \cdot 4)^2 = (8 + 15)^2 + (10 - 12)^2 = 23^2 + (-2)^2 = 529 + 4 = 533.$

Această identitate este foarte importantă în algebră, geometrie și teoria numerelor, căci:

- În algebră permite simplificarea expresiilor și rezolvarea ecuațiilor.
- În geometria plană permite determinarea lungimii segmentelor.
- În teoria numerelor permite demonstrarea unor teoreme cum ar fi reprezentarea numerelor ca sumă de pătrate.

Așadar, *identitatea Brahmagupta – Fibonacci*, numită și *identitatea Brahmagupta* sau *identitatea diofantină* este o identitate algebrică care arată cum produsul a două sume de pătrate poate fi reprezentat ca o sumă de pătrate (și în două moduri):

$$(a^2 + b^2)(c^2 + d^2) = (ac - bd)^2 + (ad + bc)^2 \quad (1)$$

$$(a^2 + b^2)(c^2 + d^2) = (ac + bd)^2 + (ad - bc)^2 \quad (2)$$

Exemplu: $(1^2 + 4^2)(2^2 + 7^2) = 26^2 + 15^2 = 30^2 + 1^2$.

În forma sa generală, identitatea lui Brahmagupta este:

$$(a^2 - nb^2)(c^2 - nd^2) = (ac + nbd)^2 - n(ad + bc)^2.$$

Obținem prin urmare forme echivalente ale acestor două identități prin înlocuirea cu opusul său: b și avem:

$$(a^2 + b^2)(c^2 + d^2) = (ac + bd)^2 + (ad - bc)^2,$$

$$(a^2 - nb^2)(c^2 - nd^2) = (ac - nbd)^2 - n(ad - bc)^2$$

Identitatea lui Brahmagupta conduce de fapt la **identitatea lui Lagrange**, și anume:

$$(a^2 + b^2)(x^2 + y^2) = (ax + by)^2 + (ay - bx)^2.$$

Demonstrație:

Identitatea se demonstrează imediat prin desfacerea parantezelor și avem:

$$(a^2 + b^2)(x^2 + y^2) = a^2x^2 + a^2y^2 + b^2x^2 + b^2y^2 \quad (\text{M.S.})$$

$$\begin{aligned} (ax + by)^2 + (ay - bx)^2 &= a^2x^2 + 2abxy + b^2y^2 + a^2y^2 - 2abxy + b^2x^2 = \\ &= a^2x^2 + a^2y^2 + b^2x^2 + b^2y^2 \quad (\text{M.D.}) \end{aligned}$$

Deci, datorită faptului că membrul stâng are aceeași valoare cu membrul drept, deducem că identitatea lui Lagrange este complet demonstrată.

Problemă

- i) Dacă n este suma a două pătrate, atunci și $13n$ este suma a două pătrate.**
- ii) Dacă n este suma a două pătrate, atunci și $41n$ este suma a două pătrate.**
- iii) Dacă n este suma a două pătrate, atunci și $34n$ este suma a două pătrate.**
- iv) Dacă n este suma a două pătrate, atunci și $74n$ este suma a două pătrate.**

Rezolvare

- i) Avem că: $13 = 3^2 + 2^2$

Considerăm că $n = x^2 + y^2$

$$\text{Atunci } 13n = (3^2 + 2^2)(x^2 + y^2) = (3x + 2y)^2 + (3y - 2x)^2.$$

- ii) Avem că: $41 = 4^2 + 5^2$

Considerăm că $n = x^2 + y^2$

$$\text{Atunci } 41n = (4^2 + 5^2)(x^2 + y^2) = (4x + 5y)^2 + (4y - 5x)^2.$$

- iii) Avem că: $34 = 3^2 + 5^2$

Considerăm că $n = x^2 + y^2$

Atunci $34n = (3^2 + 5^2)(x^2 + y^2) = (3x + 5y)^2 + (3y - 5x)^2$.

iv) Avem că: $74 = 5^2 + 7^2$

Considerăm că $n = x^2 + y^2$

Atunci $74n = (5^2 + 7^2)(x^2 + y^2) = (5x + 7y)^2 + (5y - 7x)^2$.

Remarcă: Identitatea lui Lagrange mai poate fi scrisă comprimat astfel:

$(\sum_{i=1}^n a_i^2) \cdot (\sum_{i=1}^n b_i^2) = (\sum_{i=1}^n a_i b_i)^2 + \sum_{1 \leq i < j \leq n} (a_i b_j - a_j b_i)^2$, unde $a_i \in \mathbb{C}$, $\forall i \in \overline{1, n}$ și $b_i \in \mathbb{C}$, $\forall i \in \overline{1, n}$.

- Pentru $n = 2$, obținem identitatea lui Diofant (care se generalizează în cea a lui Brahmagupta

$$): (a_1^2 + a_2^2)(b_1^2 + b_2^2) = (a_1 b_1 + a_2 b_2)^2 + (a_1 b_2 - a_2 b_1)^2,$$

identitate care corespunde multiplicității modulului numerelor complexe, deoarece această formulă este echivalentă cu: $z_1 = a_1 + ib_1$, $z_2 = a_2 + ib_2$ și $|z_1 z_2|^2 = |z_1|^2 |z_2|^2$.

- Pentru $n = 3$ se regăsește cazul produsului încrucișat.

Așadar, identitatea lui Lagrange implică inegalitatea Cauchy – Schwarz.

Relația este un caz particular al identității Binet – Cauchy.

Folosind produsul extern, identitatea Lagrange poate fi scrisă:

$$(a \cdot a)(b \cdot b) - (a \cdot b)^2 = (a \wedge b) \cdot (a \wedge b).$$

Prin urmare, oferă norma produsului extern a doi vectori în funcție de produsul lor scalar:

$$\|a \wedge b\| = \sqrt{(\|a\| \|b\|)^2 - \|a \cdot b\|^2}.$$

În trei dimensiuni, identitatea lui Lagrange spune că pătratul ariei unui paralelogram este egal cu suma pătratelor ariilor proiecțiilor sale pe cele trei planuri de coordonate. Algebric, dacă $\mathbf{a}$ și $\mathbf{b}$ sunt vectori din spațiul euclidian 3 – dimensional $\mathbb{R}^3$ cu norma $|\mathbf{a}|$ și $|\mathbf{b}|$, putem scrie identitatea folosind produsul încrucișat și produsul scalar:

$$|\mathbf{a}|^2 |\mathbf{b}|^2 - (\mathbf{a} \cdot \mathbf{b})^2 = |\mathbf{a} \times \mathbf{b}|^2.$$

Pentru vectorii $\mathbf{a}$ și $\mathbf{b}$ din $\mathbb{R}^7$, identitatea lui Lagrange poate fi scrisă, ca și în cazul $\mathbb{R}^3$, sub forma:

$$|\mathbf{a}|^2 |\mathbf{b}|^2 - (\mathbf{a} \cdot \mathbf{b})^2 = |\mathbf{a} \times \mathbf{b}|^2.$$

Cu toate acestea, produsul transversal în 7 dimensiuni nu are toate proprietățile produsului transversal obișnuit. De exemplu, nu verifică identitatea lui Jacobi.

Putem da și următoarea interpretare de către cuaternioni.

Un cuaternion p este definit ca suma unui t scalar și a unui vector v , astfel:

$$p = t + v = t + xi + yj + zk.$$

Produsul a doi cuaternioni $p = t + v$ și $q = s + w$ este definit de:

$$pq = (st - v \cdot w) + sw + tv + v \times w.$$

Conjugatul lui q este așadar:

$$\bar{q} = t - v,$$

iar pătratul normei sale este:

$$|q|^2 = q\bar{q} = t^2 + x^2 + y^2 + z^2.$$

Avem multiplicitatea normei, adică, pentru cuaternionii p și q , avem:

$$|pq| = |p||q|.$$

Cuaternionii p și q se spune că sunt imaginari sau puri dacă partea lor scalară este nulă sau dacă:

$$p = v, q = w.$$

Identitatea lui Lagrange (în dimensiunea 3) echivalează pur și simplu cu afirmarea multiplicității normei pentru cuaternionii imaginari:

$$|vw|^2 = |v|^2|w|^2,$$

deoarece prin definiție,

$$|vw|^2 = (v \cdot w)^2 + |v \times w|^2.$$

Remarcă: Să se demonstreze inegalitatea: $(a^2 + b^2)(x^2 + y^2) \geq (ax + by)^2$, oricare ar fi $a, b, x, y \in \mathbb{R}, a, b \neq 0$ și să se precizeze în ce condiții are loc egalitatea.

Demonstrație:

Demonstrația este simplă și folosește reducerea. Avem așadar:

$$(a^2 + b^2)(x^2 + y^2) \geq (ax + by)^2 \Leftrightarrow a^2x^2 + a^2y^2 + b^2x^2 + b^2y^2 \geq a^2x^2 + 2abxy + b^2y^2 \Leftrightarrow a^2y^2 - 2abxy + b^2x^2 \geq 0 \Leftrightarrow (ay - bx)^2 \geq 0, \text{ inegalitate evidentă.}$$

Egalitatea se atinge dacă și numai dacă $(ay - bx)^2 = 0$, echivalent cu $ay = bx$, adică $\frac{x}{a} = \frac{y}{b}$.

Prin urmare, demonstrația inegalității este completă.

Comentarii:

a) Inegalitatea de mai sus poartă denumirea de inegalitatea Cauchy – Schwarz (pe scurt CS). Ea mai poate fi demonstrată utilizând identitatea lui Lagrange.

b) Inegalitatea CS poate fi generalizată:

$$(a^2 + b^2 + c^2)(x^2 + y^2 + z^2) \geq (ax + by + cz)^2, a, b, c \neq 0, \text{ egalitatea având loc dacă și numai dacă } \frac{x}{a} = \frac{y}{b} = \frac{z}{c}, \text{ altfel spus dacă și numai dacă } x, y, z \text{ sunt proporționale cu } a, b, c.$$

Să demonstrăm, folosind reducerea, această ultimă inegalitate.

Avem:

$$\begin{aligned}
 (a^2 + b^2 + c^2)(x^2 + y^2 + z^2) &\geq (ax + by + cz)^2 \Leftrightarrow \\
 \Leftrightarrow a^2x^2 + a^2y^2 + a^2z^2 + b^2x^2 + b^2y^2 + b^2z^2 + c^2x^2 + c^2y^2 + c^2z^2 &\geq a^2x^2 + b^2y^2 + \\
 + c^2z^2 + 2abxy + 2bycz + 2acxz &\Leftrightarrow \\
 \Leftrightarrow (a^2y^2 - 2abxy + b^2x^2) + (b^2z^2 - 2bcyz + c^2y^2) + (c^2x^2 - 2cazx + a^2z^2) &\geq 0 \Leftrightarrow \\
 \Leftrightarrow (ay - bx)^2 + (bz - cy)^2 + (cx - az)^2 &\geq 0, \text{ inegalitate evidentă.}
 \end{aligned}$$

Mai observăm că egalitatea are loc dacă și numai dacă: $\begin{cases} ay = bx \\ bz = cy \\ cx = az \end{cases}$, echivalent cu $\frac{x}{a} = \frac{y}{b} = \frac{z}{c}$.

Deci inegalitatea este complet demonstrată.

Dacă în (CS) punem $a = b = c = 1$ obținem:

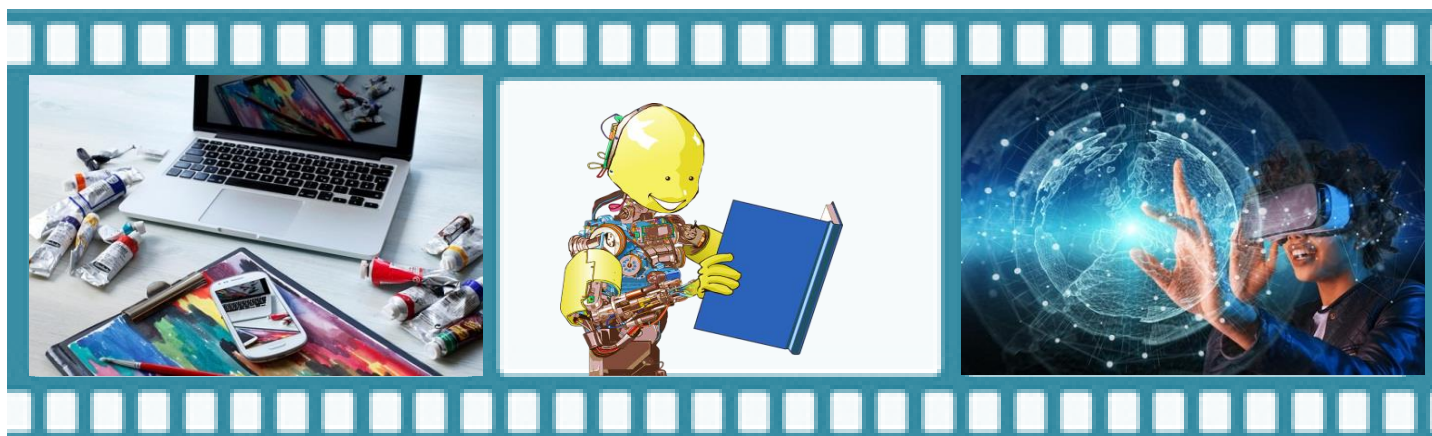
$3(x^2 + y^2 + z^2) \geq (x + y + z)^2$, are admite formele echivalente:

$x^2 + y^2 + z^2 \geq xy + yz + zx$, inegalitate foarte importantă și $\sqrt{\frac{a^2+b^2+c^2}{3}} \geq \frac{a+b+c}{3}$, cae este tocmai inegalitatea mediilor (MP – MA)₃.

În concluzie, identitatea lui Lagrange rămâne un exemplu remarcabil al eleganței și profunzimii matematicii clasice. Dincolo de formularea sa aparent simplă, aceasta reflectă o structură profundă a relațiilor dintre numere și forme, fiind un instrument esențial în algebra liniară, teoria numerelor și geometrie. Înțelegerea acestei identități nu înseamnă doar stăpânirea unei formule, ci și pătrunderea într-un mod de gândire matematic riguroasă, unde fiecare simbol poartă cu sine o semnificație mai largă. Lagrange ne lasă, astfel, nu doar o ecuație, ci o lecție despre frumusețea logicii și puterea abstractizării.

Profesor dr. Ștefan Nicoară, Școala Gimnazială ” Aurel Sebeșan ” Felnac

Competențe TIC/digitale Autonomie pedagogică prin dezvoltarea abilităților digitale

Competențele digitale – de la ora de TIC la viața profesională a elevului

Trăim într-o epocă în care competența digitală a devenit, alături de scris și citit, o condiție de bază a integrării sociale și profesionale. Această realitate nu ocolește nici mediul rural, nici liceul tehnologic agricol – dimpotrivă, îl provoacă în mod direct. Elevul care astăzi învață să identifice bolile plantelor sau să calculeze dozele de fertilizant va lucra mâine într-un sector agricol profund digitalizat, în care senzorii de sol, dronele de monitorizare a culturilor și platformele de gestiune a fermelor fac parte din rutina zilnică. A-l pregăti pentru această realitate este, înainte de orice, o responsabilitate a școlii.

Cadrul european de referință DigComp 2.2, elaborat de Comisia Europeană, definește competența digitală ca un ansamblu de cunoștințe, abilități și atitudini structurate în cinci domenii esențiale: alfabetizarea în informație și date, comunicarea și colaborarea digitală, crearea de conținut digital, securitatea în mediul online și rezolvarea de probleme prin mijloace digitale. Această structură nu este abstractă – ea descrie exact tipul de abilități de care are nevoie un viitor tehnician agricol: să caute și să evalueze informații despre soiuri sau pesticide, să colaboreze pe platforme digitale cu furnizorii sau cu instituțiile de specialitate, să creeze rapoarte și prezentări, să înțeleagă riscurile utilizării necorespunzătoare a datelor și să găsească soluții atunci când tehnologia nu funcționează conform așteptărilor.

Cu toate acestea, realitatea orelor de TIC din liceele tehnologice agricole relevă adesea un decalaj semnificativ între ceea ce prevede programa și ceea ce reușesc efectiv elevii să integreze ca abilitate funcțională. Elevii știu, în general, să utilizeze telefonul și rețelele sociale, dar se blochează în fața unui tabel Excel care trebuie să gestioneze producția pe hectare, a unui formular online de solicitare a subvențiilor APIA sau a unui software de proiectare a spațiilor agricole. Această discrepanță nu ține de capacitatea intelectuală a elevului, ci de maniera în care competența digitală este predată: deseori decontextualizat, fără legătură cu domeniul de specializare, ca și cum TIC-ul ar fi o disciplină izolată de restul formării profesionale.

Răspunsul pedagogic la această provocare constă în ceea ce literatura de specialitate numește învățare contextualizată – integrarea competențelor digitale în situații concrete, relevante pentru profilul elevului. La liceul tehnologic agricol, aceasta înseamnă că ora de TIC nu predă Excel în abstract, ci îl folosește pentru a construi un registru de evidență a animalelor sau un plan

de rotație a culturilor. Înseamnă că noțiunile de căutare a informației pe internet sunt exersate prin identificarea celor mai bune soiuri de grâu pentru zona climatică locală. Înseamnă că prezentările digitale sunt realizate pe teme de agrotehnic sau de protecția mediului, nu pe subiecte generice. Această abordare nu diluează conținutul TIC – îl ancorează, îl face util și, prin aceasta, îl face memorabil.

Digitalizarea sectorului agricol european avansează într-un ritm alert. Platforme precum e-Fermier, aplicațiile de monitorizare a vremii și a solului, sistemele GIS de cartografiere a terenurilor sau bazele de date ale Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) sunt deja instrumente de lucru curent pentru fermierii moderni. A introduce aceste platforme în orele de TIC – chiar și în mod orientativ, chiar și doar pentru familiarizare – înseamnă a reduce distanța dintre școală și piața muncii. Elevul care a văzut și a folosit măcar o dată o aplicație de gestiune a fermei va fi, la angajare, mai încrezător, mai adaptabil și mai valoros pentru un angajator din domeniu.

Un aspect adesea neglijat în predarea competențelor digitale la profilul agricol este securitatea în mediul online și gândirea critică față de informație. Într-o epocă în care dezinformarea despre produse fitosanitare, despre modificările genetice ale plantelor sau despre programele de finanțare europeană circulă liber pe internet, elevul are nevoie de instrumentele necesare pentru a distinge o sursă credibilă de una tendențioasă. Formarea acestui tip de gândire critică digitală nu este un lux – este o componentă esențială a pregătirii profesionale în agricultură, un domeniu în care o decizie luată pe baza unor informații false poate însemna pierderi materiale considerabile.

Competențele digitale nu sunt apanajul exclusiv al profilurilor informatice sau al marilor orașe. Ele sunt, astăzi, un drept și o necesitate pentru orice elev, indiferent de filiera pe care o urmează. La liceul tehnologic agricol, ora de TIC are șansa – și responsabilitatea – de a deveni un spațiu în care tehnologia și agricultura se întâlnesc în mod firesc, în care elevul înțelege că a fi un bun agricultor în secolul XXI înseamnă, deopotrivă, a cunoaște pământul și a stăpâni instrumentele digitale care îl ajută să-l lucreze mai bine. Aceasta este, în fond, esența formării profesionale moderne: nu cunoștințe separate, ci competențe integrate, pregătite pentru viața reală.

**Profesor, Bogdan Dima,
Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad**

Bibliografie:

Comisia Europeană, (2022). DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Ministerul Educației, (2022). Programa școlară pentru disciplina Tehnologia informației și a comunicațiilor, liceu tehnologic, București.

Inteligența artificială în bibliotecă: avantaje și dezavantaje

În contextul accelerării digitalizării și al transformărilor profunde din educație, biblioteca se află la intersecția dintre tradiție și inovație. Integrarea inteligenței artificiale (AI) în biblioteci reprezintă una dintre direcțiile majore de transformare a educației contemporane. Biblioteca nu mai „este doar un loc al cărților, ci un sanctuar al descoperirii, al reflecției și al relațiilor tăcute dintre sufletul copilului și paginile unei lumi infinite” (Bogdanov, 2025), iar în această „eră digitală” ea se metamorfozează într-un ecosistem informațional complex, în care tehnologia sprijină atât procesele de învățare, cât și activitățile profesionale ale bibliotecarului.

Biblioteca școlară traversează un proces de redefinire, determinat de evoluțiile tehnologice și de schimbările din comportamentul informațional al elevilor. Într-o epocă în care elevii sunt expuși unui volum imens de informații, inteligența artificială poate deveni un instrument util pentru orientare, filtrare și învățare. În raportul UNESCO privind educația se subliniază că „tehnologiile emergente pot sprijini educația doar atunci când sunt integrate critic și responsabil” (UNESCO, 2023), ceea ce conferă bibliotecii un rol strategic în acest proces.

Utilizarea inteligenței artificiale în activitățile bibliotecilor

Automatizarea și eficientizarea sarcinilor repetitive

Inteligența artificială (AI) a transformat semnificativ activitatea în bibliotecile publice, în special prin automatizarea proceselor repetitive precum catalogarea, inventarierea și gestionarea împrumuturilor. Algoritmii de recunoaștere a imaginilor și procesare a limbajului natural permit identificarea rapidă a cărților, organizarea eficientă a rafturilor și actualizarea automată a bazelor de date. De exemplu, implementarea unor sisteme AI în biblioteci internaționale, precum Biblioteca Publică din New York (Newrelic, 2024), a redus timpul de inventariere și a minimizat erorile umane, eliberând resurse pentru alte tipuri de activități.

În România, proiecte pilot precum „AI Oportunități la Bibliotecă” (Progressfoundation, 2025) au demonstrat că bibliotecarii din bibliotecile județene pot utiliza instrumente AI pentru redactarea de anunțuri, generarea de materiale vizuale, digitalizarea registrelor și planificarea evenimentelor, crescând astfel eficiența și creativitatea în activitatea zilnică. Bibliotecarii instruiți în cadrul acestor programe și-au dezvoltat competențe și abilități în utilizarea tehnologiilor digitale, adaptându-se mai ușor la noile cerințe digitale ale educației.

Suport în dezvoltarea resurselor educaționale

Sistemele informatice de inteligență artificială pot facilita astăzi crearea, adaptarea și diversificarea resurselor educaționale. Instrumente generative precum ChatGPT, CoPilot sau Gemini pot fi folosite pentru a rescrie materiale la diferite niveluri de dificultate, a genera variante de exerciții, a transforma texte academice în scenarii interactive sau a crea fișe de lucru adaptate nevoilor elevilor. Astfel, bibliotecarul devine un facilitator al personalizării resurselor, colaborând cu profesorii pentru a răspunde diversității stilurilor de învățare și nivelurilor de competență din clasă.

Un aspect esențial este dezvoltarea abilităților de „inginerie de prompturi” (prompt engineering) (Geeksforgeeks, 2025), care presupune formularea clară a instrucțiunilor pentru AI, astfel încât rezultatele să fie relevante, corecte și adaptate contextului educațional. Bibliotecarii care stăpânesc aceste competențe pot ghida elevii în utilizarea eficientă și etică a instrumentelor AI pentru creație didactică.

Servicii pentru utilizatorii bibliotecilor

Chatboți și asistenți virtuali pentru elevi

Chatboții educaționali, bazați pe modele de limbaj avansate, au devenit instrumente-cheie în sprijinirea elevilor, oferind asistență personalizată, feedback instant și accesibilitate 24/7. Platforme precum Digitaliada sau chatboturi integrate în Google Classroom și Moodle permit elevilor să adreseze întrebări, să primească explicații la lecții, să rezolve quiz-uri interactive și să acceseze resurse suplimentare adaptate nivelului lor de înțelegere.

Beneficiile utilizării chatboților în educație includ:

- învățare personalizată: chatboții adaptează răspunsurile în funcție de ritmul și nivelul fiecărui elev, facilitând progresul individual
- accesibilitate extinsă: elevii pot primi ajutor în afara orelor de curs (inclusiv în mediul rural sau pentru cei care au diferite dizabilități)
- feedback instant: Corectarea automată a exercițiilor și oferirea de explicații suplimentare stimulează autoevaluarea și învățarea activă
- dezvoltarea competențelor digitale: interacțiunea cu chatboții contribuie la alfabetizarea digitală și la familiarizarea cu instrumente tehnologice moderne.

Exemple de bune practici includ utilizarea chatboților pentru recapitularea lecțiilor, simularea dialogurilor în limbi străine (ex. English Buddy) și orientare și suport emoțional (ex. Woebot).

Suport pentru profesori: planificare, evaluare și resurse

Asistenții de inteligență artificială oferă profesorilor instrumente versatile pentru planificarea lecțiilor, generarea de materiale didactice, evaluarea automată și personalizarea activităților de

învățare. Platforme precum MagicSchool, Copilot pentru educație sau SlidesAI.io permit crearea rapidă de planuri de lecții, rubrici de evaluare, prezentări interactive și chestionare sub formă de jocuri. De asemenea, AI-ul poate sugera resurse suplimentare, poate adapta conținutul la nivelul clasei și poate genera rapoarte de progres pentru fiecare elev.

Sisteme de recomandare și personalizare a lecturii

Sistemele de recomandare bazate pe modele AI analizează preferințele de lectură, istoricul împrumuturilor și comportamentul utilizatorilor pentru a sugera cărți și resurse adaptate intereselor utilizatorilor bibliotecilor. Platforme precum Readow, Sona sau BooksAI utilizează algoritmi de filtrare colaborativă și procesare a limbajului natural pentru a oferi recomandări personalizate, rezumate și liste de lecturi tematice.

Aceste sisteme stimulează motivația pentru lectură, diversifică opțiunile disponibile și facilitează descoperirea de noi autori sau genuri. În plus, pot fi integrate cu platforme de e-learning și biblioteci digitale, extinzând accesul la resurse și promovând lectura ca activitate de plăcere și dezvoltare personală.

Recunoaștere vocală și accesibilitate

Tehnologiile de recunoaștere vocală, bazate pe modele de AI, aduc beneficii semnificative în creșterea accesibilității și incluziunii în biblioteci. Aplicații precum SoapBox Labs, DeepSpeech sau serviciile Google Cloud și AWS permit evaluarea automată a fluenței citirii, navigarea vocală în platforme educaționale și generarea de transcrieri pentru materiale audio sau video.

Dezvoltarea acestor tehnologii contribuie la crearea unui mediu educațional incluziv, în care fiecare elev are șanse egale de acces la cunoaștere și dezvoltare.

Bibliotecile digitale permit accesul permanent la colecții, eliminând barierele fizice și facilitând conservarea documentelor rare sau fragile prin digitizare. Sistemele de AI pot monitoriza utilizarea resurselor și genera rapoarte detaliate pentru evaluarea eficienței serviciilor oferite.

Dezvoltarea competențelor digitale ale bibliotecarilor și utilizatorilor

Dezvoltarea profesională și formarea continuă

Integrarea asistenților de AI în bibliotecă presupune o schimbare de paradigmă în formarea profesională a bibliotecarilor. Programe de training precum cele derulate de Fundația Progress sau Asociația Bibliotecarilor din România (ABR) pun accent pe dobândirea competențelor digitale, familiarizarea cu instrumente AI și adaptarea la noile cerințe ale mediului educațional. Participarea la cursuri, seminare și ateliere de formare continuă devine o condiție esențială pentru menținerea relevanței profesionale și pentru valorificarea potențialului inteligenței artificiale în bibliotecă.

Dezvoltarea competențelor digitale este esențială pentru ca bibliotecarii să poată valorifica

potențialul AI în activitatea lor. Programe de formare continuă, ateliere practice și cursuri online sunt organizate la nivel național și internațional, având ca obiective:

- Familiarizarea cu instrumente AI (chatboți, sisteme de recomandare, analiză de date)
- Dezvoltarea abilităților de utilizare a platformelor digitale și a resurselor educaționale deschise
- Învățarea principiilor de prompt engineering și a tehnicilor de validare a conținutului generat de AI
- Înțelegerea aspectelor etice, legale și de protecție a datelor

Proiecte precum „AI Oportunități la Bibliotecă” sau inițiativele ABR și ANBPR demonstrează că bibliotecarii pot deveni lideri ai schimbării digitale, facilitând tranziția către o bibliotecă inteligentă și incluzivă.

Dezvoltarea competențelor digitale ale utilizatorilor

Biblioteca școlară, prin integrarea AI, devine un centru de formare a competențelor digitale pentru întreaga comunitate educațională. Elevii învață să utilizeze instrumente digitale pentru căutarea, evaluarea și utilizarea informațiilor, să interacționeze cu chatboți și să folosească platforme de e-learning. Profesorii sunt sprijiniți în integrarea resurselor digitale și evaluarea progresului elevilor cu ajutorul modelelor de AI.

Dezvoltarea acestor competențe contribuie la formarea unei culturi informaționale solide, la creșterea autonomiei în învățare și la pregătirea pentru provocările societății digitale. Biblioteca devine astfel un hub de inovație, colaborare și învățare pe tot parcursul vieții.

Dezavantaje, riscuri și limitări ale integrării sistemelor de inteligență artificială în bibliotecile școlare

Integrarea inteligenței artificiale în bibliotecile școlare este adesea prezentată ca un pas firesc în modernizarea educației. Promisiunea unor servicii mai rapide, a unor recomandări personalizate și a unei gestionări eficiente a resurselor pare să ofere soluții la multe dintre provocările actuale ale mediului școlar. Totuși, dincolo de entuziasmul tehnologic, se conturează o serie de riscuri și limitări care merită analizate cu atenție, mai ales într-un spațiu educațional în care protecția elevilor și formarea lor critică sunt prioritare.

Unul dintre cele mai sensibile aspecte este cel al protecției datelor. Sistemele de AI funcționează pe baza colectării și analizei unor volume mari de informații, iar în cazul elevilor, aceste date pot include preferințe de lectură, istoricul căutărilor sau chiar tipare comportamentale. În lipsa unor politici clare și a unei supravegheri riguroase, există riscul ca aceste informații să fie utilizate în mod necorespunzător sau să devină vulnerabile în fața unor breșe de securitate. Bibliotecile școlare,

ca spații de încredere, trebuie să rămână vigilente pentru a nu transforma tehnologia într-o sursă de expunere.

Un alt risc major este cel al algoritmilor părtinitori. Deși AI este percepută ca un instrument obiectiv, ea reflectă inevitabil datele pe care a fost antrenată. Într-o bibliotecă școlară, acest lucru poate conduce la recomandări dezechilibrate, la vizibilitate redusă pentru anumite categorii de resurse sau la perpetuarea unor stereotipuri culturale. În loc să extindă orizonturile elevilor, un algoritm necontrolat poate limita diversitatea informațională, afectând tocmai rolul formativ al bibliotecii.

Pe lângă aceste riscuri, există și o problemă subtilă, dar profundă: dependența excesivă de tehnologie. Elevii pot ajunge să se bazeze exclusiv pe recomandările automate, pierzând treptat abilitatea de a căuta, evalua și selecta informații în mod critic. Biblioteca riscă astfel să devină un spațiu în care explorarea liberă este înlocuită de trasee informaționale prestabilite, iar autonomia intelectuală a elevilor este diminuată. În acest context, rolul bibliotecarului nu dispare, ci devine chiar mai important, deoarece el este cel care poate ghida elevii în dezvoltarea competențelor informaționale autentice.

Limitările tehnice și costurile asociate reprezintă, la rândul lor, un obstacol semnificativ. Implementarea sistemelor de AI presupune infrastructură adecvată, actualizări constante și formare profesională pentru personal. Pentru multe școli, aceste cerințe pot depăși resursele disponibile, ceea ce riscă să creeze discrepanțe între instituții și să accentueze inegalitățile educaționale.

Nu în ultimul rând, acuratețea informațiilor generate de inteligența artificială rămâne o provocare. Modelele pot produce răspunsuri incomplete sau eronate, iar într-un mediu educațional, astfel de erori pot afecta calitatea procesului de învățare. Supravegherea umană este esențială pentru a filtra și valida conținutul, iar bibliotecarul devine un mediator între tehnologie și utilizator, nu un simplu operator al acesteia.

Studii de caz și exemple practice de integrare a inteligenței artificiale în bibliotecă

Proiecte și inițiative din România:

- **AI Oportunități la Bibliotecă (Fundația Progress):** Program de formare a bibliotecarilor din 20 de județe pentru utilizarea AI în activitatea zilnică, cu rezultate pozitive în creșterea competențelor digitale și a încrederii în inovație.
- **Platforma Digitaliada:** Integrarea unui chatbot AI pentru suport educațional, explicații la lecții, quiz-uri interactive și ghidare pentru părinți, adaptat curriculumului național.
- **Proiecte de digitalizare și modernizare:** Investiții prin PNRR pentru transformarea bibliotecilor în hub-uri de dezvoltare a competențelor digitale, dotare cu echipamente IT și dezvoltarea de platforme de e-learning.

Exemple internaționale:

- **Biblioteca Publică din New York:** Automatizarea catalogării și inventarierii prin recunoaștere de imagini, reducând timpul de procesare și erorile umane.
- **Biblioteca din Helsinki:** Asistent AI care răspunde instantaneu la întrebările utilizatorilor, oferind informații despre cărți, evenimente și resurse disponibile.
- **Biblioteca din Toronto:** Sistem AI de recomandare a cărților, care a crescut cu 25% rata de împrumut prin personalizarea sugestiilor de lectură.
- **Biblioteca din San Francisco:** Automatizarea procesului de catalogare cu AI, reducând timpul de procesare cu 40% și permițând personalului să se concentreze pe activități educaționale.

Aceste exemple demonstrează potențialul AI de a transforma bibliotecile în centre de inovație, educație și incluziune, adaptate nevoilor comunității și tendințelor tehnologice globale.

Concluzii

Inteligența artificială contribuie la modernizarea bibliotecilor, transformându-le în centre dinamice de învățare, inovație și incluziune digitală. Impactul AI se resimte pe mai multe planuri: de la automatizarea activităților bibliotecarului și personalizarea serviciilor pentru elevi și profesori, la optimizarea gestionării resurselor educaționale și dezvoltarea competențelor digitale ale întregii comunități școlare.

Integrarea AI aduce beneficii semnificative – eficiență, accesibilitate, personalizare, dezvoltare profesională – dar și provocări etice, tehnologice și organizaționale care necesită o abordare responsabilă, transparentă și adaptată contextului local. Succesul implementării AI depinde de formarea continuă a bibliotecarilor, colaborarea cu profesorii și elevii, respectarea principiilor etice și evaluarea constantă a impactului serviciilor.

Biblioteca viitorului este una inteligentă, deschisă, adaptabilă și centrată pe utilizator, care „trebuie să devină un spațiu multifuncțional care poate lua mai multe forme răspunzând - măcar pe rând dacă nu și simultan – diferitelor cerințe ridicate de diverse tipuri de activități a căror „orchestrare” să fie coordonată de către bibliotecarii care trebuie, la rândul lor, formați inclusiv în aceste noi direcții” (Pintye, 2025).

Prin valorificarea potențialului AI, bibliotecarii devin arhitecți ai schimbării, facilitatori ai cunoașterii și promotori ai unei educații de calitate.

Bibliotecar, Marius-Andrei Pantea, Colegiul Economic Arad

Bibliografie și webografie:

- *AI in the School Library: Refinement, Not Replacement*, 2025, <https://follettsoftware.com/resource/ai-in-the-school-library-refinement-not-replacement/>, accesat în 17.02.2026
- *Artificial intelligence and education and skills*, 2023, <https://www.oecd.org/en/topics/artificial-intelligence-and-education-and-skills.html>
- Asociația Bibliotecarilor din România, https://abr-ro.ro/ro/formare/cursuri-de-perfectionare/0/oferta-de-cursuri-online_, accesat în 16.02.2026
- Bogdanov, Angelica Adela. *Bibliotecarul școlar în secolul XXI: Rolul inteligenței artificiale în transformarea bibliotecii școlare în Școala Vremii*, nr. 10, 2025
- Craddock, Ida Mae; Wilson, Kristen. *An AI Toolbox for Librarians* în *School Library Journal*, 2024, <https://www.slj.com/story/an-ai-toolbox-for-librarians-artificial-intelligence>, accesat în 17.02.2026
- Digitaliada, <https://www.digitaliada.ro/>, accesat în 16.02.2026
- Enis, Matt. *AI Influencers: Libraries Guiding AI Use* în *Library Journal*, 2025, <https://www.libraryjournal.com/story/ai-influencers-libraries-guiding-ai-use>, accesat în 17.02.2026
- European Commission, *Ethics Guidelines for Trustworthy AI*, 2021, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>, accesat în 16.02.2026
- Fundația Progress lansează programul gratuit de training "AI Oportunități la Bibliotecă" pentru bibliotecarii din România, împuternicind lucrătorii din serviciul public al bibliotecilor cu abilitățile de care au nevoie pentru succesul în economia condusă de Inteligența Artificială, 2025, <https://www.progressfoundation.ro/fundatia-progress-lanseaza-programul-gratuit-ai-oportunitati-la-biblioteca/>, accesat în 12.02.2026
- Gururaj F. Duragannavar, Mousumi Biswas, B. V. Narayanaswamy, Shobha Dyamanagoudr, *Library Services For The Digital Age: Redefining The Role Of Librarians In A Changing Information Landscape* în *International Journal of Environmental Sciences*, 2025, https://www.researchgate.net/publication/395099126_Library_Services_For_The_Digital_Age_Redefining_The_Role_Of_Librarians_In_A_Changing_Information_Landscape, accesat în 16.02.2026

- Larson, Kate. *Harnessing the Potential of AI in the School Library* în DEMCO Ideas & Inspiration, 2024, <https://ideas.demco.com/blog/harness-ai-school-library/>, accesat în 12.02.2026
- *Managing digital services at New York Public Library*, 2024, <https://newrelic.com/blog/dem/new-york-public-library-nypl-digital-observability>, accesat în 23.02.2026
- Pintye, Andrea Anamaria. *Istoria bibliotecii în momente: de la începuturi până în Evul Mediu. Tendințe actuale în Școala Vremii*, nr. 10, 2025
- Seales, Delandrus Lenet Ieashea. *Leveraging AI in School Libraries: From Basics to Best Practices*, ALA Editions, 2025, <https://alastore.ala.org/AISchlib>, accesat în 17.02.2026
- *Technology in Education: A Critical and Responsible Approach*, UNESCO Report, 2023, <https://www.unesco.org/gem-report/en/publication/technology>, accesat în 17.02.2026
- *What is an AI Prompt Engineering*, 2025, <https://www.geeksforgeeks.org/artificial-intelligence/what-is-an-ai-prompt-engineering/>, accesat în 12.02.2026

Autonomie pedagogică prin dezvoltarea abilităților digitale

În societatea actuală, competențele digitale reprezintă o componentă esențială a procesului educațional și profesional. Dezvoltarea tehnologiei a influențat profund modul în care oamenii învață, comunică și lucrează, iar școala trebuie să răspundă acestor schimbări prin integrarea eficientă a instrumentelor TIC în activitatea didactică. Profesorii și elevii trebuie să dețină abilități digitale pentru a putea utiliza tehnologia în mod responsabil și eficient.

Competențele TIC includ capacitatea de a utiliza calculatorul, internetul, platformele educaționale și diferite aplicații digitale. Aceste competențe permit accesul rapid la informații, realizarea de proiecte, comunicarea online și dezvoltarea creativității. În același timp, utilizarea tehnologiei contribuie la formarea gândirii critice și la adaptarea elevilor la cerințele societății moderne.

Autonomia pedagogică reprezintă libertatea cadrului didactic de a alege metodele și strategiile potrivite pentru procesul de predare. Dezvoltarea abilităților digitale oferă profesorilor posibilitatea de a crea activități interactive și atractive pentru elevi. Platformele online, prezentările multimedia și aplicațiile educaționale ajută la diversificarea lecțiilor și la creșterea interesului pentru învățare.

Un profesor care deține competențe digitale poate adapta mai ușor conținuturile la nevoile elevilor. De exemplu, utilizarea platformelor educaționale permite organizarea lecțiilor online, distribuirea materialelor și evaluarea rapidă a elevilor. În plus, tehnologia facilitează colaborarea dintre profesori, elevi și părinți, contribuind la crearea unui mediu educațional modern și eficient. Pentru elevi, dezvoltarea competențelor digitale este importantă atât în procesul de învățare, cât și în viața de zi cu zi. Abilitățile digitale îi ajută să caute informații corecte, să utilizeze aplicații utile și să comunice eficient. De asemenea, elevii învață să folosească tehnologia într-un mod responsabil, respectând regulile de siguranță și etică în mediul online.

Integrarea tehnologiei în educație are numeroase avantaje, însă există și provocări. Uneori, lipsa echipamentelor sau a conexiunii la internet poate limita accesul la resurse digitale. De asemenea, este necesară formarea continuă a profesorilor pentru a putea utiliza eficient noile tehnologii. Cu toate acestea, beneficiile sunt importante, deoarece tehnologia contribuie la modernizarea educației și la pregătirea elevilor pentru viitor.

Tehnologiile informaționale oferă elevilor oportunități de: navigare în Internet, accesare a paginilor Web, căutare a datelor în baza cuvintelor-cheie distincte, descărcare și stocare a datelor

din mediile virtuale, acces la resurse de informații, muncă independentă, achiziționare și consolidare a creativității, aptitudinilor și abilităților, permit implementarea de noi forme și metode de predare-învățare-evaluare.

Padlet este o aplicație online care permite elevilor să-și exprime cu ușurință opiniile pe un subiect comun pe un „avizier” virtual. Cu ajutorul platformei Padlet elevii sunt motivați să lucreze împreună ca o echipă. În clasele primare l-am folosit la tema „Genul substantivului”, iar elevii au scris exemple, au plasat imagini, clipuri video (fenomene ale naturii).

Canva este o platformă de design grafic, utilizată pentru a crea grafică, prezentări, postere, documente și alt conținut vizual. Această aplicație de editare are mai multe funcții: editor de fotografii, producător de videoclipuri și creator de logo-uri și permite crearea de produse: cărți de vizită, pliante, postere, etc., folosind șabloane concepute profesional.

Kahoot este un instrument de învățare care permite profesorilor și elevilor să creeze jocuri distractive și dinamice pentru testarea cunoștințelor predate/învățate. Acest tip de instrument este foarte cunoscut datorită dinamicii pe care reușește să o declanșeze într-o sală de clasă. Am creat acest instrument la lecția de limba română la tema „Ortografia cuvintelor sau/s-au, mai/m-ai”.

În concluzie, competențele TIC și dezvoltarea abilităților digitale reprezintă elemente esențiale pentru autonomia pedagogică și pentru un proces educațional de calitate. Tehnologia oferă oportunități variate de învățare și sprijină atât profesorii, cât și elevii în adaptarea la cerințele societății contemporane. Prin utilizarea responsabilă a instrumentelor digitale, educația devine mai accesibilă, interactivă și eficientă.

**Profesor învățământ primar, Voichița Ionela Brad,
Școala Gimnazială Cărand**

Bibliografie :

Cucoș, C. (2014). *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași.

Cerghit, I. (2006). *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași.

Istrate, O., (2000). *Educația la distanță. Proiectarea materialelor*, Editura Agata, București.

Joița, E., (2006). *Instruirea constructivistă. O alternativă. Fundamente. Strategii*, Editura Aramis, București.

Ministerul Educației, *Competențe digitale în educație*, documente și ghiduri educaționale.

Importanța platformei TikTok în cadrul orelor de limba și literatura română

INTRODUCERE

În prezent, elevii folosesc tot mai des tehnologia și rețelele de socializare pentru a comunica și a se informa. Școala poate valorifica aceste mijloace moderne pentru a face lecțiile mai atractive și mai ușor de înțeles. Una dintre platformele foarte populare în rândul copiilor și adolescenților este TikTok, care poate fi folosită, în mod controlat, și în scop educativ, la orele de limba și literatura română.

Ce este textul multimodal?

Textul multimodal este un text care folosește mai multe moduri de transmitere a mesajului:

- + cuvinte (scrise sau rostite),
- + imagini,
- + sunete sau muzică,
- + mișcare.

Acest tip de text este întâlnit frecvent în viața de zi cu zi, de exemplu în reclame, videoclipuri sau prezentări. La clasa a V-a, elevii învață să recunoască și să creeze texte multimodale simple.

Videoclipurile de pe TikTok sunt texte multimodale, deoarece îmbină imaginea, sunetul, textul scris și vocea. Din acest motiv, platforma poate fi folosită ca exemplu practic la lecția despre textul multimodal.

La ora de limba română, elevii pot realiza videoclipuri scurte în care:

- + prezintă rezumatul unui text literar;
- + descriu un personaj dintr-o povestire;
- + explică un cuvânt nou sau o figură de stil;
- + transformă o poveste citită într-un videoclip cu imagini și muzică.

Beneficiile folosirii TikTok la clasă:

Utilizarea platformei TikTok în activități educative poate avea următoarele avantaje:

- + face lecțiile mai interesante și mai atractive;
- + ajută elevii să înțeleagă mai ușor noțiunea de text multimodal;

- ✚ dezvoltă creativitatea și imaginația;
- ✚ îmbunătățește exprimarea orală și scrisă;
- ✚ încurajează lucrul în echipă și învățarea prin joacă.

Reguli de utilizare:

Pentru a fi folosit corect, TikTok trebuie integrat în lecții sub îndrumarea profesorului. Este important ca elevii să respecte reguli clare, să folosească un limbaj adecvat și să creeze conținut educativ, potrivit vârstei lor.

Concluzie

În concluzie, TikTok poate fi un instrument util în cadrul orelor de limba și literatura română, la clasa a V-a, mai ales pentru lecția „Textul multimodal”. Folosit corect, acesta ajută elevii să învețe mai ușor, într-un mod modern și plăcut, apropiat de interesele lor.

Activitate didactică: Textul multimodal

Disciplina: Limba și literatura română

Clasa: a V-a

Tema: Textul multimodal

Instrument digital: TikTok

Durata: 45 de minute

1. Obiectivele activității

La finalul activității, elevii vor fi capabili să:

- ✚ recunoască un text multimodal;
- ✚ identifice elementele textului multimodal (text, imagine, sunet);
- ✚ creeze un text multimodal simplu;
- ✚ folosească responsabil un instrument digital în scop educativ.

2. Materiale necesare

telefon/tabletă (unul per grup sau demonstrație realizată de profesor);

fișă de lucru;

text literar scurt (povestire sau fragment studiat la clasă);

acces controlat la TikTok (sau simulare prin prezentare video).

3. Desfășurarea activității

a) Momentul introductiv (5 minute)

Profesorul le adresează elevilor întrebări precum:

„Ce este un text?”

„Unde ați întâlnit texte care au și imagini sau sunete?”

Se face legătura cu videoclipurile scurte de pe TikTok, explicând că acestea sunt **texte multimodale**, deoarece îmbină mai multe moduri de comunicare.

b) Explorarea noțiunii (10 minute)

Profesorul prezintă un exemplu de videoclip educativ (real sau simulat), explicând elementele:

text scris (titlu, cuvinte pe ecran); **imagine** (personaje, decor); **sunet** (voce, muzică).

Elevii identifică aceste elemente și le notează pe fișa de lucru.

c) Activitate practică – „Povestea devine videoclip” (20 minute)

Sarcina de lucru: Elevii sunt împărțiți în grupuri de 3–4. Fiecare grup primește un text literar scurt studiat la clasă.

Cerință: Realizați un scenariu pentru un videoclip TikTok (30–60 secunde) care să redea: titlul textului; ideea principală; un personaj; o imagine sau un sunet sugestiv.

Pași de lucru:

- ✚ Alegeți ideea principală a textului.
- ✚ Stabiliți ce apare ca imagine.
- ✚ Decideți ce text va fi afișat pe ecran.
- ✚ Alegeți un sunet/muzică potrivit(ă).

d) Prezentarea și feedback-ul (10 minute)

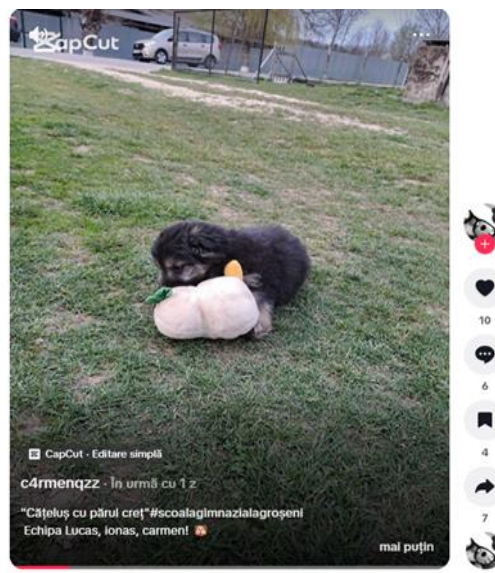
Fiecare grup își prezintă proiectul. Profesorul și colegii oferă feedback, punând accent pe: claritatea mesajului; corectitudinea informațiilor; folosirea elementelor multimodale.

4. Evaluare

Evaluarea se realizează prin: observarea activității elevilor; analiza proiectului realizat; autoevaluare (Ce am învățat? Ce mi-a plăcut?).

5. Concluzia activității

Profesorul subliniază faptul că TikTok poate fi folosit nu doar pentru divertisment, ci și pentru învățare, atunci când este utilizat corect. Elevii înțeleg astfel ce este un text multimodal și cum pot crea unul simplu, folosind mijloace moderne și atractive.

Profesor, Adriana Rada, Școala Gimnazială Groșeni

Proiect didactic: Adjectivul

Disciplina: Limba și literatura română

Tema: Adjectivul – definiție, clasificare, acord

Clasa: a V-a

Durata: 50 minute

Tipul lecției: Însușirea de noi cunoștințe

Metode: conversația euristică, exercițiul, jocul didactic, învățarea prin descoperire, utilizarea resurselor digitale interactive

1. Obiective operaționale

Elevii vor fi capabili să:

- **O1:** Definească adjectivul și să recunoască rolul său în comunicare.
- **O2:** Identifice adjectivele într-un text și să le clasifice după criterii semantice și gramaticale.
- **O3:** Aplice corect acordul adjectivului cu substantivul determinat.
- **O4:** Folosească adjectivele în enunțuri proprii, pentru a îmbogăți exprimarea.
- **O5:** Colaboreze în grupuri și să participe activ la activități interactive.

2. Resurse didactice

- Manualul de limba română clasa a V-a
- Fișe de lucru individuale și pe grupuri
- Tabla interactivă / videoproiector
- Cartonaje colorate cu adjective și substantive
- Platforme digitale (Kahoot, Wordwall, Padlet) pentru exerciții și quiz-uri
- Imagini sugestive (peisaje, obiecte, animale) pentru descriere

3. Desfășurarea lecției

A. Moment organizatoric (2-3 min)

- Salutul, verificarea prezenței.

- Activitate de încălzire: fiecare elev spune un adjectiv care descrie starea lui de moment (ex.: vesel, obosit, curios).

B. Captarea atenției (5 min)

- Profesorul afișează pe tablă o imagine (ex.: un peisaj de toamnă).
- Elevii sunt invitați să descrie imaginea folosind cât mai multe adjective.
- Se notează pe tablă răspunsurile, subliniind rolul adjectivelor în îmbogățirea comunicării.

C. Anunțarea obiectivelor lecției (2 min)

- „Astăzi vom descoperi ce este adjectivul, cum îl recunoaștem și cum îl folosim pentru a face enunțurile mai expresive.”

D. Predarea și însușirea noilor cunoștințe (15 min)

1. Conversația euristică:

- Definiția adjectivului: partea de vorbire flexibilă care determină un substantiv.
- Clasificarea:
 - după formă: variabil/invariabil;
 - după sens: calitativ, de proveniență, de relație.
- Acordul adjectivului cu substantivul în gen, număr și caz.
<https://docs.google.com/presentation/d/1NRyM95dtHe66cRzzpIyHDo5Ap2MPUkjN/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>

2. Activitate interactivă:

- Elevii primesc cartonașe cu adjective și substantive. În perechi, trebuie să formeze enunțuri corecte.
- Pe tabla interactivă, se proiectează exerciții tip „drag and drop”: asocierea adjectivului cu substantivul potrivit.

E. Fixarea cunoștințelor (10 min)

- **Joc didactic:** „Vânătoarea de adjective” – elevii primesc un text scurt și trebuie să identifice toate adjectivele.
<https://wordwall.net/ro/resource/26122088/limba-rom%C3%A2n%C4%83/adjectivul>
- **Quiz digital (Kahoot/Wordwall):** întrebări cu răspuns multiplu despre definiție, clasificare, acord.
<https://play.kahoot.it/v2/?quizId=e7196c32-f5c4-4af4-be03-d945bbc26e54&hostId=68496937-8b47-4652-bfc1-3a1d1a97a1f9>

F. Aplicarea cunoștințelor (10 min)

- **Activitate pe grupuri:** fiecare grup primește o imagine (ex.: un animal, un obiect, un peisaj) și trebuie să redacteze 3-4 enunțuri descriptive folosind minimum 5 adjective.
- Prezentarea rezultatelor în fața clasei.

G. Evaluarea (5 min)

- Profesorul oferă feedback imediat, evidențiind corectitudinea și creativitatea.
- Autoevaluare: elevii completează pe Padlet un post-it virtual cu un adjectiv care descrie lecția de azi (ex.: interesantă, utilă, distractivă).

H. Încheierea lecției (2-3 min)

- Recapitulare: ce este adjectivul, cum se clasifică, cum se acordă.
<https://www.canva.com/design/DAG6NL8jKkA/6gXfc1bNahg6gUmjDO3n9w/edit?ui=e30>
- Tema pentru acasă: redactați un scurt text (10-12 enunțuri) despre un obiect preferat, folosind cel puțin 10 adjective.

4. Elemente interactive integrate

- **Jocuri didactice** (cartonașe, vânătoarea de adjective).
- **Resurse digitale** (quiz-uri online, Padlet pentru feedback).
- **Activități colaborative** (lucru pe grupuri, prezentări).
- **Învățare prin descoperire** (descrierea imaginilor, extragerea regulilor din exemple).

**Profesor, Andreea Ioana Colțiș,
Școala Gimnazială „Virgil Iovănaș” Șofronea**

Textul descriptiv- Padlet

1. Date de identificare

Unitatea de învățare: Textul descriptiv

Disciplina: Limba și literatura română

Clasa: a V-a

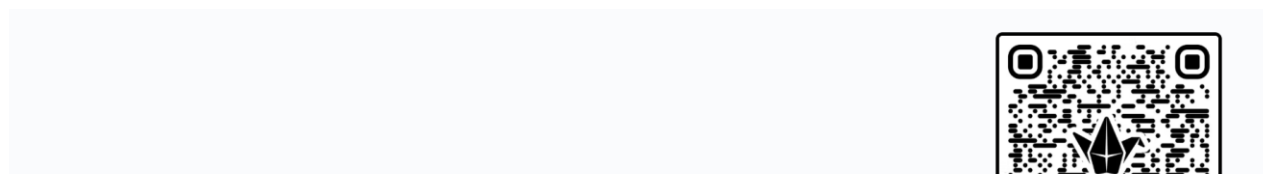
Tipul lecției: Învățare de conținut + aplicație

Durata: 50 minute

Tema: *Descoperim pădurea prin descriere literară*

Resursa educațională deschisă (RED):

- Padlet: <https://padlet.com/scoalagroseni2020/descoperim-p-durea-petri-orului-prin-descriere-grj7h4gqi0k2ueke/slideshow>

scoalagroseni groseni

„Descoperim pădurea Petrișorului prin descriere”

„Citește textul «În pădurea Petrișorului», identifică elementele descriptive și creează propriile texte și povești.”

- Prezentare Google Slides:

<https://docs.google.com/presentation/d/1TYpZ6OHcXBiKjbFkGZsOdcPaNoX1ojWm/edit?slide=id.p1>

2. Competențe specifice

- 2.1. Receptarea textelor literare prin identificarea elementelor de conținut și expresivitate.
- 4.1. Redactarea de texte funcționale și creative, utilizând corect structuri lingvistice.
- 3.1. Exprimarea în scris/oral a unor trăiri și impresii.

3. Obiective operaționale

La finalul lecției elevii vor fi capabili:

- **O1:** să identifice elementele specifice unui text descriptiv (imagini artistice, epitete, comparații);
- **O2:** să descrie un peisaj pornind de la o imagine;
- **O3:** să creeze o scurtă descriere (scrisă/orală/vizuală) folosind detalii senzoriale;
- **O4:** să colaboreze în grup și să valorifice ideile colegilor.

4. Resurse utilizate

- RED (Padlet + Google Slides)
- fișe de lucru
- caiete, creioane, markere
- calculator / videoproiector

5. Metode / procedee

- conversația euristică
- observația dirijată
- brainstorming
- exerciții de redactare
- învățare prin colaborare
- predare diferențiată (opțiuni de activitate)

6. Desfășurarea lecției

I. Moment organizatoric (2–3 min)

Salut, notarea absențelor, pregătirea materialelor.

II. Captarea atenției (5 min)

Profesorul proiectează imaginile din Padlet / prezentare.

Întrebare-cheie:

„Ce simțiți când priviți acest peisaj? Ce sunete, mirosuri sau culori vă imaginați?”

Scurtă discuție liberă.

III. Anunțarea temei și a obiectivelor (2 min)

„Astăzi vom învăța cum să realizăm o **descriere literară** a unei păduri, pornind de la imaginile din resursa digitală.”

IV. Dirijarea învățării (10–12 min)

1. Se citește împreună textul descriptiv din prezentare (opțional audio pentru elevii cu dificultăți de citire).
2. Identificarea elementelor:
 - ce fel de imagini apar?
 - ce figuri de stil sunt folosite?
 - ce transmite autorul?

Notarea ideilor pe tablă.

V. Fixarea și aplicarea cunoștințelor (25 min)

Activitate centrală – cu diferențiere

Elevii primesc **un set de 3 opțiuni**, alegând varianta potrivită nivelului lor:

Opțiunea A – Elevi avansați (nivel ridicat)

Scriu un paragraf de 8–10 rânduri în care descriu pădurea din imagine:

- cel puțin 2 epitete
- 1 comparație
- imagini vizuale + auditive

Opțiunea B – Nivel mediu

Scriu 4–6 rânduri despre pădure, folosind:

- 3 adjective sugestive
- 1 element senzorial (sunet / miros / culoare)

Opțiunea C – Nivel începător / elevi cu CES

Realizează un desen sau colaj al pădurii și adaugă **3–4 cuvinte sau propoziții scurte** care descriu imaginea.

Profesorul oferă suport (liste de cuvinte, modele senzoriale).

Lucrul în grup (opțional)

Elevii se împart în grupuri de 3–4 și prezintă reciproc creațiile.

Se aleg 1–2 lucrări pentru prezentarea finală în fața clasei.

VI. Evaluarea activității (5 min)

Evaluare rapidă prin „Semaforul învățării”:

- verde – „am înțeles foarte bine și pot descrie singur un peisaj”;
- galben – „am înțeles, dar am nevoie de puțin ajutor”;
- roșu – „mai am nevoie de explicații”.

Profesorul oferă feedback individual.

VII. Tema pentru acasă

Realizează o descriere a locului tău preferat din natură (6–8 rânduri) sau, dacă preferi, un desen însoțit de descriere scurtă.

Profesor, Adriana Rada, Școala Gimnazială Groșeni

Textul narativ literar – activitate

Clasa: a V-a

Disciplina: Limba și literatura română

Competența vizată: Receptarea textelor literare și nonliterare, prin identificarea elementelor de structură și de conținut.

Tema activității: *Textul narativ literar – elemente de structură (personaje, acțiune, timp, spațiu)*

Tipul resursei:

- Joc didactic pentru limbă și comunicare
- Activitate interactivă cu imagini + sarcini scurte
- Mini-chestionar de verificare a înțelegerii

Descrierea resursei: Resursa propune o activitate interactivă prin care elevii descoperă structura unui text narativ literar. Conține un joc didactic în care elevii asociază imaginile cu elementele narațiunii, explicații simple despre reperele textului narativ și un scurt chestionar de autoevaluare pentru consolidarea înțelegerii.

<https://create.kahoot.it/share/textul-narativ-literar-vizita-de-i-l-caragiale/1d11258b-6941-42f5-b5d6-366ae2ff37f6>

Obiective de învățare

1. Identificarea personajelor și a rolului lor într-o narațiune.
2. Stabilirea elementelor acțiunii (început, cuprins, sfârșit).
3. Recunoașterea timpului și spațiului în textul narativ.
4. Aplicarea noțiunilor în activități practice și jocuri educaționale.

Mod de utilizare în activitate

- Elevii urmăresc imaginile și ascultă scurtele explicații privind structura textului narativ.
- Participă la jocul de asociere „Cine? Unde? Când? Ce se întâmplă?”.
- Completează chestionarul de autoevaluare pentru a verifica înțelegerea conținutului.
- Activitatea poate fi folosită individual, în perechi sau frontal, cu sprijinul profesorului.

Instrucțiuni pentru elevi

1. Ascultă explicațiile și urmărește imaginile prezentate.
2. Identifică elementele narațiunii în exemplele date.
3. Realizează jocul de asociere apăsând pe elementele corespunzătoare.
4. La final, răspunde la întrebările chestionarului.
5. Notează în jurnalul tău de lectură un exemplu de text narativ care îți place și explică de ce.

Întrebări reflexive

1. Ce ai învățat astăzi despre textul narativ literar?
2. Care dintre elementele narațiunii ți s-a părut cel mai ușor de identificat? Dar cel mai dificil?
3. Dacă ai scrie o povestire, care ar fi personajul principal și ce l-ar face interesant?
4. Ce ai descoperit nou despre modul în care este construit un text narativ?
5. Cum crezi că te vor ajuta aceste cunoștințe la lecturile viitoare?

TEXTUL NARATIV LITERAR - VIZITA de I.L.Caragiale

Joc didactic

6 plays 0 participants

Kahoot session

[Host live](#)

[Assign](#)

Kahoot self-study

[Learn](#)

[Flashcards](#)

[Play solo](#)

Updated 1 month ago • Visibility: Public

Questions (10)

Show answers

Ce moment al acțiunii sugerează această imagine?

Scena inițială

Ce se întâmplă aici în poveste?

Scena dintr-un moment

Această scenă face parte din:

Scena dintr-un moment

Momentul ilustrat este:

Momentul cu dialogul - caldura

Această scenă reprezintă:

Cum se simte vizitatorul în această parte a poveștii?

Scena dintr-un moment

De ce este acesta punctul culminant?

Momentul cu durerea / căderea

Unde are loc acțiunea?

Sosirea mușafirului

Cum este copilul din poveste?

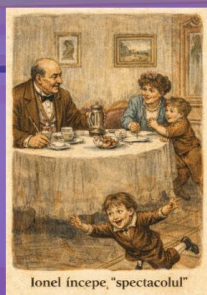

Ionel devine obiectul de-a mureș

Cum se termină povestea?

Ce se întâmplă aici în poveste?

Ionel începe „spectacolul”

4

0

Answer

▲ A. Se rezolvă problema

◆ B. Apare problema (întriga)

● C. Povestea se termină

■ D. Vizitatorul pleacă.

Profesor, Adriana Rada, Școala Gimnazială Groșeni

Instrumente digitale în ora de română: de la teorie la practică

Trăim într-o epocă în care elevii noștri sunt nativi digitali, iar noi, profesorii, avem responsabilitatea de a transforma această realitate într-un avantaj pedagogic. La orele de limbă și literatură română, integrarea tehnologiei nu înseamnă a înlocui textul literar cu ecranul, ci a crea punți între lumea cărții și universul digital pe care elevii îl cunosc deja. Prezentul articol propune câteva instrumente digitale concrete, testate la clasele V–VIII, alături de exemple practice de activități care stimulează atât competențele de comunicare, cât și autonomia în învățare.

Competențele digitale reprezintă astăzi una dintre cele opt competențe-cheie recomandate de Uniunea Europeană pentru educația pe tot parcursul vieții. Integrarea lor la disciplina Limbă și comunicare nu este o modă trecătoare, ci o necesitate curriculară. Studiile arată că utilizarea instrumentelor digitale în predarea limbii materne crește motivația elevilor, facilitează diferențierea instruirii și dezvoltă gândirea critică prin confruntarea cu surse diverse de informare (Dudeney, Hockly & Pegrum, 2013).

Autonomia pedagogică a profesorului constă tocmai în capacitatea de a selecta și adapta aceste instrumente la nevoile reale ale clasei, fără a se lăsa copleșit de oferta tehnologică. Cheia nu este cantitatea de tehnologie folosită, ci relevanța ei didactică.

Instrumente digitale recomandate și exemple de utilizare

2.1. Wordwall – evaluare formativă interactivă

Wordwall (wordwall.net) este o platformă care permite crearea rapidă de jocuri educaționale: teste grilă, potriviri, ordonări de propoziții, completări de text. La clasa a VI-a, după studierea noțiunii de substantiv, am creat un joc de tip „Match up” în care elevii trebuiau să asocieze substantivele din textul „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă cu genul gramatical corespunzător. Activitatea a durat opt minute, iar rezultatele au apărut în timp real pe tableta profesorului, permițând identificarea imediată a greșelilor tipice.

Exemplu practic: La clasa a V-a, pentru recapitularea părților de vorbire, am utilizat un quiz Wordwall cu întrebări extrase din textele din manual. Elevii au accesat jocul pe telefoanele proprii, iar profesorul a proiectat clasamentul pe ecranul clasei. Competiția sănătoasă a crescut vizibil implicarea.

2.2. Canva for Education – afișe și prezentări vizuale

Canva (canva.com/education) oferă șabloane gratuite pentru elevi și profesori. La ora de literatură, după lectura fragmentului din „Baltagul” de Mihail Sadoveanu, elevii clasei a VII-a au primit ca temă de grup realizarea unui afiș digital al romanului, incluzând: titlul și autorul, personajul principal cu o descriere sumară, un citat reprezentativ și o imagine simbolică aleasă din biblioteca Canva. Afișele au fost prezentate în clasă, iar elevii au exersat atât comunicarea orală, cât și redactarea sintetică.

Exemplu practic: La clasa a VIII-a, în cadrul pregătirii pentru Evaluarea Națională, elevii au creat fișe vizuale de tip „Mind map” cu Canva pentru fiecare operă literară studiată. Aceste fișe au devenit instrumente de recapitulare personalizate, pe care elevii le-au salvat pe dispozitivele proprii.

2.3. Padlet – jurnal de lectură colaborativ

Padlet (padlet.com) este un spațiu digital colaborativ unde elevii pot posta text, imagini și linkuri. La clasa a VI-a, am creat un Padlet comun intitulat „Jurnalul nostru de lectură”, unde fiecare elev a adăugat, săptămânal, o reflecție despre cartea citită acasă: un pasaj preferat, un personaj care i-a impresionat și o întrebare pentru colegii cititori. Activitatea a încurajat lectura individuală și dialogul literar autentic.

2.4. Google Forms – portofoliu de evaluare și autoevaluare

Google Forms permite crearea de formulare de evaluare și autoevaluare. La finalul unității de învățare despre textul narativ, elevii clasei a V-a au completat un formular de autoevaluare cu întrebări de tipul: „Ce știu acum despre textul narativ?”, „Ce mi-a fost mai dificil?” și „Cum pot să îmbunătățesc redactarea mea?”. Răspunsurile au ghidat planificarea orelor de recuperare și au responsabilizat elevii față de propriul parcurs de învățare.

Din experiența la catedră, am identificat câteva principii esențiale pentru o utilizare eficientă a instrumentelor digitale: instrumentul digital trebuie să servească obiectivul didactic, nu invers; este preferabilă stăpânirea profundă a două-trei instrumente față de utilizarea superficială a zece; profesorul trebuie să testeze personal orice instrument înainte de a-l introduce în clasă; este important să se asigure că toți elevii au acces la tehnologie sau să se prevadă alternative analogice.

Integrarea instrumentelor digitale la ora de română nu diminuează valoarea textului literar și a comunicării autentice — dimpotrivă, o amplifică. Prin utilizarea reflexivă a tehnologiei, profesorul de română devine un model de autonomie pedagogică și alfabetizare digitală pentru elevii săi. Fiecare

instrument prezentat în acest articol a fost folosit cu o finalitate clară: să pună elevul în centrul învățării, să îi cultive curiozitatea și să îi dezvolte competențele de comunicare atât de necesare în lumea contemporană.

Profesor Daniela Herbei, Școala Gimnazială Păuliș

Bibliografie:

- Dudeney, G., Hockly, N., & Pegrum, M. (2013). *Digital Literacies*. Pearson Education.
- Istrate, O. (2010). *Efecte și rezultate ale utilizării TIC în educație*. TEHNE – Centrul pentru Inovare în Educație, București.
- Ministerul Educației Naționale. (2017). *Programa școlară pentru disciplina Limbă și comunicare, clasele V–VIII*. București.
- Molan, V. (2010). *Didactica disciplinei Limba și literatura română în învățământul primar*. Miniped, București.
- Pânișoară, I.-O. (2019). *Ghidul profesorului*. Polirom, Iași.

Educație incluzivă și combaterea discriminării în școală

Bune practici la disciplina *Limba și literatura română* pentru elevii cu CES, clasa a VI-a – elev cu autism

Educația incluzivă presupune crearea unui mediu educațional accesibil tuturor elevilor, indiferent de particularitățile lor individuale. În contextul învățământului gimnazial, profesorul de Limba și literatura română are un rol esențial în sprijinirea elevilor cu tulburări din spectrul autist (TSA), prin metode adaptate care să faciliteze învățarea și comunicarea. În clasa a VI-a, accentul cade pe dezvoltarea competențelor de lectură, exprimare orală și scrisă, iar aceste obiective trebuie abordate flexibil în cazul elevilor cu CES.

1. Caracteristicile elevului cu TSA – clasa a VI-a

Un elev cu TSA poate manifesta:

- dificultăți de înțelegere a expresiilor figurative, simbolurilor sau mesajelor implicite;
- probleme în menținerea contactului vizual și a dialogului structurat;
- tendința spre rutină și rezistență la schimbare;
- interese restrânse, dar puternice;
- anxietate crescută în fața evaluărilor sau interacțiunilor sociale.

Aceste aspecte necesită adaptări specifice ale conținutului, metodei și relației didactice.

2. Adaptarea conținutului la limba română, clasa a VI-a

Exemple de practici eficiente:

- **Folosirea textelor scurte, narrative**, cu structură clară și cronologie ușor de urmărit (ex: „La Medeleni” – fragment simplificat).
- **Explicarea cuvintelor figurative** sau a expresiilor prin imagini sau parafrazăre.
- **Accent pe claritate și organizare logică** în predare: introducere – cuprins – încheiere.

Exemplu concret: La lecția despre fabula „Câinele și cățelul” – textul este însoțit de imagini și explicarea moralei este făcută printr-o situație concretă din viața elevului (despre egalitate și prietenie).

3. Tehnici și metode de lucru adaptate

A. Metode vizuale și organizatoare grafice

- Hartă a textului (Cine? Ce face? Unde? Când? De ce?).
- Fișe cu imagini și secvențe din text.
- Diagrame Venn pentru compararea personajelor.

B. Activități structurate și predictibile

- Lecția începe cu anunțarea clară a pașilor.
- Se folosesc fișe cu pași numerotați pentru rezolvarea exercițiilor.
- Se respectă rutina clasei – același format al lecțiilor.

C. Sprijin pentru comunicarea scrisă și orală

- Încurajarea răspunsurilor scurte, clare, fără presiune.
- Posibilitatea de a răspunde scris dacă oral este dificil.
- Suport prin pictograme, tabele sau etichete.

4. Exemple de activități practice adaptate

Lecția: „Textul narativ. Personajul”

Obiectiv: Identificarea trăsăturilor unui personaj dintr-o povestire scurtă.

Activitate adaptată:

- Se oferă o fișă cu imaginea personajului și 3 trăsături deja completate.
- Elevul trebuie doar să bifeze care trăsături i se potrivesc.
- Sarcina este însoțită de pictograme și culori.

Lecția: „Mesajul unei poezii”

Exemplu: „Revedere” – Mihai Eminescu (fragment).

Adaptare:

- Textul este parafrizat în propoziții simple.
- Se folosește un desen cu natură și fișe de asociere (cuvânt – imagine).
- Se cere elevului să aleagă imaginea care arată ce simte personajul liric.

5. Evaluarea adaptată

Principii:

- Timp extins pentru rezolvare.
- Răspunsuri orale, asistate de imagini.
- Teste cu cerințe clare, concise, însoțite de exemple.
- Feedback pozitiv imediat: „Ai reușit să găsești personajul! Bravo!”

Exemplu: În loc de compunere liberă – elevul completează un text lacunar cu ajutorul unor imagini cu personajele poveștii.

6. Rolul profesorului și colaborarea cu echipa multidisciplinară

Profesorul:

- menține o comunicare calmă și clară;
- evită metaforele și ambiguitatea în exprimare;

- folosește rutine și reguli constante.

Colaborarea cu:

- profesorul de sprijin (realizează adaptări curriculare);
- psihologul școlar (înțelegerea comportamentului);
- familia (coerență între școală și acasă).

Integrarea cu succes a unui elev cu TSA în lecțiile de Limba și literatura română la clasa a VI-a necesită eforturi constante de adaptare, răbdare și empatie. Prin crearea unui mediu structurat, prin folosirea metodelor vizuale și prin evaluarea adaptată, elevul poate progresa semnificativ în înțelegerea textului, exprimarea ideilor și dezvoltarea comunicării. Aceste practici transformă sala de clasă într-un spațiu incluziv, echitabil și motivant.

**Profesor, Andreea Ioana Colțiș,
Școala Gimnazială „Virgil Iovănaș” Șofronea**

Bibliografie:

Căprioară, D., (2021), *Metodica predării limbii române. Adaptări pentru elevii cu CES*, Editura Polirom, Iași.

Ministerul Educației Naționale, (2020), *Ghid pentru integrarea copiilor cu cerințe educaționale speciale în învățământul de masă*, MEN, București.

Rădulescu, C., (2019), *Educația incluzivă în România: realități și perspective*, Editura Didactică și Pedagogică, București.

UNICEF & Ministerul Educației, (2017), *Ghid metodologic pentru educația incluzivă*. Disponibil online: <https://www.unicef.org/romania/ro>

Școala pentru toți: incluziunea ca valoare și practică pedagogică

O clasă de gimnaziu din România contemporană este, prin definiție, un spațiu al diversității. La aceeași bancă stau elevi cu ritm diferit de învățare, cu background familial diferit, cu nevoi emoționale diferite, uneori cu dizabilități sau cu tulburări de învățare, alteleori cu o altă limbă maternă sau cu o altă apartenență culturală. Această realitate nu este o problemă de gestionat — este o resursă pedagogică, dacă știm să o privim astfel.

Educația incluzivă nu înseamnă a tolera diferența, ci a o recunoaște ca normalitate. Nu înseamnă a coborî standardele pentru unii, ci a găsi căi diverse spre aceleași obiective. Și, poate cel mai important, nu este responsabilitatea exclusivă a profesorului de sprijin sau a psihologului școlar — este o atitudine pe care fiecare cadru didactic o poate cultiva în sala de clasă, indiferent de disciplina predată.

Termenul de educație incluzivă a apărut în dezbaterile internaționale odată cu Declarația de la Salamanca (UNESCO, 1994), care afirma că fiecare copil are dreptul fundamental la educație și că sistemele de învățământ trebuie să se adapteze nevoilor elevilor, nu invers. De atunci, conceptul a evoluat considerabil: incluziunea nu mai vizează exclusiv elevii cu dizabilități, ci orice elev care riscă să fie marginalizat — din cauza sărăciei, a etniei, a genului, a orientării, a religiei sau pur și simplu a faptului că învață altfel decât majoritatea.

În practica școlară românească, incluziunea rămâne adesea un deziderat mai degrabă decât o realitate consolidată. Există bariere obiective — clase suprapopulate, resurse insuficiente, formare inițială precară în domeniu — dar există și bariere subiective: prejudecăți, așteptări scăzute față de anumiți elevi, tendința de a preda pentru „elevul mediu” imaginar. Aceste din urmă bariere pot fi depășite, în mare măsură, prin schimbarea de perspectivă a profesorului.

Discriminarea nu apare întotdeauna sub formă de insultă directă sau excludere brutală. Adesea, ea funcționează subtil, prin mecanisme pe care nici măcar profesorul nu le conștientizează. Câteva dintre formele cele mai frecvente identificate în cercetarea pedagogică sunt: așteptările diferențiate față de elevi în funcție de originea lor socială sau etnică, ignorarea sistematică a unor elevi în cadrul interacțiunilor din clasă, umorul care folosește stereotipuri de gen, etnice sau culturale, sau absența din curriculum a unor perspective și modele culturale diverse (Gollnick & Chinn, 2013).

Un profesor care cheamă mereu la tablă același tip de elev — cel sigur pe sine, cel cu mâna ridicată, cel din prima bancă — practică, fără să vrea, o formă de excludere. Un profesor care râde la o glumă despre „cei de la țară” sau lasă neadresat un comentariu discriminatoriu al unui elev

transmite, prin tăcerea lui, un mesaj de validare.

Combaterea discriminării în clasă nu necesită discursuri lungi despre drepturile omului. Necesită consecvență în gesturi mici: a numi fiecare elev pe nume, a solicita participarea echitabilă, a interveni ferm și calm când apare o remarcă jignitoare, a crea activități în care fiecare voce contează.

Diferențierea nu înseamnă a da fiecărui elev altceva de făcut, ci a oferi căi diferite spre același obiectiv. La o oră de istorie, de exemplu, toți elevii pot lucra pe același subiect — un eveniment istoric — dar unii pot produce un text scris, alții un organizator grafic, alții o prezentare orală scurtă. Produsul diferă, obiectivul rămâne același.

Elevii cu cerințe educaționale speciale (CES) beneficiază de planuri de intervenție personalizate, elaborate împreună cu profesorul de sprijin, dar cadrul didactic de la clasă are și el un rol esențial: să cunoască aceste planuri, să le respecte și să creeze o atmosferă în care niciun elev să nu se simtă stigmatizat pentru că lucrează cu un material adaptat.

Exemplu practic: La o oră de geografie, în loc de o lucrare scrisă unică, elevii au putut alege între trei formate de răspuns — scris, oral sau printr-o schiță comentată. Niciunul dintre formate nu a fost prezentat ca „mai ușor” sau „pentru cei care nu pot scrie”. Rezultatul a fost că mai mulți elevi care evitau în mod obișnuit lucrările scrise au participat activ și cu rezultate bune.

Grupurile de lucru formate deliberat eterogen — nu după prietenii sau după nivelul de performanță — sunt unul dintre cele mai eficiente instrumente incluzive. Cercetările arată că elevii cu dificultăți de învățare progresează mai rapid când lucrează alături de colegi cu nivel mai ridicat, iar elevii performanți își consolidează cunoștințele prin actul de a explica altora (Johnson & Johnson, 1994).

Condiția esențială este ca sarcina de grup să fie structurată astfel încât fiecare membru să aibă un rol clar și indispensabil. Dacă un elev poate fi ignorat fără ca produsul grupului să sufere, incluziunea nu funcționează — ea este doar o aparență.

Exemplu practic: La o oră de educație civică, grupurile de câte patru elevi au primit câte un rol distinct: reporterul (notează ideile grupului), moderatorul (asigură că toată lumea vorbește), cercetătorul (caută informații suplimentare) și prezentatorul (prezintă concluziile în fața clasei). Rolurile au fost rotate săptămânal, astfel încât niciun elev să nu fie permanent în umbra altora.

Nicio practică incluzivă nu funcționează într-un climat de clasă toxic. Construirea unui mediu sigur, în care elevii se simt respectați și în care diferența nu este motiv de ridicol, este o condiție prealabilă oricărei alte intervenții pedagogice.

Regulile clasei stabilite la început de an trebuie să includă explicit norme legate de respect și nediscriminare, formulate pozitiv: „Ascultăm când cineva vorbește”, „Folosim cuvinte care nu

rănesc", „Orice întrebare este binevenită". Aceste norme trebuie amintite și aplicate consecvent, nu doar afișate pe perete.

Un instrument simplu și eficient este „cercul de discuție" — o dată pe lună, elevii stau în cerc și au ocazia să exprime, fără a fi judecați, ceva ce le-a plăcut sau ceva ce i-a deranjat în viața clasei. Profesorul facilitează, nu judecă. Această practică, împrumutată din educația socio-emoțională, construiește în timp o cultură a dialogului și a empatiei.

Reacția rapidă și fermă la incidentele discriminatorii este necesară, dar nu suficientă. O școală cu adevărat incluzivă construiește, sistematic, o cultură preventivă: include în curriculum perspective diverse, invită în clasă modele din comunități diferite, celebrează diversitatea nu doar în zilele tematice, ci în practica zilnică.

La nivel de școală, parteneriatele cu organizații neguvernamentale care lucrează în domeniul drepturilor omului, al incluziunii romilor sau al educației pentru diversitate pot aduce în clasă resurse, metode și perspective pe care profesorul singur nu le poate genera. Proiectele de tip „școală prietenoasă" sau programele de mediere școlară sunt dovezi că incluziunea nu este doar o teorie — este o practică susținută de rezultate măsurabile.

Educația incluzivă și combaterea discriminării nu sunt obiective separate, adăugate peste curriculum — ele sunt, sau ar trebui să fie, coloana vertebrală a oricărei pedagogii autentice. Un profesor care crede că fiecare elev poate învăța, care tratează diferența cu respect și curiozitate, care intervine ferm împotriva excluderii și care construiește sistematic un climat de siguranță emoțională face, zi de zi, ceea ce nicio lege nu poate impune prin forță: transformă școala într-un loc în care toți copiii se simt că aparțin.

Profesor, Daniela Herbei, Școala Gimnazială Păuliș

Bibliografie:

- Gollnick, D. M., & Chinn, P. C. (2013). *Multicultural Education in a Pluralistic Society* (9th ed.). Pearson.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1994). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive, and Individualistic Learning*. Allyn & Bacon.
- Ministerul Educației Naționale. (2016). *Metodologia privind educația incluzivă în unitățile de învățământ preuniversitar*. București.
- UNESCO. (1994). *Declarația de la Salamanca și Cadrul de acțiune privind educația cerințelor speciale*. Paris.
- Vrăsmaș, T. (2001). *Învățământul integrat și/sau incluziv*. Aramis, București.

Egalitate și echitate în educație

Educația reprezintă un drept fundamental al omului și pilonul central al dezvoltării oricărei societăți democratice. Într-o lume caracterizată prin diversitate și transformări tehnologice rapide, garantarea unui acces egal, echitabil și universal la o educație de calitate nu mai este doar o opțiune politică, ci o obligație morală și legală a fiecărui stat. Din păcate, realitatea contemporană ne arată că sistemele educaționale continuă să fie profund afectate de inegalități structurale.

Pentru a înțelege complexitatea acestei tematici, este esențial să delimităm teoretic doi termeni care sunt adesea confundați sau utilizați eronat ca fiind sinonimi: *egalitatea* și *echitatea*. Egalitate înseamnă oferirea acelorași resurse tuturor (fără a ține cont de nevoi) pe când echitate, înseamnă distribuirea diferențiată a resurselor în funcție de nevoile specifice.

Egalitatea în educație presupune aplicarea unui tratament uniform. Aceasta înseamnă că tuturor elevilor li se oferă exact aceleași resurse, manuale, infrastructură și metode de predare, indiferent de punctul lor de plecare. Deși pare un principiu corect la prima vedere, egalitatea pură ignoră faptul că copiii nu pornesc în viață de pe poziții egale. Un copil care provine dintr-o familie defavorizată nu va putea profita în aceeași măsură de aceleași resurse ca un copil dintr-un mediu privilegiat.

Echitatea în educație merge mult mai profund. Ea recunoaște că fiecare elev are nevoi, Background-uri și abilități diferite. Prin urmare, echitatea implică o alocare diferențiată și personalizată a resurselor. Elevii care se confruntă cu dezavantaje socioeconomice sau dizabilități au nevoie de sprijin suplimentar (burse, transport gratuit, profesori de sprijin, tehnologii asistive) pentru a ajunge la aceleași rezultate și pentru a beneficia de aceleași șanse de succes în viață ca și colegii lor.

Transformarea sistemului educațional într-un spațiu deschis și echitabil necesită o abordare integrată, care să combine reformele legislative cu acțiuni concrete la nivelul fiecărei unități școlare.

Astfel, finanțarea diferențiată și investițiile direcționate, modernizarea infrastructurii și digitalizarea incluzivă, formarea continuă a cadrelor didactice, consilierea psihopedagogică și sprijinul comunitar reprezintă strategii importante pentru o educație incluzivă.

1. Finanțarea diferențiată și investițiile direcționate

Sistemul clasic de finanțare *per capita* (banii urmează elevul) tinde să accentueze inegalitățile,

deoarece școlile mari din mediul urban atrag cele mai multe fonduri. Este imperativă trecerea la o formulă de finanțare corectată cu coeficienți de dezavantaj. Școlile din mediile defavorizate, cele cu procente mari de elevi cu CES sau din comunități sărace, trebuie să primească bugete suplimentare pentru a compensa lipsurile istorice și pentru a putea oferi programe de tipul „Școala după Școală” și mese calde gratuite.

2. Modernizarea infrastructurii și digitalizarea incluzivă

Digitalizarea accelerată din ultimii ani a demonstrat că tehnologia poate fi atât un factor de excludere (pentru cei fără acces la internet), cât și un instrument formidabil de democratizare a cunoașterii. Pentru a asigura egalitatea de șanse, statul trebuie să garanteze:

- Conectarea de mare viteză a tuturor unităților școlare la internet.
- Distribuirea de dispozitive electronice (tablete, laptopuri) elevilor din medii vulnerabile.
- Dotarea școlilor cu tehnologii asistive moderne pentru elevii cu deficiențe senzoriale sau motorii.
-

3. Formarea continuă a cadrelor didactice

Profesorul reprezintă elementul central al schimbării. Programele de formare inițială și continuă ale cadrelor didactice trebuie să includă module solide de pedagogie incluzivă. Cadrele didactice trebuie să dobândească competențe privind:

- Gestionarea claselor multiculturale și diverse.
- Diferențierea predării și adaptarea curriculară în funcție de ritmul fiecărui elev.
- Identificarea timpurie a semnelor de neglijare, abuz sau dificultăți de învățare.

4. Consilierea psihopedagogică și sprijinul comunitar

Școala nu poate funcționa izolat de comunitate. Extinderea rețelelor de consilieri școlari și psihologi este vitală pentru a oferi suport emoțional copiilor și familiilor acestora. De asemenea, dezvoltarea parteneriatelor cu mediatorii școlari (în comunitățile tradiționale) și cu organizațiile neguvernamentale ajută la crearea unei punți de încredere între familie și instituția de învățământ, reducând drastic riscul de abandon.

În concluzie, asigurarea accesului egal la educație al tuturor elevilor nu este doar o țință idealistă, ci o condiție sine qua non pentru progresul economic, stabilitatea socială și coeziunea unei națiuni.

Atunci când un copil este privat de o educație calitativă din cauza mediului din care provine, întreaga societate pierde un potențial inovator, un viitor profesionist și un cetățean activ.

Tranziția către un sistem educațional echitabil și incluziv cere curaj politic, viziune pe termen lung și o alocare financiară masivă și corect direcționată. Doar prin dărâmarea barierelor socioeconomice, geografice și culturale și prin adaptarea școlii la nevoile specifice ale fiecărui copil vom putea transforma educația dintr-un privilegiu al celor norocoși într-un veritabil ascensor social accesibil tuturor.

**Profesor învățământ primar, Corina Ioana Ursu,
Școala Gimnazială Păuliș,
structura Școala Gimnazială „Sabin Manuilă” Sâmbăteni**

Bibliografie:

- Cucoș, C., (2014). *Pedagogie*. Ediția a III-a revăzută și adăugită. Editura Polirom, Iași.
- Iucu, R., (2006). *Managementul clasei de elevi. Aplicații pentru gestionarea situațiilor de criză educațională*. Editura Polirom, Iași.
- Ministerul Educației, (2023). *Strategia Națională privind Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii*. București.
- UNICEF România, (2021). *Educație incluzivă de calitate pentru toți copiii din România. Ghid de bune practici*. Editura Vanemonde, București.
- Vrășmaș, T., (2001). *Învățământul integrat și/sau incluziv*. Editura Aramis, București.

Educație formală și nonformală

Metode inovatoare

de învățare și formare

Dincolo de clasă: educația nonformală și informală în formarea elevului de gimnaziu

Școala nu se termină la soneria de la ultima oră. Această afirmație, aparent simplă, ascunde o realitate pedagogică profundă: o mare parte dintre achizițiile durabile ale unui elev se formează în afara sălii de clasă, în contexte nonformal și informal — la cercul de lectură, la clubul de teatru, în fața unui documentar, în conversația cu un bunic, pe traseul unui drumetii. Educația nonformală și informală nu sunt complementare educației formale în sensul că o completează modest, din exterior — ele sunt, în multe cazuri, spațiile în care ceea ce s-a semănat la oră prinde cu adevărat rădăcini.

Ca profesori de română la gimnaziu, avem privilegiul unei discipline care se hrănește din viață: literatura vorbește despre oameni, iar comunicarea se exersează în fiecare context social. Tocmai de aceea, ora de română are poate mai mult decât orice altă disciplină o datorie față de educația nonformală: să o invite, să o recunoască și să o valorizeze.

Înainte de a vorbi despre practici concrete, este util să clarificăm termenii. Educația formală este cea organizată în cadrul instituțional al școlii, cu obiective, programe și evaluări reglementate. Educația nonformală se desfășoară în afara sistemului formal, dar este totuși organizată și intenționată — cercurile tematice, cluburile de lectură, atelierele de scriere creativă, vizitele la teatru sau muzeu, taberele educaționale. Educația informală este difuză, neplanificată, continuă — ea se produce prin experiența de zi cu zi: un film vizionat acasă, o conversație purtată cu un adult, o carte citită din curiozitate proprie, o emisiune radio ascultată în mașină (Coombs & Ahmed, 1974).

Toate cele trei forme sunt legitime și valoroase. Rolul profesorului nu este de a controla educația nonformală și informală, ci de a crea punți între acestea și spațiul formal al clasei, astfel încât elevul să înțeleagă că învățarea este un continuum, nu un interval de timp delimitat de clopoțel.

Activități nonformale cu impact real la clasa de gimnaziu

Clubul de lectură — comunitate în jurul cărții

Unul dintre cele mai accesibile și mai eficiente cadre nonformal este clubul de lectură. La școala noastră, clubul „Pagina vie” funcționează bilunar, în afara orelor, cu participare voluntară. Elevii din clasele VI–VIII aleg împreună câte o carte pe lună, o citesc individual, apoi se întâlnesc pentru o oră de discuție liberă. Nu există teste, nu există note — există doar conversație autentică despre personaje, dileme morale, pasaje preferate și conexiuni cu propria viață.

Impactul asupra competențelor de comunicare orală a fost vizibil: elevii care participă la club vorbesc mai coerent, argumentează mai bine, ascultă mai atent. Un elev de clasa a VII-a a rezumat cel mai bine experiența: „*La club nu mă tem să spun că nu mi-a plăcut cartea. La oră, uneori mă tem.*” Această observație ar trebui să ne dea de gândit despre diferența dintre evaluare și dialog.

Exemplu practic: După lectura romanului „Ciresarii” de Constantin Chiriță, elevii au organizat singuri o dezbatere pe tema prieteniei și loialității. Profesorul a facilitat discuția, fără a o dirija. La finalul întâlnirii, fiecare participant a scris pe un post-it o idee pe care o ia acasă. Aceste post-it-uri au fost lipite pe un panou din holul școlii, vizibil pentru întreaga comunitate școlară.

Atelierul de scriere creativă — vocea proprie

Scrierea creativă în afara orei de română are un statut diferit față de compunerea școlară: nu există subiect impus, nu există grilă de evaluare, nu există frica de greșeală. Atelierul săptămânal de scriere creativă pe care l-am coordonat timp de doi ani a reunit elevi de la clase diferite, cu niveluri diferite de performanță școlară — și tocmai această diversitate a fost forța lui.

Temele au pornit întotdeauna de la un stimul: o fotografie, o melodie instrumentală, un obiect adus în sală (o cheie veche, o sticlă de cerneală goală, un bilet de tren). Elevii scriau zece minute, fără să ridice pixul de pe hârtie — tehnica freewriting — și apoi, voluntar, citeau ce au scris. Niciun text nu a fost criticat. A existat doar întrebarea: „*Ce v-a surprins din ce ați auzit?*”

Exemplu practic: La un atelier cu tema „Orașul în care aș vrea să mă pierd”, o elevă de clasa a VI-a, considerată „slabă la română”, a scris un text de o sensibilitate remarcabilă despre Veneția, pe care nu o vizitase niciodată, dar o descoperise într-un documentar. Textul ei a fost, cu acordul ei, publicat în revista școlii. A fost primul succes școlar care a aparținut în întregime ei.

Vizitele culturale — lecția care se vede

Teatrul, muzeul și biblioteca nu sunt decoruri pentru fotografii de excursie. Sunt contexte de învățare autentică, în care elevul intră în contact direct cu patrimoniul cultural. La clasa a VII-a, vizita la Teatrul Național, pentru spectacolul montat după „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale, a precedat lectura textului în clasă — o inversare deliberată a ordinii tradiționale. Elevii au văzut mai întâi personajele în mișcare, au auzit replicile, au râs la situații comice, și abia apoi au deschis manualul.

Efectul a fost surprinzător: elevii citeau replicile cu intonație, vizualizau scena, aveau deja o opinie despre Zoe sau Tipătescu înainte ca profesorul să pună vreo întrebare. Educația nonformală

pregătise terenul pentru educația formală, și nu invers.

Exemplu practic: Înainte de vizita la muzeu, elevii au primit o „misiune de observație”: fiecare trebuia să identifice un obiect sau o imagine care să le amintească de un text literar studiat și să explice, oral sau în scris, conexiunea. La întoarcere, discuția a fost bogată și neașteptată: un elev a conectat o icoană veche cu descrierea satului din „Moara cu noroc” de Ioan Slavici. O astfel de asociere nu s-ar fi produs niciodată în sala de clasă, fără contextul vizual al muzeului.

Educația informală este cea mai greu de gestionat pedagogic, tocmai pentru că nu poate fi planificată. Dar poate fi recunoscută și valorizată. Un profesor atent știe să întrebe: „Ați văzut un film recent care v-a impresionat?”, „Ați citit ceva din curiozitate proprie, nu pentru școală?”, „Ați auzit o expresie nouă undeva și ați vrut să știți ce înseamnă?”

Aceste întrebări trimit un mesaj esențial: experiența ta de viață contează în această clasă. Cunoașterea nu începe cu manualul.

Exemplu practic: La o oră de recapitulare a figurilor de stil, un elev de clasa a VIII-a a menționat că a auzit o metaforă frumoasă într-un podcast de astronomie — *„stelele sunt scrisorile pe care universul ni le trimite cu întârziere de milioane de ani”*. Întreaga clasă a discutat timp de zece minute despre ce face această expresie să fie o metaforă reușită.

Există un risc real pe care îl identifică literatura de specialitate: tentația de a transforma orice activitate nonformală într-o activitate evaluată, cu fișă de lucru, cu notă, cu raport. Această tendință ucide tocmai ceea ce face educația nonformală valoroasă — caracterul ei liber, voluntar, neconstrâns (Kleis et al., 1973).

Câteva principii care m-au ghidat în practică: participarea la activitățile extrașcolare rămâne întotdeauna voluntară; recunoașterea se face prin apreciere publică, nu prin notă; elevul are dreptul să aducă în clasă experiențe din educația informală fără ca acestea să fie „testate”; profesorul este și el un participant, nu doar un organizator.

Educația nonformală, extrașcolară și informală nu sunt luxuri pedagogice rezervate școlilor cu resurse sau profesorilor cu timp liber. Ele sunt, de fapt, cele mai naturale forme de învățare umană — cele care au existat cu mult înainte de inventarea școlii. Rolul nostru, ca profesori de română, este să construim o cultură școlară în care elevul să simtă că ceea ce trăiește dincolo de clasă are valoare, că lectura făcută din plăcere contează, că spectacolul văzut sâmbătă seara poate fi adus luni dimineața în conversație. Când reușim asta, nu mai predăm doar o disciplină — contribuim la formarea unui om curios, conectat la lume și capabil să învețe toată viața.

Profesor, Daniela Herbei, Școala Gimnazială Păuliș

Bibliografie:

Coombs, P. H., & Ahmed, M., (1974). *Attacking Rural Poverty: How Nonformal Education Can Help*. Johns Hopkins University Press.

Kleis, R. et al. (1973). *Nonformal Education: The Definitional Problem*. Michigan State University.

Ministerul Educației Naționale. (2019). *Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România*. București.

Negreț-Dobridor, I., & Pânișoară, I.-O. (2005). *Știința învățării. De la teorie la practică*. Polirom, Iași.

Pânișoară, I.-O. (2019). *Ghidul profesorului*. Polirom, Iași.

Educația nonformală și activitățile extrașcolare

Într-o lume aflată într-o continuă schimbare, educația nu se mai rezumă doar la ceea ce se întâmplă în sala de clasă. Dincolo de manuale, note și evaluări, există un spațiu valoros în care copiii au libertatea de a explora, de a experimenta și de a se descoperi pe ei înșiși. Acesta este universul educației nonformale și al activităților extrașcolare.

Fiecare copil este o lume aparte. Fiecare vine cu propriile visuri, curiozități, talente și întrebări. Uneori, aceste daruri se văd imediat, alteori au nevoie de timp, de răbdare și de experiențe potrivite pentru a ieși la lumină. Tocmai de aceea, educația nu se oprește la ușa clasei.

Activitățile extrașcolare și educația nonformală le oferă copiilor șansa de a învăța într-un mod diferit: prin joacă, explorare, colaborare și descoperire. Aici nu există teama de a greși, ci bucuria de a încerca. Aici copiii au ocazia să afle ce le place, ce îi motivează și în ce domenii pot străluci.

Poate că un copil descoperă că adoră să picteze. Altul își găsește încrederea pe scena unui spectacol. Unii își dezvoltă spiritul de echipă prin sport, iar alții își descoperă pasiunea pentru știință, natură sau voluntariat. Fiecare experiență nouă devine o oportunitate de creștere și autocunoaștere.

Ceea ce face activitățile extrașcolare atât de valoroase este faptul că îi ajută pe copii să învețe despre ei înșiși. Încep să înțeleagă ce îi pasionează, ce îi provoacă și ce îi face să meargă mai departe atunci când întâmpină dificultăți. Astfel, progresul nu mai este ceva impus din exterior, ci devine o dorință care vine din interiorul lor.

Atunci când un copil face ceea ce îi place, învață cu entuziasm. Își dorește să fie mai bun, să afle mai multe, să se autodepășească. Iar această motivație este unul dintre cele mai frumoase daruri pe care educația le poate oferi.

Rolul nostru este să fim atenți la semnalele pe care ni le transmit. Să observăm ce îi face să zâmbească, ce îi captivează și ce îi determină să revină cu bucurie la o activitate. Nu trebuie să alegem noi drumul în locul lor, ci să îi ajutăm să și-l descopere. Să le oferim oportunități, încredere și susținere.

Uneori, un simplu atelier, o excursie, un concurs sau o activitate de grup poate schimba perspectiva unui copil asupra propriilor capacități. Uneori, exact în afara orelor de curs se naște o pasiune care îl va însoți toată viața.

De aceea, activitățile extrașcolare nu sunt doar o completare a educației, ci o parte esențială a acesteia. Ele îi ajută pe copii să devină mai încrezători, mai curajoși, mai creativi și mai implicați în propria dezvoltare.

Noi, adulții, avem misiunea frumoasă de a-i descoperi, de a le vedea potențialul chiar și atunci când ei încă nu îl văd și de a-i îndruma cu răbdare și încredere. Pentru că fiecare copil are ceva special de oferit, iar datoria noastră este să îl ajutăm să descopere acel „ceva” și să îl transforme într-o resursă pentru viitor.

După 23 de ani petrecuți în învățământul extrașcolar, am avut privilegiul de a vedea generații de copii crescând, schimbându-se și descoperindu-și propriul drum. Am observat de nenumărate ori cum un copil timid a căpătat încredere în sine, cum un copil nesigur și-a găsit curajul de a se exprima sau cum o simplă pasiune descoperită la o activitate extrașcolară s-a transformat într-o motivație puternică pentru dezvoltarea personală.

Dansul sportiv este una dintre activitățile care oferă aceste transformări frumoase. Dincolo de tehnică și performanță, copiii învață disciplina, răbdarea, respectul și puterea de a merge mai departe chiar și atunci când lucrurile nu ies perfect. În ritmul muzicii, ei învață să aibă încredere în propriile forțe, să lucreze în echipă și să își exprime emoțiile. De-a lungul anilor, am văzut copii care au venit la primul antrenament cu teamă și emoție, iar după o perioadă au urcat pe scenă sau pe ring cu zâmbetul pe buze și cu convingerea că pot reuși. Aceste momente sunt dovada că activitățile extrașcolare nu formează doar competențe, ci modelează caractere și construiesc destine.

La urma urmei, educația înseamnă mai mult decât cunoștințe. Înseamnă să îi ajutăm pe copii să se cunoască pe ei înșiși, să aibă încredere în propriile forțe și să pornească în viață cu bucuria de a învăța și de a crește în fiecare zi.

Profesor, Ioana Teodora Lung, Palatul Copiilor Arad

Nonformalul: Învățarea dincolo de sala de clasă

Într-o Europă aflată într-o continuă transformare, educația viitorului pune tot mai mult accent pe dimensiunea practică a învățării. Tinerii sunt încurajați să își dezvolte competențe diverse: să comunice fluent în limbi străine, să fie implicați în activități de voluntariat, să utilizeze eficient tehnologia și să se adapteze cu ușurință provocărilor unei societăți aflate în permanentă schimbare.

Sistemul românesc de învățământ oferă o bază teoretică solidă, însă tot mai des privim către modele educaționale care pun accent pe aplicabilitate și experiență. Un exemplu este sistemul finlandez, apreciat la nivel internațional pentru flexibilitatea sa, pentru libertatea acordată elevilor în alegerea propriului parcurs educațional și pentru accentul pus pe învățarea practică. Aici, laboratoarele moderne, orarele adaptate nevoilor elevilor și evaluarea orientată spre progres, nu spre competiție, contribuie la dezvoltarea armonioasă a fiecărui copil.

În România, un rol esențial în completarea educației formale îl au Palatele și Cluburile Copiilor, instituții care de aproape 75 de ani promovează educația nonformală. Acestea oferă elevilor oportunitatea de a transforma cunoștințele teoretice în experiențe concrete și valoroase.

Educația nonformală reprezintă spațiul în care tinerii învață să colaboreze, să comunice și să își asume responsabilități. Este locul în care ies din zona de confort, lucrează în echipe formate din elevi proveniți din școli diferite și își descoperă pasiunile, talentele sau chiar viitoarea profesie. Aici, învățarea capătă sens prin experiență.

Prin cercul de Educație pentru cetățenie democratică pe care îl coordonez, elevii descoperă importanța implicării active în comunitate și înțeleg că fiecare poate contribui la schimbare. Pornind de la proiectul de suflet „Dăruiește bucurie”, destinat dezvoltării spiritului civic și voluntariatului în rândul tinerilor arădeni, am ajuns să colaborăm activ cu Crucea Roșie Română - Filiala Arad. Astăzi, elevii noștri participă la acțiuni menite să sprijine persoanele vulnerabile, fie că este vorba despre situații de criză, dezastre naturale, efectele pandemiei sau alte contexte dificile în care solidaritatea devine esențială.

Așa cum spunea Emanuel Swedenborg: „Adevărata caritate este dorința de a fi folositor celorlalți fără a avea gândul de a primi o recompensă.”

Împreună cu elevii noștri, ne implicăm în numeroase proiecte desfășurate alături de instituții și organizații din Arad, în sprijinul copiilor și tinerilor proveniți din medii vulnerabile. O

componentă importantă a acestor activități este prevenirea consumului de droguri și promovarea unui stil de viață sănătos. Experiența ne-a demonstrat că mesajele transmise de la tânăr la tânăr au un impact puternic. Educația între egali facilitează dialogul sincer și creează punți de încredere, deoarece tinerii se regăsesc mai ușor în experiențele și preocupările celor de aceeași vârstă.

În același timp, elevii se implică în proiecte dedicate protejării mediului, participând la campanii de împădurire, acțiuni de ecologizare și activități de observare și conservare a naturii. Prin astfel de experiențe, învață că implicarea aduce responsabilitate, iar responsabilitatea conduce la conștientizare și acțiune.

Alături de profesori, părinți și numeroși oameni de suflet, elevii descoperă că fac parte dintr-o comunitate care alege să se implice pentru că îi pasă. Îi pasă de oameni, de mediu, de prezent și, mai ales, de viitor.

De ce putem spune că educația nonformală este educația viitorului? Pentru că pornește de la experiență și ajunge la teorie. În timp ce educația formală oferă fundamentul cunoașterii, educația nonformală îi conferă sens și aplicabilitate. Mulți elevi acumulează un volum impresionant de informații, însă nu au întotdeauna ocazia să le valorifice în practică. În lipsa acestei experiențe, cunoștințele riscă să rămână doar la nivel teoretic.

O educație completă este aceea în care formalul și nonformalul nu se află în competiție, ci se completează reciproc. Împreună, ele contribuie la formarea unor tineri competenți, implicați și pregătiți să răspundă provocărilor lumii de mâine. Aceasta este, în fond, adevărata educație pentru viitor.

Profesor, Andreea-Florina Boran, Palatul Copiilor Arad

Proiect educațional: *Împreună – pentru copii!*

ARGUMENT

Nevoia de a forma o echipă între cadrele didactice și părinți este justificată de scopul comun al acestora – educarea ființei umane în devenire. Esențial este ca cei doi factori să-și dirijeze acțiunile spre realizarea acestui deziderat.

Conștientizând că fiecare copil are nevoie de atenție atât din partea dascălilor la clasă, cât și din partea părinților acasă, trebuie să ne străduim împreună și să reușim să punem în valoare ceea ce el are bun și să dezvoltăm aptitudinea respectivă, să-l îndrumăm pe un anumit traseu în viață.

Există însă și situații în care apar bariere de comunicare între cadrele didactice și părinții elevilor, între părinți și copiii acestora având drept cauze lipsa de experiență cât și lipsa spiritului de echipă, atât la unii cât și la ceilalți.

Pentru a preveni apariția unor astfel de situații ne-am propus ca acțiunile acestui proiect să conducă la:

- ❖ dezvoltarea atitudinii pozitive față de școală atât la părinți, cât și la copii; îmbunătățirea calității relațiilor părinte – copil, părinte – școală, copil - școală;
- ❖ conștientizarea, de către părinți, a importanței pe care timpul liber o are în viața unui copil/tânăr și cât de util este ca părinții să se implice în modul în care copiii lor petrec acest timp, sprijinind dezvoltarea personală a acestora;
- ❖ desfășurarea de activități comune: elevi, părinți, profesor pentru învățământ primar;
- ❖ identificarea tuturor familiilor ce întâmpină probleme în creșterea și educarea acestora.

Descrierea proiectului

Scopul:

- înlăturarea barierelor de comunicare dintre cadrele didactice și părinții elevilor, dintre părinți și copiii acestora, astfel încât să se creeze un mediu de încredere, echilibrat, în care copilul să se manifeste neîngrădit;
- cultivarea și dezvoltarea parteneriatului dintre familie și școală.

Obiective specifice:

- creșterea stimei de sine, a încrederii în forțele proprii a copiilor;
- înțelegerea mai bine de către părinți a ceea ce se întâmplă în școală;
- obținerea de rezultate mai bune la învățătură, indiferent de nivelul socio-economic sau de nivelul de educație al părinților;
- conștiințiozitate în efectuarea temelor de acasă;
- oferirea de oportunități pentru toți părinții de a participa la experiențele educaționale ale copiilor lor;
- folosirea colaborării familie – școală pentru rezolvarea problemelor dificile și drept cadru de sărbătorire a realizărilor, a performanțelor deosebite.

Grup țintă:

- Elevii Clasei Pregătitoare A, părinții acestora

Tipuri de activități:

- lectorate cu părinții, întâlniri, discuții individuale, activități comune (părinți, copii, cadre didactice), chestionare pentru părinți, prezentări PowerPoint

Instrumente de evaluare

- produse ale activităților (chestionare, portofoliu), rezultate în urma unor activități individuale/ de grup, ancheta, sondaj de opinie

RESURSE :

1. umane: elevi, profesor învățământ primar, consilierul școlar, învățător itinerant și părinții elevilor;
2. materiale: echipamente : calculator, tablă interactivă, imprimantă; consumabile : stick, hârtie copiator, agrafe de birou, post-it- uri, mape, folii, pixuri ; sala propice desfășurării activităților;
3. informaționale și experiențiale : material suport conținând esențializări teoretice privind formarea unei relații de parteneriat învățător– elev – părinte;
4. de timp : 8 module

DETALIEREA ACTIVITĂȚILOR

Prezentarea proiectului

- Împărțirea mapelor ce cuprind descrierea proiectului și a programului activităților
- Prezentarea obiectivelor propuse în cadrul proiectului
- Prezentarea programului de activități

MODULUL I – “*Să ne cunoaștem mai bine*” (octombrie)

- Exercițiu de spargere a gheții: *STEAUA FAMILIEI – chestionar de cunoaștere a familiei copilului*
- Vizitarea Parcului Natural “Lunca Mureșului” împreună cu părinții – proiecții de materiale eco-educative
- Jocuri organizate în echipe din care făceau parte și părinții copiilor (în Pădurea Ceala)

MODULUL II – “*Tradiții și obiceiuri de iarnă*” (decembrie)

- “*Bradul de Crăciun*” - activitate practică susținută cu elevii în prezența părinților
- Plimbare cu tramvaiul lui Moș Crăciun

MODULUL III – “*Relația părinte-elev*” (ianuarie)

- „Blocaje în comunicare și modalități de depășire a acestora” – prezentare realizată de psihologul școlar
- „Cum vă puteți ajuta copilul să depășească blocajele emoționale?” - joc de rol, simulare
- Completarea chestionarului pentru părinți

MODULUL IV – “*Relația școală-familie*” (luna februarie)

- “*Familia și școala – parteneri în educație*” (prezentare teoretică – psiholog școlar)
- Chestionar: *Încearcă să fii sincer!* – chestionar despre colaborarea școală-familie
- Prezentarea lectoratului “*Efectele micului ecran asupra minții copilului*”

- *"Săptămâna părinților"* – invitarea și participarea părinților la activitățile desfășurate cu copiii (asistare și susținerea unor activități și de către părinți, implicare în activități realizate de copii în echipă cu părinții)

MODULUL V – *"Bucurii pentru ființa cea mai dragă"* (martie)

- Activitate practică susținută cu elevii în prezența mămicilor și bunicilor
- Oferirea de felicitări și diplome mămicilor
- Jocuri și concursuri organizate împreună cu mămicile și bunicile

MODULUL VI – *"Rămas bun, Clasa Pregătitoare"* (iunie)

- *"Carnavalul personajelor îndrăgite"*
- Organizarea unei petreceri la care au participat alături de copii, părinții, bunicii și alți invitați ai acestora.

**Profesor pentru învățământ primar, Adriana Malița,
Liceul Tehnologic de Științe Aplicate, Arad**

Educația dincolo de clasă

În ultimii ani, activitățile educative desfășurate în afara orelor de curs au devenit tot mai importante în viața școlii. Elevii au nevoie nu doar de informații și conținuturi teoretice, ci și de experiențe reale, de contexte în care să poată comunica, colabora, înțelege și aplica valori esențiale pentru dezvoltarea lor personală.

În cadrul Școlii Gimnaziale Zărand și al Școlii Gimnaziale Cinte, activitățile educative desfășurate în perioada aprilie–mai 2026 au avut ca obiectiv apropierea elevilor de școală prin experiențe interactive, adaptate nevoilor și intereselor lor. Cele patru evenimente organizate – „Spune NU discriminării, spune DA diversității”, „Educația pleacă de acasă”, „Trăim sănătos, creștem sănătos” și „Și tu poți reuși” – au urmărit dezvoltarea unor comportamente pozitive și consolidarea relațiilor dintre elevi, profesori, familie și comunitate.

Primul eveniment, dedicat prevenirii discriminării și bullyingului, a oferit elevilor ocazia de a discuta deschis despre situații reale întâlnite în mediul școlar. Activitățile au inclus prezentări interactive realizate cu ajutorul videoproietorului, exemple concrete, dezbateri și completarea unor chestionare anonime prin care elevii și-au exprimat propriile experiențe. Un moment apreciat de participanți a fost realizarea pliantelor tematice privind prevenirea discriminării și promovarea diversității. Elevii au dat dovadă de creativitate și sinceritate, iar lucrările lor au reflectat modul în care aceștia percep respectul, toleranța și relațiile dintre colegi.

Evenimentul „Educația pleacă de acasă” a adus împreună elevi, părinți și cadre didactice într-un context diferit de cel obișnuit. Activitatea a pus accent pe comunicare, colaborare și înțelegerea rolului fiecărei persoane implicate în educația copilului. Jocurile de rol au reprezentat partea cea mai interactivă a întâlnirii. Elevii au interpretat roluri de profesori sau părinți, iar adulții au fost provocați să privească anumite situații din perspectiva copiilor. Aceste momente au generat reacții autentice, zâmbete, dar și reflecții sincere privind relația dintre familie și școală.

Un alt eveniment cu impact pozitiv asupra elevilor a fost „Trăim sănătos, creștem sănătos”, desfășurat în aer liber. Activitatea a îmbinat jocurile sportive, exercițiile de logică și activitățile recreative cu discuții despre sănătate și importanța mișcării. Un element special al evenimentului a fost prezența „Mașinii Prieteniei”, un spațiu mobil destinat activităților educative și recreative, care a adus un plus de entuziasm și energie în rândul elevilor. Atmosfera relaxată și activitățile de echipă au

încurajat cooperarea, comunicarea și implicarea activă a tuturor participanților.

Ultimul eveniment, „Și tu poți reuși”, a avut un puternic caracter motivațional. Elevii au avut ocazia să întâlnească persoane care au reușit în diferite domenii de activitate – sport, muzică, poliție, antreprenariat sau teatru – și să afle direct de la acestea ce înseamnă perseverența, disciplina și încrederea în propriile forțe. Întrebările adresate de elevi au demonstrat interesul acestora pentru viitorul lor și dorința de a descoperi exemple reale de succes. Activitatea a avut o atmosferă deschisă și apropiată, iar mesajele transmise de invitați au fost bine primite de participanți.

Toate aceste experiențe au demonstrat faptul că educația nu se limitează la manuale și la activitatea desfășurată în sala de clasă. Elevii învață mult mai ușor atunci când sunt implicați activ, când li se oferă posibilitatea de a comunica liber, de a lucra în echipă și de a se simți ascultați. Activitățile educative extracurriculare pot deveni adevărate lecții de viață, contribuind la dezvoltarea emoțională și socială a copiilor.

Într-o perioadă în care școala se confruntă cu numeroase provocări, astfel de activități reprezintă o modalitate eficientă de apropiere a elevilor de mediul școlar și de valorile autentice ale educației. Uneori, cele mai importante lecții nu sunt cele predate din manual, ci cele trăite împreună.

Profesor învățământ primar, Carmina Cristiana Ranca
Școala Gimnazială Zărand

Ziua mamei – o serbare surpriză în Grădinița P.N. Cintești

În cadrul activităților extracurriculare derulate la nivelul Școlii Gimnaziale Zărand, structura Grădiniței P.N. Cintești, una dintre cele mai emoționante și așteptate manifestări este serbarea dedicată Zilei Mamei, eveniment care aduce bucurie și strânge legăturile dintre copii, familie și cadrele didactice.

Pentru această ocazie specială, copiii și educatoarele au pregătit, timp de câteva săptămâni, o serbare surpriză pentru mămici. În secret, cei mici au repetat poezii și cântecele tematice, au confecționat diplome colorate și felicitări personalizate pentru fiecare mamă. Tema activității – „*Mama, primăvara sufletului meu*” – a avut ca scop stimularea expresivității emoționale, a empatiei și recunoștinței față de părinți.

În ziua evenimentului, sala de grupă a fost decorată cu flori, inimioare și desene realizate de copii. Educatoarele le-au spus mamelor că participă la o simplă activitate deschisă, însă momentul s-a transformat într-o adevărată surpriză: copiii au apărut îmbrăcați festiv și au recitat poezii dedicate mamei, după care au interpretat cu emoție un cântecel pentru mămica lor. Zâmbetele, lacrimile de bucurie și aplauzele sincere au creat o atmosferă deosebită, plină de căldură și tandrețe.

La finalul reprezentației, fiecare copil și-a îmbrățișat mama și i-a înmănat o diplomă de „Cea mai iubită mamă”, un gest simbolic, dar plin de semnificație afectivă. Momentul a fost încununat de o mică gustare festivă, pregătită chiar de cei mici, cu ajutorul educatoarelor: fursecuri și biscuiți realizați în timpul unei activități practice de tip atelier culinar. Copiii au fost extrem de mândri să-și servească mamele cu propriile lor „capodopere culinare”, în timp ce acestea i-au răsplătit cu îmbrățișări calde și promisiunea unei zile de joacă în familie.

Această activitate a contribuit la dezvoltarea socio-emoțională a copiilor, la formarea spiritului de recunoștință, la consolidarea relațiilor de atașament și la exersarea deprinderilor de comunicare. În plan educațional, evenimentul a valorificat competențele artistico-estetice, limbajul verbal și nonverbal, spiritul de echipă și creativitatea practică. Totodată, a întărit parteneriatul grădiniță–familie, un pilon esențial al educației timpurii.

Ziua Mamei a fost, și în acest an, o poveste frumoasă despre dragoste, zâmbete și familie – un exemplu de educație prin bucurie, în care copilul învață că recunoștința și iubirea sunt cele mai prețioase daruri.

**Profesor învățăământ preșcolar, Bianca Roxana Lovas,
Școala Gimnazială Zărand- Grădinița P.N. Cintești**

Bibliografie:

Currie, C. (2019). *Educația timpurie și dezvoltarea emoțională a copilului preșcolar*. Editura ASCR, Cluj-Napoca.

Ministerul Educației. (2019). *Curriculum pentru educație timpurie. Ghid de aplicare*. București.

Negreț-Dobridor, I. (2015). *Metodologia activităților instructiv-educative în grădinița de copii*. Editura Didactică și Pedagogică, București.

Păun, E. (2017). *Școala – o abordare sociopedagogică*. Editura Polirom, Iași.

„Ziua Recoltei” la Grădinița P.N. Cintești

Activitățile extracurriculare reprezintă o extensie firească a procesului instructiv-educativ din grădiniță, oferind un cadru relaxat și motivant în care preșcolarii își pot dezvolta abilități pe care contextul formal al sălii de grupă nu le poate acoperi întotdeauna în totalitate. Una dintre direcțiile prioritare ale educației timpurii actuale este deschiderea către comunitate și implicarea familiei în viața școlară, transformând parteneriatul educațional dintr-un concept teoretic într-o realitate vie, cu beneficii directe pentru dezvoltarea copilului.

În acest spirit, Grădinița P.N. Cintești, structură a Școlii Gimnaziale Zărand, a organizat evenimentul „Ziua Recoltei”. Această activitate a fost concepută ca o sărbătoare a toamnei și a roadelor pământului, dar și ca un prilej de a aduce împreună copii, cadre didactice și părinți. Scopul fundamental a fost explorarea senzorială a mediului înconjurător, concomitent cu dezvoltarea spiritului de cooperare și a apartenenței la comunitatea locală.

Specificul acestei activități a constatat în implicarea activă a părinților, care au răspuns cu entuziasm invitației de a participa la „degustarea toamnei”. Aceștia au adus la grădiniță produse tradiționale, fructe și legume din grădinile proprii, oferindu-le celor mici ocazia de a descoperi gusturi și arome autentice. Procesul de degustare a fost completat de explicații privind beneficiile consumului de alimente sănătoase și de sezon, contribuind astfel la formarea unor obiceiuri alimentare corecte încă de la o vârstă fragedă.

Pe lângă componenta gastronomică, copiii au fost implicați în activități specifice de învățare prin joc. Atelierele de lucru au cuprins sortarea semințelor, realizarea unor colaje creative din elemente naturale (frunze uscate, crenguțe, coji de nucă) și decorarea unor standuri expoziționale cu dovleci și legume de diverse forme și culori. Aceste activități au stimulat motricitatea fină, creativitatea și spiritul de observație al preșcolarilor, oferindu-le satisfacția de a crea obiecte estetice din resurse oferite de natură.

Interacțiunea directă dintre copii și părinți în timpul acestor ateliere a consolidat legăturile emoționale și a oferit părinților posibilitatea de a observa comportamentul copiilor în grup și modul în care aceștia interacționează cu ceilalți sub îndrumarea cadrelor didactice. Atmosfera de sărbătoare, culorile bogate ale toamnei și bucuria împărtășită au transformat „Ziua Recoltei” într-un reper educațional important pentru comunitatea din Cintești.

În concluzie, activitățile extracurriculare de tipul celei desfășurate la Grădinița P.N. Cintei demonstrează că educația de calitate se realizează prin colaborare. Implicarea familiei în astfel de demersuri nu doar că îmbogățește experiența de învățare a copilului, dar creează și o punte de comunicare solidă între instituția de învățământ și mediul social din care acesta provine.

**Profesor învățământ preșcolar, Florina Georgiana Măduța,
Grădinița P.N. Cintei**

Bibliografie:

Cucoș, C., (2006). *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași.

Ministerul Educației, (2019). *Curriculum pentru educația timpurie*.

Păun, E., (2002). *Școala – o abordare sociopedagogică*, Editura Polirom, Iași.

Stan, L., (2014). *Educația timpurie. Probleme și soluții*, Editura Polirom, Iași.

Educație interculturală, multiculturală și plurilingvism

Limba română vorbită în școlile cu predare în limba maghiară – între provocare didactică și dialog intercultural

Într-un spațiu educațional plurilingv, predarea limbii române ca limbă oficială elevilor a căror limbă maternă este maghiara ridică întrebări fundamentale legate nu doar de metodă, ci și de finalitate. Ce înseamnă, cu adevărat, să înveți o limbă? Răspunsul la această întrebare depășește cadrul gramatical și se înscrie în sfera mai largă a comunicării autentice, a înțelegerii celuilalt și a construirii unor punți între comunități diferite. Limba română, privită din această perspectivă, nu mai este o disciplină școlară printre altele, ci un instrument viu de integrare culturală și socială.

În unitățile de învățământ cu predare în limba maghiară, elevii intră în contact cu limba română, în cele mai multe cazuri, exclusiv în spațiul formal al clasei. Aceasta înseamnă că ora de limbă română devine, practic, singurul context structurat în care aceștia exersează limba oficială a statului. Această realitate impune cadrului didactic nu doar competențe lingvistice solide, ci și o sensibilitate interculturală care să transforme ora de curs dintr-un simplu transfer de cunoștințe într-o experiență de comunicare reală. Cercetările din domeniul didacticii limbilor secunde subliniază că achizițiile lingvistice sunt cu atât mai durabile cu cât sunt ancorate în situații de comunicare autentică și în nevoi concrete ale vorbitorului (Krashen, 1982).

Una dintre cele mai frecvente dificultăți întâlnite în predarea limbii române în aceste școli este decalajul dintre limba scrisă, studiată în mod tradițional prin texte literare și exerciții gramaticale, și limba vorbită, cea pe care elevul o va utiliza în viața cotidiană. Un elev poate conjuga corect verbele la toate timpurile și totuși să ezite atunci când trebuie să formuleze o întrebare simplă la ghișeu, să răspundă unui coleg sau să participe la o conversație spontană. Această discrepanță nu este un eșec al elevului, ci un semnal că abordarea didactică trebuie recalibrată. Introducerea unor activități centrate pe comunicarea orală – jocuri de rol, simulări de situații reale, discuții ghidate – poate reduce semnificativ acest decalaj și poate crește motivația pentru studiul limbii române.

Plurilingvismul, departe de a fi un obstacol, reprezintă o resursă valoroasă în procesul de predare-învățare. Elevii bilingvi sau multilingvi dispun de strategii cognitive dezvoltate, de o capacitate sporită de transfer lingvistic și de o sensibilitate mai fină față de nuanțele limbii (Cummins, 2001). Un cadru didactic format în spiritul educației interculturale va ști să valorifice aceste atuuri, construind lecții în care limba maghiară nu este exclusă, ci devine, la nevoie, un punct de sprijin în înțelegerea structurilor limbii române. Această abordare – departe de a fi o concesie – este în deplină

concordanță cu principiile pedagogiei moderne și cu recomandările Consiliului Europei privind educația plurilingvă.

La nivelul practicii didactice, una dintre strategiile care s-au dovedit eficiente în predarea limbii române vorbite este utilizarea textelor și a situațiilor de comunicare cu relevanță culturală pentru ambele comunități. Atunci când elevii recunosc în conținutul lecției elemente familiare – tradiții locale, peisaje cunoscute, realități sociale împărtășite –, bariera lingvistică scade în mod vizibil, iar dorința de a comunica crește. Ora de limbă română devine astfel un spațiu al întâlnirii, nu al excluderii; un loc în care a vorbi românește nu înseamnă a renunța la identitatea maghiară, ci a o îmbogăți cu un nou cod de comunicare.

Predarea limbii române în școlile cu predare în limba maghiară nu este, în fond, altceva decât o formă aplicată de educație interculturală. Ea presupune răbdare, empatie și creativitate didactică, dar și o convingere fermă că limba – orice limbă – este, în esența ei, un act de comunicare între oameni. Atunci când elevul va înțelege că limba română nu îi este impusă, ci îi este oferită ca un instrument de dialog cu o altă lume, procesul de învățare va căpăta cu totul alt sens. Iar acel sens este, poate, cea mai importantă lecție pe care o poate transmite un profesor.

**Profesor, Crina Dima,
Colegiul „Csiky Gergely” Arad**

Bibliografie:

- Corniță, G., (2003). *Metodica predării și învățării limbii și literaturii române*, Editura Umbria, Baia Mare.
- Krashen, S., (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*, Pergamon Press, Oxford.
- Ministerul Educației Naționale, (2019). *Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, clasele V–VIII, predare în limbile minorităților naționale*, București.
- Pânișoară, I. O., (2004). *Comunicarea eficientă*, Editura Polirom, Iași.

Dincolo de frontieră: multiculturalitate trăită de elevii din România și Serbia

Multiculturalitatea reprezintă un pilon esențial al educației moderne, mai ales în regiuni unde comunități diferite au conviețuit de-a lungul timpului. Relațiile dintre România și Serbia sunt un exemplu relevant de coexistență culturală, mai ales în zonele de graniță, unde tradițiile, limba și obiceiurile se împletesc armonios. În acest context, activitățile comune între elevii din cele două țări contribuie la dezvoltarea respectului reciproc, a toleranței și a identității europene.

Un prim tip de activitate îl reprezintă **schimburile de experiență între școli**. Elevii pot participa la vizite reciproce, unde au ocazia să descopere sistemul educațional, stilul de viață și valorile culturale ale colegilor lor. Astfel de întâlniri stimulează comunicarea interculturală și încurajează prietenii dincolo de granițe.

De asemenea, **proiectele educaționale comune** joacă un rol important. Acestea pot include teme precum istoria regională, protecția mediului sau patrimoniul cultural. Elevii pot lucra în echipe mixte, folosind limbi de circulație internațională sau chiar învățând elemente de bază din limba partenerilor. Prin colaborare, aceștia își dezvoltă atât competențele academice, cât și pe cele sociale.

Un alt exemplu relevant este organizarea de **festivaluri multiculturale**. În cadrul acestor evenimente, elevii pot prezenta dansuri tradiționale, muzică, gastronomie și costume specifice fiecărei culturi. Astfel, diversitatea devine un motiv de celebrare, iar participanții învață să aprecieze diferențele culturale.

Mâncarea este și ea o modalitate plăcută de a descoperi alte culturi. Copiii din România pot gusta sarmale sau cozonac, iar cei din Serbia pot aduce pljeskavica sau gibanica. În acest fel, elevii află că, deși mâncărurile pot fi diferite, ele sunt la fel de gustoase și importante pentru fiecare familie.

Sărbătorile sunt momente speciale în care tradițiile prind viață. De Crăciun sau de Paște, copiii pot învăța colinde, pot vopsi ouă sau pot descoperi obiceiuri specifice fiecărei țări. De asemenea, pot participa la serbări școlare unde poartă costume tradiționale și prezintă dansuri sau cântece.

Toate aceste activități îi ajută pe elevi să se cunoască mai bine și să înțeleagă că diferențele dintre ei sunt un lucru bun. Astfel, ei devin mai prietenoși, mai deschiși și mai respectuoși unii cu alții.

Nu trebuie neglijate nici **activitățile artistice și sportive comune**. Competițiile sportive, atelierile de artă sau proiectele teatrale contribuie la crearea unui spirit de echipă și la depășirea

barierelor lingvistice. Limbajul universal al artei și sportului facilitează interacțiunea și apropierea dintre elevi.

În concluzie, multiculturalitatea între sârbi și români poate fi consolidată prin activități educaționale bine gândite, care promovează dialogul și cooperarea. Elevii implicați în astfel de inițiative devin mai deschiși, mai empatici și mai pregătiți pentru o societate diversă. Prin educație și colaborare, granițele geografice devin mai puțin importante, iar legăturile umane devin mai puternice.

**Profesor învățământ primar, Zagorca Stana,
Școala Gimnazială ” Aurel Sebeșan ” Felnac**

Interculturalitate la Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad

În cadrul activităților educaționale și al proiectelor Erasmus+, Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad promovează educația interculturală, multiculturalismul și plurilingvismul, oferind elevilor oportunitatea de a interacționa cu persoane din diferite țări și culturi europene.

Prin participarea la mobilități Erasmus+ în țări precum Portugalia, Spania, Cipru, Italia sau Franța, elevii și profesorii dezvoltă respectul pentru diversitate culturală, toleranța și comunicarea interculturală, capacitatea de colaborare în echipe internaționale și competențe lingvistice, în special în limba engleză, dar și franceză.

Educația multiculturală îi ajută pe elevi să înțeleagă valorile și tradițiile altor popoare europene, contribuind la formarea unei identități europene bazate pe cooperare și respect reciproc. Activitățile interculturale organizate în cadrul proiectelor Erasmus+ includ:

- ateliere și prezentări culturale;
- schimburi de experiență;
- activități de grup internaționale;
- promovarea tradițiilor și obiceiurilor fiecărei țări participante.

Plurilingvismul reprezintă un obiectiv important al liceului. Elevii sunt încurajați să utilizeze limbi străine în contexte reale de comunicare, ceea ce contribuie la îmbunătățirea vocabularului și a exprimării, creșterea încrederii în comunicare și pregătirea pentru integrarea pe piața europeană a muncii.

Prin aceste activități și proiecte europene, Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad contribuie la formarea unor tineri deschiși către diversitate, bine pregătiți profesional și capabili să se adapteze într-o societate europeană multiculturală.

Proiectul „Building Bridges, Not Walls” organizat de Asociația EIVA, împreună cu parteneri din insula Réunion (teritoriu francez situat în Oceanul Indian) și cu Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad, în cadrul parteneriatului între cele două instituții, a avut ca scop promovarea educației interculturale, a toleranței și a cooperării între tineri proveniți din medii culturale diferite.

În cadrul proiectului, participanții au desfășurat numeroase activități interculturale și educative. Cei 10 elevi participanți din România cât și cei din insula Réunion au participat la activități interculturale organizate atât în Arad, cât și în Réunion. Activitățile au inclus:

- ateliere de comunicare;

- activități de grup;
- schimburi culturale;
- metode de storytelling și educație non-formală;
- activități de promovare a incluziunii sociale și a cetățeniei.

Comunicarea s-a realizat în limbile franceză și engleză, ceea ce a contribuit la dezvoltarea competențelor lingvistice și la creșterea încrederii în exprimare. Participanții au învățat să lucreze în echipă, să respecte diversitatea culturală, să formuleze idei și să coopereze pentru realizarea unor activități comune.

Proiectul a avut un impact important asupra dezvoltării personale a tinerilor, aceștia îmbunătățindu-și capacitatea de comunicare, toleranța și spiritul civic și totodată le-a sporit încrederea în capacitatea lor de a se adapta la situații inedite. De asemenea, experiența internațională i-a ajutat să devină mai deschiși către alte culturi și valori europene.

Credem că prin astfel de proiecte, tinerii își dezvoltă competențe importante pentru viitor și înțeleg mai bine importanța cooperării într-o societate europeană multiculturală.

Profesor, Lavinia –Diana Pop,
Profesor, Olga-Iulia Ghinga,
Liceul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad

Educația interculturală - punte de legătură între culturi și valori

Societatea contemporană este caracterizată printr-o diversitate culturală din ce în ce mai mare, determinată de globalizare, migrație, dezvoltarea tehnologiei și intensificarea relațiilor dintre state. În acest context, oamenii intră zilnic în contact cu persoane care au tradiții, obiceiuri, limbi și valori diferite. Pentru ca această diversitate să reprezinte o resursă și nu o sursă de conflicte, este necesară dezvoltarea unei educații bazate pe respect, dialog și cooperare. Educația interculturală răspunde acestor nevoi, având rolul de a forma cetățeni capabili să înțeleagă și să valorifice diversitatea culturală.

Educația interculturală nu presupune doar cunoașterea altor culturi, ci și dezvoltarea unei atitudini deschise, bazate pe empatie, toleranță și respect reciproc. Ea contribuie la eliminarea prejudecăților și stereotipurilor, încurajând comunicarea și colaborarea între oameni aparținând unor medii culturale diferite. Astfel, educația interculturală devine o punte de legătură între culturi și valori, favorizând conviețuirea armonioasă într-o societate democratică.

Educația interculturală reprezintă un proces educativ prin care sunt promovate respectul pentru diversitate, egalitatea de șanse și dialogul între persoane și grupuri culturale diferite. Scopul acesteia este de a dezvolta competențe sociale și culturale care permit fiecărui individ să comunice eficient, să coopereze și să conviețuiască într-un mediu multicultural. Această formă de educație se bazează pe câteva principii fundamentale: respectarea demnității umane, acceptarea diferențelor culturale, promovarea drepturilor omului, egalitatea și solidaritatea. Educația interculturală nu urmărește uniformizarea culturilor și nici renunțarea la propria identitate culturală. Dimpotrivă, ea încurajează păstrarea valorilor și tradițiilor proprii, în paralel cu aprecierea și respectarea culturilor celorlalți.

Într-o lume în continuă schimbare, competențele interculturale sunt tot mai necesare.

Mobilitatea populației și dezvoltarea comunicării digitale fac posibilă interacțiunea permanentă între persoane din culturi diferite. În lipsa unei educații adecvate, diferențele culturale pot genera neînțelegeri, discriminare sau conflicte.

Educația interculturală îi ajută pe elevi să înțeleagă faptul că diversitatea reprezintă o valoare și o oportunitate de învățare. Cunoașterea tradițiilor, obiceiurilor și valorilor altor popoare dezvoltă respectul reciproc și reduce tendința de a judeca oamenii pe baza prejudecăților. Totodată, această

formă de educație contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare, a gândirii critice și a capacității de colaborare. Elevii învață să își exprime opiniile într-un mod argumentat, să asculte punctele de vedere ale celorlalți și să găsească soluții comune în situații diverse.

În contextul integrării europene și al cooperării internaționale, educația interculturală contribuie la formarea unor cetățeni activi, responsabili și implicați în viața comunității. Ea susține valorile democratice, respectarea drepturilor omului și participarea la viața socială fără discriminare.

Școala este unul dintre cele mai importante medii în care se formează atitudinile față de diversitate și deci reprezintă principalul spațiu în care copiii și tinerii învață să trăiască și să colaboreze într-o societate diversă. Prin activitățile desfășurate în clasă și în afara acesteia, elevii au posibilitatea să descopere și să aprecieze bogăția culturală existentă în societate. Dincolo de transmiterea cunoștințelor, instituția școlară are misiunea de a forma valori, atitudini și comportamente care să favorizeze respectul față de demnitatea umană și acceptarea diferențelor culturale. Într-un context social caracterizat de mobilitate, migrație și comunicare globală, școala devine locul în care elevii descoperă că diversitatea culturală reprezintă o resursă pentru dezvoltarea personală și comunitară. Un climat educațional bazat pe respect, incluziune și egalitate de șanse contribuie la dezvoltarea unor relații armonioase între elevi, indiferent de etnie, religie, limbă maternă, tradiții sau statut social. Prin regulile și valorile promovate în mediul școlar, elevii învață să respingă discriminarea, stereotipurile și prejudecățile, dezvoltând în schimb empatia, solidaritatea și spiritul de cooperare.

Profesorul ocupă un rol esențial în acest proces, deoarece influențează atât modul în care sunt prezentate informațiile, cât și relațiile care se stabilesc între elevi și are responsabilitatea de a crea un climat bazat pe respect și incluziune. El nu este doar un furnizor de cunoștințe, ci și un model de comportament, un mediator al dialogului și un facilitator al învățării interculturale. Prin propriul exemplu, profesorul transmite valori precum respectul reciproc, responsabilitatea, toleranța și deschiderea către diversitate.

În școală, educația interculturală poate fi integrată atât în cadrul disciplinelor de studiu, cât și prin activități extracurriculare, proiecte internaționale, schimburi de experiență sau evenimente dedicate diversității culturale. Profesorul are rolul de facilitator al dialogului și al învățării prin colaborare, contribuind la crearea unui climat educațional incluziv

În activitatea didactică, profesorul poate integra dimensiunea interculturală în toate disciplinele de studiu. Literatura, istoria, geografia, educația civică, limbile străine sau artele oferă numeroase oportunități pentru prezentarea tradițiilor, valorilor și contribuțiilor diferitelor culturi la dezvoltarea civilizației. Astfel, elevii dobândesc o perspectivă mai amplă asupra lumii și înțeleg că

fiecare cultură contribuie la patrimoniul comun al umanității.

Metodele interactive de predare au un rol important în dezvoltarea competențelor interculturale. Dezbaterile, proiectele în echipă, studiile de caz, jocurile de rol, simulările și învățarea prin cooperare îi ajută pe elevi să comunice eficient, să asculte opiniile celorlalți și să găsească soluții prin dialog. Participarea la activități comune îi învață să respecte perspective diferite și să valorifice experiențele colegilor.

De asemenea, profesorul poate organiza activități extracurriculare dedicate diversității culturale, precum expoziții tematice, ateliere de tradiții și obiceiuri, seri multiculturale, concursuri, întâlniri cu reprezentanți ai diferitelor comunități sau proiecte internaționale. Aceste experiențe contribuie la dezvoltarea unei atitudini pozitive față de diversitate și oferă elevilor posibilitatea de a învăța prin contact direct cu alte culturi.

Un rol deosebit îl au proiectele educaționale realizate în parteneriat cu alte școli, atât din țară, cât și din străinătate. Prin colaborări internaționale și utilizarea platformelor digitale, elevii pot comunica cu tineri din alte state, pot realiza proiecte comune și pot descoperi asemănările și diferențele dintre diferite culturi. Astfel, experiența interculturală devine una practică, iar competențele de comunicare și colaborare sunt dezvoltate într-un mod autentic.

Pentru ca educația interculturală să fie eficientă, este necesară colaborarea permanentă dintre școală, familie și comunitate.

Părinții contribuie la formarea atitudinilor copiilor față de diversitate, iar implicarea lor în activitățile școlare consolidează mesajele promovate de profesori.

În același timp, parteneriatele cu instituții culturale, organizații neguvernamentale și autorități locale oferă oportunități suplimentare pentru promovarea dialogului intercultural și pentru implicarea elevilor în proiecte comunitare.

Prin urmare, școala și profesorul au o responsabilitate majoră în pregătirea elevilor pentru viața într-o societate multiculturală. Prin educație, dialog și exemple pozitive, aceștia contribuie la formarea unor cetățeni deschiși, responsabili și capabili să transforme diversitatea culturală într-o sursă de învățare, cooperare și dezvoltare socială.

Educația interculturală aduce numeroase beneficii atât individului, cât și societății. La nivel personal, aceasta dezvoltă empatia, respectul, flexibilitatea și capacitatea de adaptare la contexte noi. Persoanele educate într-un spirit intercultural sunt mai deschise către colaborare și mai pregătite să comunice eficient cu oameni din medii culturale diferite.

La nivel social, educația interculturală contribuie la reducerea discriminării și a excluziunii

sociale. Ea încurajează dialogul și cooperarea, consolidând relațiile dintre membrii comunității și promovând coeziunea socială.

În plan profesional, competențele interculturale reprezintă un avantaj important pe piața muncii. Angajatorii apreciază persoanele care pot lucra în echipe multiculturale, care manifestă deschidere și respect față de diversitate și care se adaptează ușor la contexte internaționale.

Deși importanța educației interculturale este recunoscută la nivel internațional, implementarea sa întâmpină încă numeroase provocări. Persistența stereotipurilor, discursul discriminatoriu, lipsa resurselor educaționale și insuficienta pregătire a unor cadre didactice pot limita eficiența activităților interculturale.

Pentru depășirea acestor dificultăți este necesară dezvoltarea continuă a programelor de formare pentru profesori, actualizarea curriculumului școlar și promovarea proiectelor educaționale care implică schimburi culturale și cooperare internațională. Utilizarea tehnologiei și a platformelor digitale poate facilita comunicarea dintre elevi din diferite țări și poate contribui la dezvoltarea competențelor interculturale.

**Profesor metodist, Titiana-Petruța Vulpeș,
Casa Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad**

Bibliografie:

- Cerghit, I. (2004). *Sisteme de instruire alternative și complementare* Editura Aramis, București.
- Cucoș, C.(2024). *Pedagogie*. Editura Polirom, Iași.

Educație pentru
dezvoltare durabilă,
Educație pentru
tranziție verde

Planeta în bancă: educația pentru dezvoltare durabilă în școala de azi

Schimbările climatice, pierderea biodiversității, poluarea, consumul excesiv de resurse — acestea nu sunt subiecte rezervate specialiștilor sau dezbaterilor politice internaționale. Sunt realități pe care elevii noștri le trăiesc deja și pe care le vor gestiona, ca adulți, în deceniile care urmează. Școala are, în acest context, o responsabilitate pe care nu și-o poate permite să o ignore: aceea de a forma generații capabile să înțeleagă criza ecologică, să gândească critic față de propriile obiceiuri de consum și să acționeze responsabil față de mediul în care trăiesc.

Educația pentru dezvoltare durabilă (EDD) și educația pentru tranziția verde nu sunt discipline separate, ci perspective transversale care pot și trebuie să pătrundă în orice oră, indiferent de specialitatea profesorului. Un cadru didactic de biologie, de geografie, de economie, dar și unul de română, de istorie sau de arte poate integra, în mod firesc și relevant, teme legate de sustenabilitate, de responsabilitate ecologică și de gândire sistemică.

Conceptul de dezvoltare durabilă a fost definit în Raportul Brundtland (1987) ca „dezvoltarea care răspunde nevoilor prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”. Transpus în educație, acest principiu înseamnă a forma elevi care gândesc pe termen lung, care înțeleg interconexiunile dintre sistemele economice, sociale și naturale și care sunt capabili să ia decizii informate și responsabile.

Agenda 2030 a Organizației Națiunilor Unite, cu cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), plasează educația în centrul tranziției verzi: ODD 4 vizează educația de calitate ca fundament al tuturor celorlalte obiective, iar ODD 13 cheamă explicit la acțiuni urgente în domeniul climei, inclusiv prin educație (ONU, 2015). La nivel european, Pactul Verde European și strategia „Educație pentru Climă” subliniază că școlile sunt agenți esențiali ai schimbării culturale necesare pentru o economie sustenabilă.

În România, EDD rămâne încă insuficient integrată sistemic în curriculum, deși există inițiative izolate valoroase. Tocmai de aceea, autonomia pedagogică a profesorului devine crucială: acolo unde programa nu impune explicit, profesorul poate alege să integreze.

Educația pentru dezvoltare durabilă nu funcționează prin transmitere de informații despre mediu. Un elev care știe pe de rost cauzele efectului de seră, dar nu și-a schimbat niciun comportament, nu este un produs al EDD — este un produs al educației tradiționale despre mediu.

Diferența esențială constă în orientarea spre acțiune, spre gândire critică și spre responsabilitate personală și colectivă.

Cercetătorii în domeniu identifică mai multe competențe-cheie ale EDD: gândirea sistemică (înțelegerea interconexiunilor), gândirea anticipativă (vizualizarea viitorului și a consecințelor deciziilor prezente), gândirea normativă (reflecția asupra valorilor și a ce considerăm „bun” sau „drept”), competența de colaborare și competența de acțiune (Rieckmann, 2017). Aceste competențe nu se formează prin prelegeri, ci prin activități participative, proiecte reale și reflecție ghidată.

Practici concrete în sala de clasă

Una dintre cele mai eficiente metode în EDD este punerea elevilor în fața unei probleme autentice, din comunitatea lor, și solicitarea de a o investiga și de a propune soluții. Această abordare, numită în literatura pedagogică „problem-based learning”, transformă elevul din receptor pasiv în agent activ al cunoașterii.

La o oră de geografie la clasa a VII-a, elevii au primit sarcina de a investiga calitatea apei din râul care traversează orașul lor. Au consultat rapoarte publice ale Agenției pentru Protecția Mediului, au comparat date din ani diferiți, au identificat surse de poluare și au redactat, în grupuri, un raport cu recomandări adresat primăriei. Produsul final a fost trimis efectiv autorităților locale — un gest aparent mic, dar cu un impact enorm asupra sentimentului de eficacitate al elevilor.

Un instrument simplu și cu impact imediat este calculul amprente de carbon personale. Există aplicații și calculatoare online gratuite care permit elevilor să estimeze impactul de mediu al obiceiurilor lor zilnice: alimentație, transport, consum de energie, achiziții de îmbrăcăminte.

La o oră de dirigenție la clasa a VIII-a, fiecare elev și-a calculat amprenta ecologică săptămânală, folosind un instrument online recomandat de profesori. Rezultatele au fost discutate anonim, în grup. Surpriza a venit dintr-o direcție neașteptată: elevii au descoperit că alimentația (în special consumul de carne roșie și produse de origine animală) are un impact mai mare decât transportul cu mașina. Discuția care a urmat — despre alegeri individuale versus responsabilitate sistemică — a fost una dintre cele mai mature dezbateri pe care le-am facilitat la gimnaziu.

Proiectele care transformă școala însăși într-un laborator al sustenabilității au un impact dublu: formează competențe și modifică comportamente. Grădina școlii, stația de compostare, campania de reducere a plasticului, repartiția deșeurilor pe fracții — toate acestea pot fi inițiate sau gestionate de elevi, cu sprijinul profesorilor.

La școala noastră, un grup de elevi de clasa a VI-a a inițiat, în cadrul orelor de biologie și de dirigenție, o campanie de reducere a consumului de hârtie. Au auditat consumul lunar al școlii, au

calculat echivalentul în arbori și au propus un set de măsuri concrete: tipărire față-verso, colectare selectivă a hârtiei, afișaj digital în locul afișajului pe hârtie. Prezentarea lor în fața consiliului profesoral a fost primită cu interes real, iar două dintre măsuri au fost adoptate instituțional.

Tranziția verde nu este un proces neutru — are câștigători și perdanți, implică dileme etice reale și necesită negocieri sociale complexe. Educația pentru sustenabilitate nu poate ocoli aceste tensiuni, sub riscul de a produce un optimism naiv și lipsit de ancorare în realitate.

La o oră de educație socială la clasa a VIII-a, elevii au dezbătut dilema: „Este corect ca prețul energiei regenerabile să fie suportat în egală măsură de gospodăriile bogate și de cele sărace?” Clasa a fost împărțită în echipe cu poziții diferite, fiecare primind argumente și date statistice. Dezbaterile au arătat că sustenabilitatea și echitatea socială sunt inseparabile — o lecție pe care niciun manual nu o poate preda mai bine decât confruntarea directă cu complexitatea problemei.

Educația pentru tranziție verde cere profesorului ceva mai mult decât competență disciplinară: cere coerență între vorbe și fapte. Un profesor care predică reducerea risipei, dar tipărește zilnic zeci de fișe inutile trimite un mesaj contradictoriu. Elevii observă această incoerență mai repede decât ne imaginăm.

A fi un model de comportament sustenabil nu înseamnă perfecțiune ecologică — nimeni nu poate trăi astăzi complet sustenabil într-o societate bazată pe combustibili fosili. Înseamnă transparență: a recunoaște propriile contradicții, a vorbi deschis despre dificultatea schimbării și a arăta că procesul contează, nu doar rezultatul. Această onestitate pedagogică este, în sine, o lecție valoroasă.

Planeta nu poate aștepta ca o nouă generație de decidenți să fie formată în afara școlii. Educația pentru dezvoltare durabilă și tranziția verde sunt urgențe pedagogice, nu opțiuni curriculare. Fiecare profesor, indiferent de disciplină, poate contribui la formarea unor cetățeni care gândesc ecologic, care acționează responsabil și care înțeleg că bunăstarea umană și sănătatea planetei nu sunt obiective concurente, ci profund interdependente. Schimbarea începe în sala de clasă — și nu există moment mai potrivit decât acum.

Profesor, Daniela Herbei, Școala Gimnazială Păuliș

Bibliografie:

Brundtland, G. H. (coord.). (1987). *Our Common Future — Raportul Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare*. Oxford University Press.

Dulamă, M. E. (2010). *Metode, strategii și tehnici didactice activizante*, editura Clusium, Cluj-Napoca.

Mogensen, F., & Schnack, K. (2010). *The action competence approach and the „new” discourses of education for sustainable development, competence and quality criteria. Environmental Education Research*, 16(1), 59–74.

Organizația Națiunilor Unite. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York.

Rieckmann, M. (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. Paris.

Utilizarea deșeurilor ca substrat de înrădăcinare a plantulelor în cadrul experimentului la lecțiile de biologie

În prezenta lucrare mi-am propus să demonstrez îmbunătățirea performanțelor școlare la o clasă de liceu, utilizând experimentul ca metodă activ - participativă, precum și să studiez capacitatea de adaptare *ex vitro* a plantulelor de roua cerului, regenerate *in vitro* pe medii de cultură, la mediul septic de viață, prin implicarea activă a elevilor în activități de reciclare a deșeurilor.

Experimentele în cadrul lecțiilor de biologie sunt nu numai de un folos imediat și direct, pentru o mai justă înțelegere a materiei predate, ci și de o mare utilitate, pentru dezvoltarea dragostei și interesului elevilor, pentru studierea naturii și o reală posibilitate de sensibilizare ecologică a acestora.

Lucrarea are ca obiectiv introducerea unor proceduri noi, moderne, în organizarea unui experiment în cadrul lecției „Reproducerea asexuată la plante angiosperme” la clasa a X – a, unde a fost realizat experimentul de aclimatizare a plantulelor regenerate *in vitro* și aflate într-o fază de creștere optimă transferării în mediul septic, conform unor proiecte didactice anterior elaborate. De asemenea, mi-am propus să demonstrez că există posibilitatea unei bune colaborări între instituțiile de cercetare sau universități și mediu preuniversitar, soldată cu optimizarea procesului de predare-învățare, dar și de eco-educație.

În etapa de aclimatizare a acestor plantule la mediul septic de viață, am atins un alt obiectiv deosebit de important în educația ecologică a elevilor, și anume re folosirea deșeurilor, prin utilizarea ca substrat de înrădăcinare *ex vitro* a diferite tipuri de substraturi constând din rumeguș de plop și rumeguș de fag. Dat fiind prețul de cost foarte scăzut al rumegușului și a faptului că el este un deșeu, valorificarea acestuia sub această formă constituie o măsură deosebit de salutară.

Prin aplicarea la clasele de elevi a acestor tipuri de experimente de aclimatizare - în contextul utilizării ca substrat *ex vitro* a diferitelor tipuri de rumeguș - am încercat atât lărgirea cunoștințelor lor de biologie, prin identificarea unor noi metode de înmulțire vegetativă (care, în prezent, reprezintă o rutină în țările dezvoltate), cât și formarea unor noi deprinderi de manipulare a materialului vegetal.

Materialul vegetal utilizat în aceste experimente a constat din propaguli obținuți prin separare de tufe prelevate de la vitroculturi de roua cerului (*Drosera rotundifolia* L.), respectiv de la nivelul

vitrocoloniilor existente în laboratorul de biotehnologie al Universității din Oradea, Facultatea de Informatică și Științe, Departamentul de Biologie.

Aclimatizarea acestor plantule regenerate *in vitro* se poate realiza în orice laborator de biologie, cu dotări minime, cu respectarea unor cerințe stricte referitoare la îndepărtarea agarului de pe rădăcinițele exvitroplantulelor, alegerea unui substrat optim de aclimatizare, asigurarea unei umidități ridicate în atmosfera din imediata vecinătate a exvitroplantulelor (fie prin acoperirea acestora cu flacoane de plastic, fie prin amenajarea unor incinte/miniincubatoare care să asigure iluminarea exvitroculturilor, umiditatea ridicată a acestora și posibilitatea aerisirii treptate a lor).

Principiul metodei: constă în transferarea plantulelor regenerate *in vitro*, în mediul septic de viață, aclimatizarea plantulelor obținute în experimentul anterior s-a realizat pe parcursul a 30 de zile.

Pentru activitatea experimentală s-au distribuit fișe de lucru pe grupe de elevi, iar materialele necesare au fost pregătite în prealabil. Am ales două variante experimentale folosind ca substrat de înrădăcinare tăvițe cu: rumeguș de fag și de plop, amestec în raport de 1:1 și pământ nutritiv (lot martor), amplasate în 2 miniincubatoare (alcătuite din cuvă de dimensiuni 35/22/5 și capac transparent culisant cu înălțimea de 12cm).

După îndepărtarea mediului agarizat de pe rădăcinițe, cu ajutorul apei de la robinet la temperatura camerei, elevii au trecut la plantarea plantulelor în substratul de înrădăcinare *ex vitro* în șiruri la distanță de 5 cm între ele, după care se instalează incubatoarele pe rafturi, la lumină. Elevii au monitorizat permanent evoluția plantulelor, udându-le periodic cu apă de robinet la temperatura laboratorului, iar la o săptămână au îndepărtat capacul incubatorului, timp de 2 ore, zilnic. După parcurgerea perioadei de aclimatizare (30 de zile), plantulele fiind adaptate la condiții naturale de viață, se înlătură capacul incubatorului definitiv, iar după cca. o săptămână s-au putut planta în sol (ghivece).

În decursul perioadei de aclimatizare au fost efectuate observații referitoare la modificările morfologice petrecute, la reacția plantulelor de roua cerului la substratul utilizat, precum și la mărimea plantulelor de la data transferării lor *ex vitro*.

La 30 de zile de aclimatizare procentul de supraviețuire a fost maxim la variantele experimentale atât pe substrat constând din amestec de rumeguș de fag cu rumeguș de plop, în raport de 1:1, cât și pe solul nutritiv.

Fig. 1. Substratul de amestec de rumeguș de fag cu cel de plop, în raport de 1:1(stg) și solul nutritiv (dr.) pregătit prealabil transferării vitroplantuelor în mediul septic de viață în tăvița minincubatorului și exvitroplantule de roua cerului (*Drosera rotundifolia* L.) imediat după transferarea *ex vitro*.

La finele lecției am aplicat același test de evaluare folosit și la clasa paralelă, unde nu s-a realizat experimentul ca metodă de predare-învățare.

În urma prelucrării datelor înregistrate, la clasa a X-a, unde am utilizat metoda experimentului în predarea lecției de dobândire de noi cunoștințe, media notelor a fost de 8,43, spre deosebire de clasa control unde nu s-a aplicat experimentul, la care s-a identificat o medie 7,68, performanța elevilor în primul caz a crescut cu 12%, ceea ce demonstrează utilitatea folosirii acestui tip de experiment în cadrul orelor de biologie. În plus, elevii au format deprinderi de ecologizare, prin activități individuale și în echipă, dezvoltând spiritul față de protejare a naturii și conștientizând necesitatea refolosirii materialelor.

CONCLUZII:

1. Utilizarea amestecului de rumeguș de fag și plop în proporții egale, ca substrat neconvențional de înrădăcinare în perioada de aclimatizare *ex vitro*, s-a dovedit a fi eficient, determinând supraviețuirea în procent maxim plantulelor de roua cerului, metoda fiind utilă și din perspectiva reducerii costurilor, în contextul refolosirii unor produse reziduale din industria lemnului.

2. Creșterea eficacității predării și învățării la disciplina biologie a fost realizată prin utilizarea experimentului de aclimatizare la plante, metodă didactică care a asigurat participarea activă a elevilor la dobândirea de cunoștințe noi, la formarea unor deprinderi de muncă adecvate, precum și dezvoltarea unui comportament ecologic prin refolosirea deșeurilor în scop benefic.

**Profesor, Florina Cristina Lulușă,
Liceul Teoretic Sebiș**

Bibliografie:

Ionescu M., Radu, I. (2001). *Didactica modernă*, Ed. a 2-a, rev., Editura Dacia, Cluj-Napoca.

Petruș-Vancea, A. (2011). *New methods to improve the bioeconomic and ecoeconomic impact by plant biotechnology*. Studia Univ. Vasile Goldiș, Seria Șt. Vieții, Vol. 21 (3);

Vancea, A., Cachiță, C.D., Szabo, C. (2002). *Aclimatizarea vitroplantulelor de Drosera rotundifolia la viața în mediul septic, pe substraturi variate*. Analele Univ. Oradea, Fasc. Biologie, Tom. IX, p. 219 - 225;

Educație pentru un viitor sustenabil

Trăim într-o perioadă în care schimbările climatice, poluarea, risipa resurselor și pierderea biodiversității nu mai sunt doar teme discutate în rapoarte internaționale, ci realități care influențează viața fiecăruia dintre noi. În acest context, educația are un rol esențial: nu doar acela de a transmite informații, ci și de a forma comportamente, valori și atitudini responsabile față de mediu și comunitate.

Educația pentru dezvoltare durabilă și educația pentru tranziție verde reprezintă direcții fundamentale ale școlii moderne. Ele pregătesc elevii să înțeleagă lumea în care trăiesc și să contribuie activ la construirea unui viitor mai echilibrat și mai sănătos.

Conceptul de dezvoltare durabilă se bazează pe ideea satisfacerii nevoilor prezentului fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Cu alte cuvinte, este nevoie de un echilibru între progresul economic, protecția mediului și bunăstarea socială.

În practică, dezvoltarea durabilă înseamnă:

- folosirea responsabilă a resurselor naturale;
- reducerea poluării și a risipei;
- reciclare și reutilizare;
- consum responsabil;
- protejarea biodiversității;
- implicare civică și solidaritate socială.

Aceste principii trebuie să devină parte din viața de zi cu zi a elevilor, iar școala este spațiul ideal pentru formarea acestor deprinderi.

În cadrul educației pentru dezvoltare durabilă, chimia verde ocupă un loc important, deoarece propune utilizarea unor procese și substanțe care reduc impactul negativ asupra mediului și asupra sănătății umane. Chimia verde urmărește prevenirea poluării încă din etapa de proiectare a produselor și proceselor chimice.

Principiile chimiei verzi promovează:

- reducerea deșeurilor chimice;
- utilizarea materiilor prime regenerabile;

- economisirea energiei;
- folosirea unor substanțe mai puțin toxice;
- dezvoltarea unor procese sigure și eficiente.

În școală, noțiunile de chimie verde pot fi integrate prin experimente simple, activități practice și discuții despre impactul industriei asupra mediului. Elevii pot înțelege mai ușor legătura dintre chimie și viața de zi cu zi atunci când analizează produse biodegradabile, metode de reciclare sau soluții pentru reducerea poluării.

De asemenea, educația ecologică realizată prin intermediul chimiei dezvoltă gândirea critică și responsabilitatea față de resursele naturale. Elevii descoperă că știința nu înseamnă doar formule și reacții, ci și găsirea unor soluții pentru problemele actuale ale societății.

Tranziția verde presupune trecerea către un model de societate bazat pe energie curată, consum responsabil și respect față de natură. În școală, această tranziție nu înseamnă doar lecții despre ecologie, ci dezvoltarea unei mentalități orientate spre responsabilitate și implicare.

Elevii trebuie încurajați să observe problemele din jurul lor și să găsească soluții concrete. De exemplu:

- colectarea selectivă a deșeurilor în clasă;
- reducerea consumului inutil de hârtie;
- economisirea apei și energiei;
- plantarea de copaci și amenajarea spațiilor verzi;
- realizarea unor proiecte interdisciplinare despre protecția mediului.

Profesorul are un rol decisiv în dezvoltarea unei culturi a sustenabilității. Prin exemplul personal, prin activitățile organizate și prin modul în care abordează diferite teme la clasă, cadrul didactic poate influența profund comportamentul elevilor.

Educația pentru dezvoltare durabilă poate fi integrată în orice disciplină:

- la științe se pot analiza efectele poluării și importanța resurselor regenerabile;
- la geografie se pot studia schimbările climatice;
- la limba română elevii pot redacta texte argumentative despre protecția mediului;
- la arte se pot realiza obiecte din materiale reciclabile;
- la educație civică se pot discuta responsabilitatea socială și implicarea comunitară.

Mai important decât acumularea unor informații este formarea unei atitudini active și conștiente. Copiii și adolescenții sunt mult mai receptivi la problemele de mediu decât generațiile anterioare. Ei înțeleg rapid importanța reciclării, a economisirii resurselor și a protejării naturii, mai ales atunci când aceste teme sunt prezentate într-un mod apropiat de experiențele lor.

Atunci când elevii participă la campanii ecologice, proiecte verzi sau activități de voluntariat, ei învață că fiecare gest contează. În plus, aceste experiențe dezvoltă spiritul de echipă, responsabilitatea și empatia. Școala are misiunea de a transforma informația în acțiune și de a cultiva ideea că schimbarea începe cu fiecare dintre noi. Iar viitorul educației este strâns legat de sustenabilitate. O școală modernă nu mai poate funcționa izolată de problemele societății, ea trebuie să pregătească elevii nu doar pentru examene, ci și pentru viață. Educația pentru dezvoltare durabilă îi ajută pe tineri să devină cetățeni responsabili, capabili să ia decizii conștiente și să contribuie la binele comunității.

Într-o lume aflată într-o continuă schimbare, educația verde nu este un trend trecător, ci o necesitate. Prin fiecare lecție, proiect sau gest responsabil, școala poate deveni un spațiu în care se formează respectul pentru natură, pentru oameni și pentru viitor.

Educația pentru dezvoltare durabilă și tranziție verde reprezintă una dintre cele mai importante investiții în viitor, schimbarea începe prin educație, iar profesorii și elevii pot deveni împreună parte din soluție.

O generație educată în spiritul responsabilității față de mediu va construi o societate mai echilibrată, mai sănătoasă și mai conștientă de valoarea resurselor pe care le are, iar școala rămâne locul în care această schimbare poate începe, zi de zi, prin pași mici, dar esențiali.

**Profesor, Ramona Mihaela Posa,
Liceul Teoretic Sebiș**

Bibliografie:

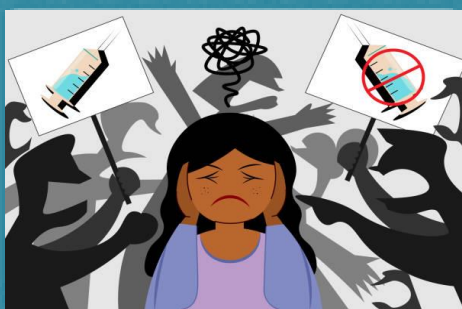
Comisia Europeană. (2019). *European Green Deal*, Bruxelles

Ministerul Educației. *Strategia Națională privind Educația pentru Mediu și Schimbări Climatice 2023–2030*.

Nicola, I. *Tratat de pedagogie școlară*. Editura Aramis, București.

Oprea, C. L. *Strategii didactice interactive*. Editura Didactică și Pedagogică. Organizația Națiunilor Unite – Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. UNESCO – Education for Sustainable Development: Towards achieving the SDGs, Paris, 2017.

Prevenirea și combaterea violenței școlare, bullying-ului, a consumului de droguri și a altor forme de adicție

Literatura pentru copii și prevenirea bullying-ului în învățământul primar

Bullying-ul reprezintă una dintre cele mai sensibile și persistente problematice ale mediului școlar contemporan, cu implicații profunde asupra dezvoltării emoționale, sociale și cognitive a elevilor din ciclul primar. Fenomenul depășește sfera unor simple conflicte între copii, fiind definit prin comportamente repetitive de intimidare, excludere, umilire sau agresiune, manifestate într-un raport inegal de putere între agresor și victimă. În contextul actual al educației centrate pe dezvoltarea socio-emoțională a elevului, prevenirea și combaterea bullying-ului devin obiective prioritare ale activității didactice.

Literatura pentru copii constituie un instrument pedagogic valoros în acest proces, deoarece facilitează identificarea emoțională, dezvoltarea empatiei și reflecția asupra relațiilor interumane. Din această perspectivă, textul „O sută de rochii” (*The Hundred Dresses*) de Eleanor Estes oferă un cadru educațional relevant pentru analiza mecanismelor bullying-ului și pentru formarea unor conduite prosoziale în rândul elevilor din clasele primare.

Activitatea didactică propusă urmărește consolidarea conștiinței de sine și a conștiinței față de ceilalți membri ai grupului, dezvoltarea empatiei, identificarea tipurilor de bullying și a rolurilor implicate în dinamica acestuia, precum și dezvoltarea unor reacții eficiente și sănătoase în fața comportamentelor agresive. Totodată, activitatea are drept scop formarea deprinderilor de solicitare a ajutorului, de prevenire și intervenție, contribuind implicit la diminuarea incidentelor de absentism și bullying în mediul școlar.

Derulată în sala de clasă, pe durata a două ore, activitatea valorifică metode interactive, utilizând ca resurse didactice textul literar „O sută de rochii” de Eleanor Estes și elemente culturale asociate specificului polonez.

Demersul didactic debutează cu un exercițiu-joc având rol de introducere experiențială în problematica excluziunii sociale. Un elev voluntar părăsește temporar clasa, iar ceilalți copii formează un cerc închis, ținându-se strâns de mâini. La revenirea voluntarului, acesta primește sarcina de a intra în cerc „găsindu-și propria cale”, fără a i se sugera explicit necesitatea solicitării ajutorului. Activitatea urmărește observarea strategiilor de integrare utilizate de copil și a reacțiilor grupului față

de tentativa de includere. Din punct de vedere psihopedagogic, exercițiul facilitează conștientizarea emoțiilor asociate exclușunii și apartenenței la grup, oferind elevilor oportunitatea de a experimenta, într-o manieră controlată, sentimente precum respingerea, frustrarea, vulnerabilitatea sau solidaritatea.

Discuțiile ulterioare jocului permit realizarea conexiunii dintre experiența trăită și fenomenul bullying-ului. Elevii sunt provocați să identifice cine poate reprezenta „intrusul” într-un colectiv școlar: un copil nou venit în clasă, un copil cu dizabilități, un elev aparținând unei alte etnii sau un copil vulnerabil emoțional și social. Prin problematizare, elevii ajung să reflecteze asupra factorilor care influențează atitudinea grupului și asupra modului în care prejudecățile, diferențele culturale sau nevoia de apartenență pot genera comportamente discriminatorii. Dialogul didactic facilitează exprimarea trăirilor afective și dezvoltarea capacității de introspecție, esențiale în educația socio-emoțională.

În continuarea activității, explicația etimologică a termenului „bullying” contribuie la înțelegerea conceptuală a fenomenului. Termenul provine din cuvântul danez „boele”, având inițial sensul de „drag” sau „iubit”, pentru ca ulterior să dobândească sensul actual de intimidare și dominare. Definierea academică a bullying-ului, raportată la literatura de specialitate și la definiția lui Dan Olweus, oferă elevilor și cadrului didactic un reper teoretic clar privind caracterul repetitiv și intenționat al acțiunilor agresive.

Momentul central al activității îl constituie lectura și analiza textului „O sută de rochii”. Narațiunea este simplă, făcând parte din viața autoarei, scrisă în anul 1944, iar după 80 de ani se dovedește la fel de actuală. Povestea Wande Petronski surprinde drama subtilă a unui copil marginalizat din cauza condiției sociale, a originii etnice și a diferențelor culturale. Wanda este izolată de colegi, ironizată și transformată într-un obiect al divertismentului colectiv. Rochia albastră, uzată și purtată zilnic, devine simbolul sărăciei și al excluderii sociale, iar afirmația fetei că ar avea „o sută de rochii” reprezintă o strategie compensatorie prin care aceasta încearcă să obțină acceptarea grupului și valorizarea personală.

Textul oferă o reprezentare complexă a rolurilor existente în dinamica bullying-ului. Peggy întruchipează agresorul aparent inofensiv, copilul popular care nu conștientizează dimensiunea nocivă a propriilor comportamente, justificându-și acțiunile prin presupusa „minciună” a victimei. Maddie reprezintă spectatorul pasiv, conștient de suferința victimei, dar incapabil să intervină din

teama de a nu deveni, la rândul său, ținta grupului. Analiza acestor personaje facilitează înțelegerea faptului că bullying-ul nu este susținut exclusiv de agresor, ci și de tăcerea și pasivitatea celor care asistă la actele de umilire fără a interveni.

Un moment cu puternică valoare simbolică îl constituie concursul de desen, în cadrul căruia Wanda realizează o sută de modele de rochii și devine câștigătoare. Acest episod marchează depășirea aparențelor și revelarea universului interior al copilului marginalizat. Elevii înțeleg că Wanda nu este definită de hainele sale, ci de sensibilitatea, talentul și umanitatea sa. Cele o sută de creații artistice simbolizează universul interior bogat al copilului respins și demonstrează că valoarea unei persoane nu poate fi redusă la aparențe sau condiție materială.

Deznodământul textului are un puternic impact emoțional și moral asupra elevilor. Mutarea Wande în alt oraș evidențiază consecințele grave ale bullying-ului asupra integrării școlare și emoționale a copilului. Sentimentele de vinovăție resimțite de Peggy și Maddie subliniază importanța intervenției timpurii și responsabilitatea morală a martorilor. În acest sens, activitatea didactică accentuează rolul esențial al spectatorilor observatori în prevenirea și combaterea bullying-ului. Elevii sunt încurajați să dezvolte comportamente de sprijin, să solicite ajutorul adulților și să adopte atitudini empaticе față de colegii vulnerabili.

Transferul și consolidarea cunoștințelor sunt realizate prin raportarea la dimensiunea interculturală a poveștii. Pornind de la întrebarea „*Cât de rău poate fi să ai un nume ciudat și să fii de origine poloneză?*”, elevii sunt conduși către ideea valorizării diversității culturale și a combaterii stereotipurilor sociale. Activitatea practică de explorare a unor rețete culinare poloneze facilitează apropierea simbolică de universul cultural al Wande și transformă diferența într-o oportunitate de cunoaștere și îmbogățire reciprocă. Astfel, educația antibullying este completată de dimensiunea educației interculturale și a toleranței.

Reflecția didactică finală evidențiază faptul că școala trebuie să reprezinte un spațiu al siguranței emoționale și al dezvoltării armonioase pentru fiecare copil. Formarea și dezvoltarea unei culturi a incluziunii constituie condiții esențiale pentru diminuarea fenomenului bullyingului în mediul școlar. Activitățile bazate pe literatură pentru copii, joc de rol și reflecție colectivă permit elevilor să înțeleagă impactul propriilor comportamente asupra celorlalți și să își dezvolte

responsabilitatea socială.

În concluzie, valorificarea pedagogică a textului „O sută de rochii” de Eleanor Estes demonstrează eficiența literaturii ca instrument educațional în prevenirea și combaterea bullyingului la clasele primare. Prin abordări interactive și experiențiale, elevii dobândesc nu doar informații despre fenomen, ci și competențe emoționale și relaționale necesare construirii unui climat școlar incluziv, empatic și sigur.

**Profesor învățăământ primar, Nicoleta Georgiana Candice Marc,
Școala Gimnazială „Caius Iacob”, Arad**

Bibliografie:

Asociația Animus – *Manual antibullying*

Estes, E. (2017). *O sută de rochii*. Editura Arthur, București

http://listen.animusassociation.org/wp-content/uploads/2016/09/manual-rom-web.pdf?utm_source=chatgpt.com

Bullying era și înainte dar nu se numea așa

Adulți fiind, ne aducem aminte cum ne simțeam când eram ignorați la școală și nu eram incluși în jocurile din pauză sau nu am fost invitați la o petrecere unde participau mai mulți colegi din clasă. Când un copil este exclus, el se poate simți singur și izolat.

Am fost, de-a lungul timpului, martorii mai multor feluri de intimidare: porecle, injurii, hărțuire, tachinare, intimidare, rănire, ironizare, amenințare, bruscare, și chiar agresivitate fizică. Pentru toate acestea, astăzi, este folosit termenul de *bullying*.

Agresivitatea, sub toate formele ei, lasă răni adânci în mintea și sufletul unui copil: afectează sănătatea mintală și emoțională, reduce concentrarea și performanța școlară, creează probleme de socializare, duce la stări de anxietate, depresie și, în unele cazuri, chiar la suicid.

Cele mai multe victime ale tacticilor de intimidare se tem să ceară ajutorul, deoarece știu că acei colegi agresori îi vor supune la pedepse și mai urâte. Mulți copii ajung să dezvolte frici și, chiar, fac atacuri de panică, atunci când trebuie să meargă la școală.

În societatea modernă, când totul se petrece pe internet, agresivitatea în mediul online, a devenit o problemă reală. E-mail-urile, rețele de socializare, camerele web, telefoanele mobile pot fi folosite pentru a hărțui și a intimida un copil.

Copiii nu știu că cineva îi înregistrează și că vorbele, imaginile sau lucrurile intime din viața lor pot ajunge la dispoziția unor rău-făcători, care mai târziu îi pot șantaja.

Hărțuirea prin intermediul internetului ia amploare în zilele noastre. Pentru a preveni acest fenomen este bine să li se explice copiilor la ce pericole sunt expuși, iar părinții să le supravegheze toate contactele și mesajele de pe internet și, chiar, anumite sit-uri să fie blocate.

Agresivitatea și violența, în școală, au luat amploare în ultima perioadă, devenind o problemă apăsătoare atât pentru elevi și profesori, cât și pentru autorități.

Decidenții și toți cei implicați în procesul de educație trebuie să pună în aplicare decizii coerente în materie de sensibilizare și prevenire a violenței.

Școlile fac eforturi să pună în practică politicile instituționale care să reducă violența; se dorește adoptarea unui demers coerent care să permită elevilor să dobândească competențe sociale, afective și comportamentele necesare pentru a deveni cetățeni capabili să rezolve conflictele fără să recurgă la violență.

Problema violenței școlare ocupă un interes constant al politicilor europene contemporane, devenind o problemă pe agenda politicilor educaționale ale guvernelor din toată lumea, ca de exemplu: Programul “VIRIS” (Programul de reducere a violenței în școală) al Departamentului pentru Educație și Aptitudini se desfășoară în Regatul Unit.

Programul „Olwens” de luptă împotriva agresiunilor este utilizat în Norvegia, Austria, Finlanda, Germania, Islanda. Programul SAVE a fost adoptat în Spania.

Un studiu arată că mai multe țări din Comunitatea Europeană (Franța, Germania, Belgia, Irlanda, Luxemburg, Suedia, Finlanda) dispun de o legislație specifică privind prevenirea violenței sau agresiunea în școală. Și în România, în urma unor studii, Ministerul Educației a făcut mai multe recomandări cuprinse în Strategia cu privire la reducerea fenomenului de violență în unitățile de învățământ preuniversitar (OMECT nr. 1409/2007).

În anul 2012, a fost înființat Consiliul Național pentru Prevenirea și Combaterea Violenței în Școală. Între anii 2015-2016, Ministerul Educației a desfășurat campania „Ești erou în curtea școlii când oprești violența verbală”. Tot acest demers, de prevenire și combatere a violenței în școli, este îngreunat din cauza faptului că elevii sunt influențați de mass-media și internet, care promovează din ce în ce mai mult violența, scandalul și agresivitatea, și de manifestările de violență din societate, în general.

Violența există în societate acolo unde este acceptată uneori. Actele de violență ale părinților asupra copiilor nu au nimic ilegal în unele țări din Europa. Acțiunile școlii împotriva violenței pot fi afectate din cauza acestor circumstanțe exterioare.

Pentru prevenirea și combaterea violenței în școală este nevoie de cooperarea dintre cadrele didactice, elevi, părinți, consilieri școlari, psihologi, asistenți sociali și toți ceilalți implicați în procesul educațional. O școală fără violență este o școală în care elevii se vor simți în siguranță, putându-se dezvolta armonios, atât din punct de vedere psiho-cognitiv, cât și din perspectivă sociorațională. Elevii se pot concentra mai bine la ore, sunt mai receptivi, creativi, mai implicați și cu rezultate mai bune la învățătură. Astfel, școala devine un mediu sigur și prietenos.

Sănătatea climatului școlar reprezintă un factor important ce contribuie la starea de bine a elevilor, a cadrelor didactice și a tuturor celor care participă la procesul instructiv-educativ.

**Bibliotecar, Iuliana Ciucă,
Liceul Tehnologic “Regina Maria”, Arad**

Bibliografie:

- Bonea, G.V. (2019). *Agresivitatea și violența în școlile din România. Bullying și mobbing*, Calitatea vieții, nr. 1, p. 59-75
- Depino, C. (2013). *Violența în școală*. Editura Trei, București.
- Fartușnic, C., Jigău, M. (2009). *Violența în spațiul școlar: de la înțelegere la acțiune*, Revista de psihologie, nr. 7-9, p. 127-141.
- Gittins, C. (2007). *Reducerea violenței în școală*, Consiliul Europei.
- Robu, V., Petrescu, Z.M. (2021). *Dimensiuni ale bullying-ului în școlile din România*, Revista de psihologie, nr. 2, p. 117-138.

Prevenirea și combaterea bullying-ului în mediul școlar

Bullyingul reprezintă una dintre cele mai frecvente probleme întâlnite în mediul școlar și social contemporan. Acesta afectează copii și adolescenți din întreaga lume și poate avea consecințe grave asupra dezvoltării emoționale, psihologice și educaționale a victimelor. Fenomenul nu se limitează doar la agresiunea fizică, ci include și forme verbale, sociale sau online, cunoscute sub denumirea de cyberbullying.

În ultimii ani, instituțiile de învățământ, părinții și specialiștii în educație au acordat o atenție tot mai mare prevenirii și combaterii acestui fenomen. Combaterea bullyingului presupune implicarea întregii comunități școlare și dezvoltarea unui climat bazat pe respect, toleranță și comunicare.

Ce este bullyingul?

Bullyingul este un comportament agresiv repetat, intenționat, realizat de una sau mai multe persoane asupra unei victime care are dificultăți în a se apăra. Caracteristica principală a bullyingului este dezechilibrul de putere dintre agresor și victimă.

Există mai multe forme de bullying:

1 . Bullying fizic

Include lovirea, împingerea, distrugerea bunurilor personale sau alte acte de violență fizică.

2. Bullying verbal

Se manifestă prin jigniri, porecle ofensatoare, amenințări sau umilire verbală.

3 . Bullying social

Presupune excluderea unei persoane din grupuri sociale, răspândirea zvonurilor sau izolarea intenționată.

4. Cyberbullying

Are loc în mediul online, prin mesaje agresive, comentarii jignitoare, distribuirea imaginilor compromițătoare sau hărțuire pe rețelele sociale.

Cauzele apariției bullyingului

Fenomenul bullyingului poate apărea din mai multe motive, printre care:

- lipsa educației bazate pe respect și empatie;
- influența negativă a grupului de prieteni;

- probleme familiale sau lipsa atenției din partea părinților;
- dorința agresorului de a domina sau de a obține popularitate;
- expunerea la violență în mediul online sau în mass-media.

Uneori, agresorii au la rândul lor probleme emoționale sau experiențe traumatizante care îi determină să adopte comportamente agresive.

Efectele bullyingului

Consecințele bullyingului pot fi foarte grave atât pentru victime, cât și pentru agresori.

Efecte asupra victimelor

- scăderea stimei de sine;
- anxietate și depresie;
- rezultate școlare slabe;
- izolare socială;
- teamă de a merge la școală;
- în cazuri extreme, gânduri suicidare.

Efecte asupra agresorilor

- dezvoltarea unui comportament violent;
- dificultăți de integrare socială;
- risc crescut de comportament delinvent în viitor.

Modalități de prevenire a bullyingului

Prevenirea bullyingului trebuie să înceapă încă din copilărie, prin educație și comunicare.

1. Educația bazată pe respect

Copiii trebuie învățați să respecte diferențele dintre oameni și să manifeste empatie față de ceilalți.

2. Implicarea familiei

Părinții trebuie să mențină o relație apropiată cu copiii și să observe eventualele schimbări de comportament.

3. Rolul școlii

Școala trebuie să creeze un mediu sigur și să organizeze activități educative împotriva violenței.

4. Consilierea psihologică

Sprijinul psihologilor școlari este important atât pentru victime, cât și pentru agresori.

5. Utilizarea responsabilă a internetului

Elevii trebuie informați despre riscurile cyberbullyingului și despre modul în care pot raporta abuzurile online.

Modalități de combatere a bullyingului

Combaterea eficientă a bullyingului presupune măsuri clare și rapide:

- raportarea incidentelor către profesori sau părinți;
- aplicarea regulamentelor școlare;
- sprijinirea victimelor prin consiliere;
- sancționarea comportamentelor agresive;
- organizarea campaniilor anti-bullying;
- promovarea activităților de grup și a colaborării între elevi.

Este important ca martorii bullyingului să nu rămână indiferenți, deoarece tăcerea poate încuraja agresorii.

Concluzie

Bullyingul reprezintă o problemă serioasă care afectează viața multor copii și adolescenți. Prevenirea și combaterea acestui fenomen necesită colaborarea dintre familie, școală și societate. Prin educație, comunicare și sprijin emoțional, se poate crea un mediu sigur în care fiecare copil să se simtă respectat și protejat.

Respectul, toleranța și empatia sunt valori esențiale pentru reducerea violenței și pentru dezvoltarea unei societăți sănătoase.

Profesor învățământ primar, Lucia Coșeri
Liceul „Ioan Buteanu” Gurahonț
Școala Primară Bontăști

Bibliografie:

Coloroso, B. (2004). *The Bully, the Bullied and the Bystander*. Harper Collins
Ministerul Educației din România. *Ghid privind prevenirea bullyingului în școli*.
UNICEF România. *Studii și materiale despre bullying și cyberbullying*.

Bullyingul în învățământul primar: o problemă tăcută cu efecte profunde

Bullyingul reprezintă una dintre cele mai sensibile și complexe probleme cu care se confruntă sistemul educațional contemporan, inclusiv la nivelul învățământului primar. Deși adesea asociat cu adolescența, fenomenul apare tot mai frecvent și la vârste fragede, afectând dezvoltarea emoțională, socială și cognitivă a copiilor. În acest context, înțelegerea cauzelor, formelor de manifestare și a consecințelor bullyingului devine esențială pentru prevenirea și combaterea lui eficientă.

Bullyingul poate fi definit ca un comportament agresiv, repetat, intenționat, care implică un dezechilibru de putere între agresor și victimă. În învățământul primar, acesta se manifestă sub diverse forme: fizic (lovire, împingere), verbal (insulte, porecle jignitoare), social (excludere, răspândirea de zvonuri) și, mai nou, cibernetic. Copiii mici nu conștientizează întotdeauna gravitatea faptelor lor, ceea ce face ca intervenția timpurie să fie cu atât mai importantă.

Cauzele bullyingului sunt multiple și țin atât de mediul familial, cât și de cel școlar sau social. Copiii care manifestă comportamente agresive provin adesea din medii în care violența este tolerată sau chiar încurajată, fie direct, fie indirect. Lipsa de atenție din partea părinților, modele comportamentale negative sau dificultăți emoționale pot contribui la apariția acestor comportamente. Pe de altă parte, victimele sunt adesea copii percepuți ca fiind diferiți: mai timizi, mai retrași, cu rezultate școlare diferite sau aparținând unor grupuri vulnerabile.

Efectele bullyingului asupra copiilor sunt profunde și de durată. Victimele pot dezvolta anxietate, depresie, scăderea stimei de sine și chiar refuzul de a mai merge la școală. Performanțele școlare sunt afectate, iar relațiile sociale devin dificile. În același timp, nici agresorii nu rămân neafecțați: comportamentele lor pot evolua spre forme mai grave de violență, iar integrarea lor socială pe termen lung poate fi compromisă. De asemenea, martorii bullyingului pot dezvolta sentimente de teamă sau vinovăție, contribuind la un climat școlar nesigur.

Rolul școlii în prevenirea și combaterea bullyingului este esențial. Cadrele didactice trebuie să fie bine pregătite pentru a recunoaște semnele timpurii ale acestui fenomen și pentru a interveni prompt și eficient. Crearea unui climat educațional bazat pe respect, empatie și cooperare este un pas fundamental. Activitățile educative care promovează inteligența emoțională, comunicarea nonviolentă și acceptarea diversității pot contribui semnificativ la reducerea comportamentelor

agresive. De asemenea, colaborarea dintre școală și familie este crucială. Părinții trebuie informați și implicați activ în educația copiilor lor, învățând să recunoască semnele bullyingului și să reacționeze adecvat. Consilierea psihologică, atât pentru victime, cât și pentru agresori, reprezintă o altă componentă importantă a intervenției.

În concluzie, bullyingul în învățământul primar este o problemă reală, cu implicații serioase asupra dezvoltării copiilor. Combaterea acestuia necesită o abordare integrată, care să implice elevii, profesorii, părinții și comunitatea. Prin educație, empatie și intervenție timpurie, se pot construi medii școlare sigure, în care fiecare copil să se simtă acceptat și protejat.

**Profesor învățământ primar, Zagorca Stana,
Școala Gimnazială " Aurel Sebeșan " Felnac**

Bullyingul în mediul școlar: o problemă reală, consecințe profunde și soluții necesare

Bullyingul reprezintă una dintre cele mai persistente și îngrijorătoare probleme din mediul educațional contemporan. Deși adesea minimalizat sau considerat „o etapă normală” a copilăriei, acest fenomen are efecte profunde asupra dezvoltării emoționale, sociale și academice a elevilor. În esență, bullyingul presupune un comportament repetitiv, intenționat, de agresiune – fie fizică, verbală sau psihologică – exercitat de un individ sau grup asupra unei persoane percepute ca fiind mai vulnerabilă.

În școli, bullyingul poate lua multiple forme. Cea mai vizibilă este agresiunea fizică, manifestată prin lovituri, împingeri sau distrugerea bunurilor personale. Totuși, la fel de nociv este bullyingul verbal, care include insulte, porecle jignitoare, amenințări sau umiliri constante. În ultimii ani, a crescut semnificativ și fenomenul de cyberbullying, unde elevii sunt hărțuiți prin intermediul rețelelor sociale, mesajelor sau platformelor online. Această formă este deosebit de periculoasă, deoarece depășește granițele școlii și poate afecta victima în orice moment.

Cauzele bullyingului sunt complexe și variate. Unii elevi recurg la astfel de comportamente pentru a-și afirma superioritatea sau pentru a compensa propriile insecurități. Alții pot imita modele negative din familie sau din mediul social. Lipsa educației emoționale, absența empatiei și dorința de a fi acceptați într-un grup contribuie, de asemenea, la perpetuarea acestui fenomen. În același timp, victimele bullyingului sunt adesea percepute ca fiind „diferite” – fie prin aspect fizic, performanțe școlare, statut social sau comportament.

Consecințele bullyingului sunt grave și de lungă durată. Elevii care sunt victime pot dezvolta anxietate, depresie, scăderea stimei de sine și chiar tendințe de izolare socială. În cazuri extreme, bullyingul poate duce la abandon școlar sau la comportamente autodistructive. De cealaltă parte, agresorii riscă să dezvolte tipare comportamentale negative, care pot continua și la vârsta adultă, afectând relațiile interpersonale și integrarea socială.

Un aspect important este rolul martorilor – elevii care asistă la astfel de situații. Aceștia pot contribui la perpetuarea bullyingului prin pasivitate sau, dimpotrivă, pot deveni parte a soluției dacă aleg să intervină sau să semnaleze comportamentele abuzive. Din acest motiv, educația privind responsabilitatea colectivă este esențială.

Combaterea bullyingului necesită o abordare integrată. Școala are un rol fundamental în prevenirea și gestionarea acestui fenomen. Implementarea unor programe de educație socio-emoțională, organizarea de activități care promovează respectul și empatia, precum și stabilirea unor reguli clare împotriva violenței sunt pași esențiali. Profesorii trebuie să fie pregătiți să recunoască semnele bullyingului și să intervină prompt și eficient.

Familia joacă, la rândul său, un rol crucial. Comunicarea deschisă între părinți și copii poate preveni multe situații dificile. Părinții trebuie să fie atenți la schimbările de comportament ale copiilor și să le ofere sprijin emoțional constant. De asemenea, colaborarea între școală și familie este esențială pentru a crea un mediu sigur și sănătos pentru elevi.

În concluzie, bullyingul în mediul școlar nu este o problemă minoră, ci un fenomen complex care afectează profund viețile elevilor. Recunoașterea gravității sale și implicarea activă a tuturor factorilor – elevi, profesori, părinți și comunitate – sunt esențiale pentru a construi un climat educațional bazat pe respect, siguranță și incluziune. Doar prin eforturi comune și susținute se poate reduce impactul acestui fenomen și se poate asigura bunăstarea generațiilor viitoare.

**Profesor dr., Ștefan Nicoară,
Școala Gimnazială "Aurel Sebeșan" Felnac**

Management Educațional / Guvernantă

Asigurarea și administrarea manualelor școlare în parametrii legali de eficiență maximă

Problematica manualelor școlare este una care continuă să ridice o seamă de întrebări, multe dintre ele fiind retorice, altele negăsindu-și încă sau, de la bun început, necăutându-și cu adevărat răspunsul. Controversat, adeseori apărând ca fiind deranjant, subiectul manualelor școlare pare să ridice întrebări care uneori sunt rostite doar în șoaptă: *Sunt sau nu sunt manualele școlare eficiente?; Sunt sau nu folosite manualele de către elevi?; Profesorii recomandă folosirea manualelor școlare la clasă sau, în pofida existenței manualelor asigurate și gratuite, este încurajată folosirea unor auxiliare ori a altor tipuri de manuale față de cele deja existente și pe care elevii, respectiv părinții, le achiziționează din comerț?; Dacă și acolo unde nu sunt folosite manualele care sunt asigurate în mod gratuit (manuale care sunt selectate de către cadrele didactice implicate din fiecare unitate de învățământ), care este motivul real al acetui fenomen?; „Își merită banii” manualele existente având în vedere sumele uriașe care sunt investite în ele de către stat?; Există sau nu o modalitate mai eficientă, mai economică de a asigura manuale școlare spre folosință? Acestea și altele asemănătoare sunt întrebări ridicate de către toți pionii deserviți care iau contact cu procesul asigurării manualelor școlare: cadre didactice, elevi, părinți dar și bibliotecarii și/sau personalul contractual care este desemnat pentru soluționarea asigurării și administrării manualelor școlare la nivelul fiecărei unități de învățământ. Răspunsurile și părerile acoperă, practic, întreaga paletă de răspunsuri posibile, toate, de fiecare dată fiind rostite cu maximă convingere. Sunt întrebări care au în comun câteva aspecte: în momentul de față rămân, într-un fel, retorice; sunt rostite cu voce tare și asumare cel mai adesea doar între cunoscuți; își așteaptă soluționarea -care cu siguranță există- într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat. Deși întrebări asupra cărora ne-am putea apleca cu sens atenția, totuși problematica asigurării și administrării manualelor școlare la nivelul instituției de învățământ – cu bune și cu rele – se cere rezolvată iar soluționarea ei în condiții de legalitate și eficiență, pentru moment, este mai stringentă decât discutarea răspunsurilor la întrebările de mai sus.*

În ciuda faptului că soluționarea problematicei asigurării și administrării manualelor școlare la nivelul unităților de învățământ preuniversitar reprezintă o necesitate cu caracter permanent și care implică o procedură, „stufoasă”, reglementată prin norme, ordine ministeriale - și ele în schimbare-, responsabilii numiți la nivelul instituțiilor de învățământ pentru a se ocupa de acest aspect - cel mai adesea bibliotecari sau responsabili ai centrelor de documentare și informare, alături personal didactic

auxiliar angajat, uneori profesori – își găsesc singuri modalitățile prin care să ducă la îndeplinire cerințele implicate de acest proces. Mai ales în instituțiile de învățământ mari, cu mai multe nivele de studiu, cu mai multe secții și/sau specializări și unde, în mod firesc, crește numărul titlurilor, al tipurilor de manuale necesare spre a fi utilizate, unde numărul elevilor este mare și unde numărul dascălilor crește și el comparativ cu școlile medii sau mici, responsabilul cu manualele școlare va trebui să lucreze cu un număr semnificativ mai mare de titluri, cu număr de volume exponențial mai mare, cu mai mulți dascăli cu care trebuie să relaționeze în diverse situații legate de asigurarea manualelor școlare – ceea ce face necesar a fi gândită, elaborată și aplicată o procedură stabilă și clară care să răspundă atât cerințelor legale dar și nevoii de soluționare a diverselor aspecte impuse de realitatea practică. Niciuna dintre etapele implicate de acest proces continuu al administrării și asigurării manualelor școlare nu este unul atractiv pentru actorii implicați: pentru toți apare ca și o muncă în plus de executat, o altă evidență, altă responsabilitate cu întocmirea sau completarea încă unor documente și situații de gestionat și care, de regulă, se cer a fi soluționate în cele mai nepotrivite momente - la început și sfârșit de an școlar - atunci când sunt o serie întreagă de alte aspecte, urgențe de soluționat. Prin urmare, clarificarea, înțelegerea logică a acestui proces *stufos* de către toți cei implicați – de la responsabili la dascălii diriginți, la elevi și, în parte, la părinți – cu siguranță ar face mai fluente demersurile – sau cel puțin ar putea ajuta ca ele să devină mai puțin „antipatice”.

Nefiind deocamdată pusă la dispoziție vreo formă de training, de formare sau perfecționare profesională în această direcție pentru cei implicați și/sau interesați de acest subiect, în luna mai a.c. a fost organizat sub tutela Casei Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad, workshopul tematic intitulat *”Administrarea Manualelor Școlare : De la cadrul legislativ, până la evidențe eficiente și asigurarea manualelor pentru elevi”*, eveniment unde au fost invitați toți angajații interesați, din toate unitățile de învățământ preuniversitar din municipiul și județul Arad, angajați cu responsabilități în acest sens.

Workshopul a fost conceput și s-a desfășurat pe structura a patru secțiuni de bază, activitatea desfășurându-se prin transmiterea, întâi, a informațiilor obiective cu privire la tematica fiecărei secțiuni abordate, informarea fiind de fiecare dată urmată de prezentarea și discutarea unor studii de caz prin analiza unor situații reale, de mentorat „peer-to-peer”, de discuții dirijate dar deschise, observare reciprocă și feedback constructiv. Cele patru secțiuni au fost:

1. *Cadrul legal: Fundamentul procesului de administrare a manualelor școlare;*
2. *Tipuri de manuale: Varietate pentru accesibilitate;*

3. *Calendarul asigurării manualelor școlare: Înțelegerea procesului administrării manualelor, în ansamblul său;*

4. *Atribuțiile instituțiilor de învățământ privitor la asigurarea și evidența manualelor școlare.*

Deși discutate în totalitatea lor, accentul a fost pus pe dezbaterile ultimelor două secțiuni și mai cu seamă pe ultima secțiune – acestea fiind acelea care acoperă în cea mai mare parte activitatea concretă a responsabililor numiți în vederea administrării manualelor școlare la nivelul unităților de învățământ.

În cadrul primei secțiuni a fost prezentată esența actelor normative care reglementează în prezent întregul proces, accentul fiind pus pe prezentarea acelor prevederi care fac trimitere la activitatea propriu-zisă, care au cea mai mare relevanță pentru partea practică a activității, atât din punct de vedere al cerințelor dar și al limitărilor impuse. Au fost discutate ordinele de ministru semnate în anii 2013, 2019 și, respectiv, din 2026 care reglementează această activitate, fiind subliniată starea de fapt cu privire la valabilitatea, respectiv la „stadiul de valabilitate” în care se află fiecare dintre acestea și care este una de reținut din punct de vedere al aplicabilității acestora. Astfel, succesiunea logică, temporală a apariției acestor acte normative și care au același obiect este : 2013_ O.M. nr. 5559, urmat de O.M. nr. 3103 din 2019, urmat apoi de O.M. nr. 3333 din 2026. În mod firesc, actul normativ care reglementează în mod esențial și primordial regimul manualelor școlare, în prezent, este Ordinul nr. 3333 din 26 februarie 2026 care instituie un set complet nou de metodologii începând cu data intrării în vigoare, făcând normele anterioare, din 2019, caduce (fără obiect). Însă, din punct de vedere tehnic, acest OM din 2026 abrogă în mod direct doar O.M. nr. 5.559 din 2013 (prin Art. 6) fără a-l abroga și pe cel din 2019. Astfel, prevederile și acordurile-cadru încheiate sub vechea legislație (inclusiv sub Ordinul 3103/2019) rămân supuse legii în vigoare la data semnării lor până la finalizarea executării acestora (cf. art. 32 din OM 3333/2026)! O situație interesantă din punct de vedere al valabilității și aplicabilității prevederilor cuprinse în aceste acte normative, situație care face obligatorie cunoașterea și recunoașterea, respectiv aplicabilitatea lor, a tuturor.

În cadrul aceleiași secțiuni a fost discutată – urmând a fi mai apoi reluată și dezbătută în cadrul secțiunii 4 a workshopului - *Procedura de selecție și comandă a manualelor școlare noi*, Nr. 1449 / 21.04.2016, procedură ce reglementează modul concret în care se realizează selecția și asigurarea manualelor școlare folosite într-o unitate de învățământ, incluzând pașii obligatorii de urmat, dar și modul de operare al comenzilor de manuale școlare în aplicația SNMS.

În cadrul secțiunii următoare, *Tipuri de manuale: Varietate pentru accesibilitate*, au fost

evidențiate și discutate tipurile de manuale, diferențiate după diferite criterii, fiind dezbătute avantajele și/sau dezavantajele unora față de celelalte în unele cazuri, cât și criteriile legale avute în vedere modul de elaborare în cazul manualelor școlare editate pentru elevii care studiază în limbile minorităților naționale.

În cadrul secțiunii a 3-a, *Calendarul asigurării manualelor școlare: Înțelegerea procesului administrării manualelor*, în ansamblul său, a fost subliniat faptul că Ministerul Educației a schimbat strategia de legiferare în 2026, prin Ordinul cadru nr. 3.333/2026, eliminând datele calendaristice fixe din textul actelor normative. În timp ce OM 3.565/2025 cât și actele normative anterioare acestuia aprobau câte o anexă cu date calendaristice fixate - zi/lună - (valabile strict pentru acel an) referitoare la etapele constitutive de urmat a întreg procesului de asigurare a manualelor școlare, Ordinul nr. 3.333/2026 aprobă doar metodologii permanente care definesc termene relative (ex: număr de zile de la declanșarea procedurii). Datele calendaristice explicite pentru anul în curs nu mai îmbracă forma unui ordin separat, ci sunt stabilite direct în Documentațiile de Achiziție Publică (licitații). Această nouă modalitate de abordare, pe cât simplifică aplicabilitatea din punct de vedere a obligativității respectării unui calendar fixat, pe-atât îngreunează planificarea la nivelul unităților de învățământ care, în fapt, reprezintă acel *capăt de linie* asupra căruia se va răsfrânge necesitatea asigurării manualelor școlare pentru elevii fiecărei școli. Odată ce nu au un calendar prestabilit și explicit al pașilor implicați de întregul proces și nu pot vedea în timp util termenele prevăzute de documentațiile implicate de licitațiile publice, responsabilii cu manualele școlare nu își pot planifica din timp activitățile specifice în această direcție, iar profesorii-diriginți vor fi „surprinși” și ei cu situații legate de asigurarea manualelor școlare, probabil, și în alte momente pe lângă începutul și, respectiv, sfârșitul anului școlar.

Secțiunea a 4-a, *Atribuțiile instituțiilor de învățământ privitor la asigurarea și evidența manualelor școlare*, au fost prezentate și dezbătute atribuțiile tuturor instituțiilor implicate în acest proces, cu accent pe atribuțiile unităților de învățământ, respectiv a responsabililor desemnați în soluționarea acestei problematice. Au fost discutate:

- a. – Întocmirea și păstrarea evidențelor manualelor școlare la nivel de școală:
 - Criteriile după care se păstrează evidența manualelor școlare utilizate la nivelul instituției de învățământ;
 - Documentele de păstrare a evidenței manualelor școlare :
 - situația centralizată a manualelor școlare utilizate în școală / an școlar;
 - situația manualelor școlare utilizate pe clasă;

-situația manualelor școlare utilizate și primite de către elevii claselor.

b. - Comenzile de manuale școlare – cu reluarea abordării prevederilor *Procedurii de selecție și comandă a manualelor școlare noi, Nr. 1449 / 21.04.2016* , parcurgerea detaliată și exemplificată a tuturor etapelor procedurii;

c. - Asigurarea manualelor școlare pentru toți elevii școlii:

-predarea- primirea manualelor către elevi:

-la început/sfârșit de an școlar;

-la transferarea în/din instituția de învățământ.

- situații speciale și lipsuri

Workshopul a creat posibilitatea clarificării a numeroase întrebări ori incertitudini legate de tematica propusă, a dat posibilitatea discuțiilor și dezbaterilor libere - uneori în contradictoriu dar cu atât mai constructive – a pus accent pe aspecte obligatoriu de respectat și a evidențiat, acolo unde se poate, gradul de libertate pe care responsabilii cu manualele școlare la nivel de unitate de învățământ și-l pot lua și asuma; a pus la îndemână documente elaborate spre utilizare viitoare în procesul ce-a reprezentat tematica întâlnirii. Întrebări și neclarități vor apărea în continuare atâta vreme cât întreg procesul este unul continuu și în continuă transformare dar, cu siguranță, pentru moment, prin participarea activă a tuturor celor prezenți, au fost elucidate și aduse la unison o seamă de întrebări la care răspunsurile nu sunt mereu într-un totu evident.

**Bibliotecar Andrea – Anamaria Pintye,
Casa Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad,
Colegiul Național „Preparandia – Dimitrie Țichindeal” Arad**

Contabilitatea - ce este și cum poate contribui la îmbunătățirea performanțelor într-o companie

Contabilitatea este una dintre cele mai importante activități din cadrul unei întreprinderi. Aceasta poate fi făcută de către un contabil într-o afacere mică sau de un întreg departament financiar atunci când este vorba de o organizație mare. Contabilitatea gestionează situațiile financiare rezultate în urma tuturor tranzacțiilor unei firme pe parcursul unei perioade contabile și poate include mai multe acțiuni precum analiza și raportarea acestora către autoritățile de supraveghere sau alte entități de reglementare și de colectare a impozitelor.

Cuprins:

1. Contabilitatea - definiție, importanță, istorie și principii

1.1. Ce este contabilitatea și ce face un contabil într-o firmă?

1.2. Care sunt principiile contabilității?

1.3. Istoria contabilității și evoluția acesteia

2. Funcțiile contabilității și importanța ei într-o firmă

2.1. Funcțiile contabilității și scopul acestora

2.2. Cine poate ține contabilitatea unei firme?

2.3. Rolul contabilității într-o companie

2.4. Tipuri de contabilitate

1. Contabilitatea - definiție, importanță, istorie și principii

Indiferent de mărimea unei întreprinderi, contabilitatea este obligatorie și absolut necesară pentru luarea deciziilor și măsurarea performanțelor economice. Departamentul de contabilitate are

mai multe sarcini în cadrul unei companii, printre care misiunea de a cunoaște gestiunea și activele, datoriile și capitalurile proprii și rezultatele obținute. Datele financiare sunt importante pentru o bună planificare strategică, dar și pentru gestionarea operațiunilor cu investitorii, creditorii, clienții și alte instituții publice. În acest sens, din ce în ce mai multe companii, atât mari, cât și mici, apelează la consultanță contabilă și servicii externalizate pentru a implementa politicile de conformitate, pentru a gestiona costurile și pentru a-și îmbunătăți performanțele.

1.1. Ce este contabilitatea și ce face un contabil într-o firmă

Toate activitățile contabile sunt reglementate prin Legea Nr. 82 din 1991, cu modificările și completările care au apărut pe parcurs. Aceasta prevede că toate societățile comerciale, companiile naționale, regiile autonome sau alte persoane juridice au obligația să organizeze contabilitatea proprie, specifică activității pe care o desfășoară.

Conform definiției din lege, “contabilitatea este o activitate specializată în măsurarea, evaluarea, cunoașterea, gestiunea și controlul activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, precum și a rezultatelor financiare obținute din activitate.” Prin acest proces de înregistrare, clasificare și sintetizare a tranzacțiilor financiare este oferită o imagine clară a sănătății financiare a firmei și a performanței acesteia. Acest lucru este foarte important deoarece oferă îndrumare pentru gestionarea resurselor și creșterea strategică.

Înregistrarea, prelucrarea, publicarea și păstrarea informațiilor financiare se face în ordine cronologică și sistematică. Contabilitatea este o funcție cheie în oricare întreprindere. Rapoartele generate de fluxurile financiare sunt de neprețuit pentru a ajuta conducerea să ia decizii de afaceri în cunoștință de cauză, mai ales în acest mediu de afaceri într-o continuă evoluție.

Activitatea de contabilitate se poate face prin angajarea unor contabili autorizați sau prin contracte de prestări servicii în acest domeniu, respectându-se prevederile legale stabilite de Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România. Echipa internă poate fi completată în mod armonios de specialiști externi în contabilitate și raportări financiare și fiscale. Un contabil este un profesionist licențiat și acreditat, responsabil cu păstrarea și interpretarea documentelor și a înregistrărilor financiare ale unei companii, asigurându-se că organizația își gestionează banii în mod eficient. Pe lângă activitatea profesională pe care o desfășoară, contabilii trebuie să se perfecționeze în mod continuu și să fie la curent cu toate prevederile legale în acest domeniu.

Rolul contabilului într-o firmă este foarte important, iar îndatoririle zilnice variază în funcție de poziție și de organizație. Printre cele mai comune sarcini și responsabilități se numără:

- Asigură acuratețea documentelor financiare, precum și conformitatea acestora cu legile și reglementările în vigoare.
- Pregătește rapoartele financiare importante.
- Ține evidența plăților către furnizori sau către bănci.
- Pregătește declarațiile fiscale și asigură plăți corecte și la timp ale impozitelor.
- Evaluează operațiunile financiare pentru a recomanda cele mai bune practici, identifică problemele și elaborează strategii de soluționare.
- Oferă îndrumare în ceea ce privește reducerea costurilor, creșterea veniturilor și maximizarea profitului.
- Realizează balanțe de verificare, de conturi și emite ordine de plată.
- Înregistrează plățile și încasările pe baza documentelor justificative.

Așadar, ceea ce face un contabil într-o firmă este esențial pentru o funcționare eficientă a organizației. În plus, acesta are obligația legală de a acționa cu onestitate și de a evita neglijența în activitatea lui. De asemenea, contabilii sunt responsabili pentru înregistrările financiare și pentru conformarea acestora cu legile și reglementările relevante.

1.2. Care sunt principiile contabilității?

Principiile contabilității sunt regulile și teoriile pe care societățile trebuie să le respecte atunci când raportează date financiare. Scopul acestora este de a se asigura că situațiile financiare ale unei societăți sunt complete și coerente. Principiile contabile sunt următoarele:

- Principiul continuității activității - înseamnă că întreprinderea își continuă activitatea în mod normal în viitor.
- Principiul permanenței metodelor - presupune o aplicare constantă a practicilor contabile la fiecare exercițiu financiar.
- Principiul prudenței - aplicarea lui protejează întreprinderea și terții de evaluările subiective.
- Principiul independenței exercițiului - are în vedere faptul că fiecare exercițiu financiar este independent și evidențiază cheltuielile și veniturile corespunzătoare doar acelei perioade.

- Principiul intangibilității - prin acest principiu se precizează faptul ca bilanțul de deschidere al exercițiului financiar curent trebuie să coincidă cu bilanțul de închidere al celui precedent.
- Principiul necompensării - presupune evaluarea și înregistrarea separată în contabilitate a elementelor de activ și de pasiv, a cheltuielilor și veniturilor.
- Principiul prevalenței economicului asupra juridicului - informațiile contabile trebuie să fie credibile, în concordanță cu realitatea economică, nu doar ținându-se cont de forma lor juridică.
- Principiul pragului de semnificație - acest principiu este necesar pentru a nu supraîncărca situațiile financiare cu informații contabile prea detaliate.
- Principiul evaluării separate - pentru stabilirea valorii totale a unei poziții din bilanț se va determina valoarea aferentă fiecărui element de activ și de pasiv.

1.3. Istoria contabilității și evoluția acesteia

Istoria contabilității datează din timpul civilizațiilor antice din Mesopotamia, Egipt și Babilon. Un exemplu este Imperiul Roman al cărui guvern avea înregistrări detaliate despre finanțele sale. Însă contabilitatea modernă a apărut abia la începutul secolului al XIX-lea. Pe atunci, tehnicile foloseau contabilitatea în partidă simplă, dar din cauza complexității întreprinderilor capitaliste, practicile contabile au evoluat către contabilitatea în partidă dublă. Acest lucru a dus la crearea de conturi pentru elementele patrimoniale, folosindu-se contul debitor în stânga și cel creditor în dreapta.

Luca Pacioli a adus contribuții importante în dezvoltarea contabilității ca profesie, fiind considerat “Părintele contabilității și al evidenței contabile”. Acesta a publicat o carte despre sistemul de contabilitate în partidă dublă în 1494. În România, răspândirea contabilității în partidă dublă a avut loc mai târziu decât în restul Europei din cauza faptului că formele economiei capitaliste au apărut mai greu față de statele occidentale. De-a lungul timpului, contabilitatea românească a progresat odată cu dezvoltarea economiei, iar sistemul în partidă dublă a fost produsul unei evoluții a practicilor contabile.

2. Funcțiile contabilității și importanța ei într-o firmă

Contabilitatea este un proces prin care sunt urmărite tranzacțiile financiare dintr-o întreprindere, cum ar fi intrările și ieșirile de bani. Acest lucru este important pentru firme, nu doar pentru păstrarea evidențelor și gestionarea afacerii, ci și din motive juridice și fiscale. Chiar dacă

activitățile legate de contabilitate sunt lăsate în seama profesioniștilor, alături de alte servicii administrative sau cele din domeniul HR și salarizare, este totuși recomandată înțelegerea elementelor de bază, mai ales atunci când conduci o afacere. Află care sunt funcțiile contabilității, de câte feluri poate fi și care este rolul acesteia într-o companie.

2.1. Funcțiile contabilității și scopul acestora

Contabilitatea unei firme are mai multe funcții importante:

- Prelucrare și înregistrare a datelor - acest lucru presupune consemnarea proceselor economice care se pot exprima valoric în cadrul unităților patrimoniale.
- Informare - aceasta poate fi internă, pentru conducerea unității, sau externă, pentru terți.
- Control gestionar - are în vedere modul în care sunt păstrate atât valorile materiale, cât și cele bănești.
- Juridică - este foarte importantă pentru dovedirea realității operațiunilor economice, servind ca mijloc de probă în justiție.
- Previzională - informațiile pentru un exercițiu financiar încheiat pot fi folosite pentru a determina anumite tendințe în evoluția viitoare.

2.2. Cine poate ține contabilitatea unei firme?

În ceea ce privește cine sau cum se ține contabilitatea unei firme, aceasta poate fi organizată la nivel intern sau poate fi externalizată:

- **La nivel intern** - se organizează în compartimente distincte conduse de către un director economic, de către un contabil-șef sau altă persoană împuternicită. Persoanele desemnate în funcții de conducere trebuie să aibă studii superioare economice. În cazul unei aplicări necorespunzătoare a reglementărilor contabile, răspunderea le revine acestora.
- **La nivel extern** - externalizarea activităților de contabilitate se poate face pe baza unor contracte de prestări servicii încheiate cu persoane fizice sau juridice autorizate și care fac parte din Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România. Potrivit legii și a prevederilor din contractul semnat, răspunderea pentru conducerea contabilității le revine acestora.

2.3. Rolul contabilității într-o companie

Contabilitatea are un rol foarte important deoarece informațiile rezultate în urma unor astfel de activități prezintă situația financiară a unei companii. Acestea arată dacă la sfârșitul unei zile firma obține profit sau are pierderi financiare, lucruri esențiale nu doar pentru conducere, ci și pentru utilizatorii externi, cum ar fi investitori, creditorii sau alte părți interesate. Pe scurt, contabilitatea ajută o întreprindere să își înțeleagă mai bine poziția financiară pentru a putea lua decizii mai bune și pentru a gestiona riscurile.

Contabilitatea se ocupă cu înregistrarea și raportarea tranzacțiilor financiare a performanțelor și a fluxurilor de numerar ale unei companii. Aceasta presupune consolidarea tuturor informațiilor financiare pentru a le face clare și ușor de înțeles de către toate părțile interesate și de acționari. Contabilitatea servește scopului de a întocmi situații financiare transparente, fiabile și exacte, așadar necesitatea acesteia este clar înțeleasă de către toată lumea. Iată câteva date care îți vor oferi o imagine exactă despre importanța contabilității:

- Păstrează o evidență sistematică a informațiilor financiare ale unei organizații. Cu ajutorul unor înregistrări complete și actualizate, părțile interesate pot evalua performanța unei companii pe o anumită perioadă de timp.
- Facilitează luarea deciziilor pentru conducere, cum ar fi extinderea geografică sau îmbunătățirea eficienței operaționale.
- Contabilitatea ajută la comunicarea rezultatelor companiei către diverși utilizatori, cum ar fi investitori sau creditorii. Astfel, investitorii pot decide să cumpere acțiuni ale societății, iar creditorii analizează riscurile în vederea acordării unui împrumut.
- Sistemul de contabilitate contribuie la asigurarea faptului că situațiile financiare ale unei companii sunt raportate în mod legal și corect.

2.4. Tipuri de contabilitate

Contabilitatea poate fi împărțită în mai multe categorii, fiecare referindu-se la un anumit set de informații despre anumite tranzacții. Principalele tipuri de contabilitate sunt:

Contabilitatea financiară

Este practică de înregistrare și raportare a tranzacțiilor financiare și a fluxurilor de numerar.

Acest tip de contabilitate este necesar în special pentru a genera rapoarte financiare pentru autorități ale statului sau alte părți interesate, furnizând informații privind performanța și sănătatea financiară a unei întreprinderi printr-un bilanț contabil lunar, semestrial sau anual.

Contabilitatea managerială

Se concentrează pe utilizarea și interpretarea informațiilor financiare astfel încât administratorii să poată lua decizii de afaceri corecte. Este asemănătoare contabilității financiare, doar că este destinată uzului intern. Situațiile financiare sunt întocmite pentru a evalua și interpreta performanța financiară.

Contabilitatea fiscală

Este o ramură a contabilității care urmărește taxele datorate statului, vizând controlul și supravegherea angajamentelor fiscale ale unei companii. Aceasta se concentrează pe practicile contabile legate de îndeplinirea obligațiilor fiscale. În funcție de specificul fiecărei firme, acest tip de contabilitate trebuie abordat în mod diferit.

Contabilitatea juridică

Și acest tip de contabilitate are un rol important în oferirea informațiilor necesare în cazul apariției unor litigii penale sau civile, în cazul desfășurării unor audite financiare sau a altor procese legate de suspiciuni de fraudă.

De asemenea, alte ramuri ale contabilității pot fi contabilitatea costurilor, auditul, contabilitatea fiduciară, publică sau guvernamentală, fiecare cu rolul ei diferit.

Așadar, înțelegerea contabilității și a conceptelor cheie care stau în spatele acesteia contribuie la o mai bună gestionare a afacerii, indiferent de mărimea ei. Practicile contabile monitorizează întreaga activitate financiară, având un rol important în păstrarea ordinii și a legalității operațiunilor financiare. Pentru succesul economic al unei firme, activitatea contabilului sau a departamentului financiar poate fi completată de un partener de servicii externalizate de contabilitate care să contribuie la valorificarea punctelor forte ale companiei. (Forvis Mazars)

**Economist, Mihaela Alina Neghina,
Casa Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad**

Revista Casei Corpului Didactic „Alexandru Gavra” Arad

Editura „Școala Vremii” -
Casa Corpului Didactic
„Alexandru Gavra” Arad
Arad, Str. Mucius Scaevola,
Nr. 9 Tel. 0257 / 281077
Fax 0257 / 282441

Colectivul de redacție:

Coordonator:

Adela Redeș, director

Compartiment programe:

Emanuela Moșescu, profesor metodist

Emilia Dăncilă, profesor metodist

Titiana Vulpeș, profesor metodist

Compartiment informatizare:

Victor Vogel, informatician

Compartiment bibliotecă:

Andrea Anamaria Pintye, bibliotecar

Compartiment financiar-administrativ:

Mihaela Neghina, administrator financiar

Cornelia Terme, secretar

Redactor: Andrea Pintye, bibliotecar

Coperta: Andrea Anamaria Pintye, bibliotecar

**Responsabilitatea asupra materialului publicat revine exclusiv autorilor.
Materialele nepublicate nu se restituie.**

ISSN: 2068-6099